

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΙΑΝ-ΑΠΡ 2014

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Επιθεώρηση

Ο Κορεατικός Πόλεμος

και το Εκστρατευτικό μας Σώμα

Το Εύδρομο Καταδρομικό «Αβέρωφ»

Μέτρα Προστασίας Κρίσιμων Υποδομών-Εγκαταστάσεων
ενάντια σε ΠΒΧ Απειλές

Τα μη Επανδρωμένα Αεροχήματα

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ/5

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Επιθεώρηση

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1883 • ΤΕΥΧΟΣ 1/2014 (ΙΑΝ-ΑΠΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	
Αξιωματικοί Στρατού Ξηράς ε.α.	2,94 €
Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ.	5,87 €

→ Οι συνδρομητές εσωτερικού, αφού καταθέσουν τη συνδρομή τους στον λογαριασμό **72-08-0000007** της Γενικής Τράπεζας και σε οποιοδήποτε υποκατάστημά της, να στέλνουν και την απόδειξη καταθέσεως ταχυδρομικώς ή με FAX στη διεύθυνση του περιοδικού.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ)	
Απλό (Επιταγή Γενικής Τράπεζας)	14,20 €
Συστημένο (Επιταγή Γενικής Τράπεζας)	21,60 €

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)	
Απλό (Επιταγή Γενικής Τράπεζας)	16,30 €
Συστημένο (Επιταγή Γενικής Τράπεζας)	23,80 €

→ Οι συνδρομητές εξωτερικού μπορούν να εκδίδουν τραπεζική επιταγή από κατάστημα Ελληνικής Τράπεζας στο εξωτερικό προς τη Γενική Τράπεζα στη διεύθυνση του περιοδικού.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
1020 ΣΤΓ

Διευθυντής Έκδοσης: τηλ. & fax 210 6553978 (Εσωτ. 3978)
Διαχείριση Συνδρομητών: τηλ. 210 6553978 (Εσωτ. 3978)
Διαχείριση Μελετών: τηλ. 210 6553978 (Εσωτ. 3978)
Καλλιτεχνική Επιμέλεια: τηλ. 210 6553166-67 (Εσωτ. 3166-7)

Επώνυμο:..... Όνομα:.....

Ιδιότητα:..... Νέα Συνδρομή Ανανέωση Συνδρομής

Οδός:..... Αριθμός:..... Τ.Κ.:.....

Πόλη:..... Τηλ:.....

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Επιθεώρηση

Τα προηγούμενα
τεύχη
υπάρχουν και
σε PDF
στη σελίδα
www.army.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΓΕΣ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Διευθυντής

Διεύθυνσης Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων

Ταξχος Παναγιώτης Ψύχας

Τμηματάρχης 5ου Τμήματος

Στρατιωτικών Εκδόσεων

Ανθλγός (ΠΒ) Δημήτριος Λαμπρόπουλος

Καταχώριση Συνδρομητών

Καταχώριση Μελετών

Multimedia

Ανθλγός (ΠΒ) Δημήτριος Λαμπρόπουλος

Επεξεργασία Φωτογραφίας

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Μ.Υ. Βασιλική Κιρτζαλίδου

Μ.Υ. Ιωάννα Νικολαΐδη

Μ.Υ. Μαρία Ρέκκα

Επιμέλεια Κειμένων

Μ.Υ. Μαρία Ρέκκα

Υποστήριξη Δικτυακού Τύπου (INTERNET)

ΓΕΣ/ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση

ΤΥΕΣ

<http://www.army.gr>

e-mail: ekdosis@army.gr

Τα κείμενα που δημοσιεύονται στη Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν τη γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκαίως τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Ο συντάκτης είναι υπεύθυνος για το περιεχόμενο της εργασίας του και για την εξασφάλιση αδειάς για τη χρησιμοποίηση των πηγών.

Οι εργασίες πρέπει:

- να τηρούνται μέσα σε ευπρεπές και τεκμηριωμένο επιστημονικά και τεχνικά πλαίσιο, χωρίς αιχμές ή οξύτητες, χωρίς προκλήσεις
- να μην περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες
- να μην είναι αντίθετες προς την επίσημη εθνική πολιτική της χώρας
- να παραπέμπουν υποχρεωτικά σε βιβλιογραφία (συγγραφέα, τίτλο, χρονολογία έκδοσης, εκδοτικό οίκο κ.λπ.)
- να χρησιμοποιούν τη δημοτική γλώσσα, χωρίς υπερβολές και ακρότητες
- να εφαρμόζουν το μονοτονικό σύστημα.

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση μελέτες πρωτότυπες ή από μετάφραση, τα αντικείμενα των οποίων περιλαμβάνονται στη θεματογραφία του Παραρτήματος «Α» της Πάγιας Διαταγής του ΓΕΣ με αριθμό 0-17/2001, δηλαδή:

Στρατιωτικά Θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση ΕΔ, Πολεμικά Μέσα και Υλικά, Ηγεσία – Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα Θέματα: Στρατιωτικής – Πολιτικής Φύσης (Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Διεθνείς Τάσεις – Εξελίξεις, Γεωπολιτική, Γεωφυσική, Διάστημα, Εθνικά Θέματα).

Εγκυκλοπαιδικά Θέματα: Οικονομικά και Πολιτικά, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνες – Επιστήμες, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών Θεσμών.

Για τη διευκόλυνση της σύνταξης του περιοδικού, οι εργασίες θα πρέπει να υποβάλλονται σε δύο αντίτυπα, χωρίς διορθώσεις επάνω στο πρωτότυπο κείμενο, σε ηλεκτρονική μορφή (Microsoft Word) και να συνοδεύονται, εφόσον αυτό είναι δυνατό, από ανάλογο φωτογραφικό υλικό –πρωτότυπες φωτογραφίες ή σκαναρισμένες σε ανάλυση 300 dpi– σε οπτικό δίσκο (CD), κατάλληλο για αναπαραγωγή. Δεν θα πρέπει, να υπερβαίνουν τις 20 σελίδες –συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφιών– με γραμματοσειρά Arial, μέγεθος 12pt και να έχουν την υπογραφή και ένα σύντομο βιογραφικό του συντάκτη. Για περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο 210 6553167. Προκειμένου για εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28η Οκτωβρίου-25η Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ εξαμήνου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες από το περιοδικό μας.

Στην περίπτωση που οι εργασίες προέρχονται από μετάφραση, πρέπει να αναφέρεται ευκρινώς ο τίτλος, ο μήνας και ο αριθμός του ξένου εντύπου, καθώς και το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα.

Η απόφαση για δημοσίευση ή μη μιας μελέτης παίρνεται από την Επιτροπή Σύνταξης, ανεξάρτητα δε από τη δημοσίευση ή μη των εργασιών, η επιστροφή τους στον συγγραφέα δεν προβλέπεται.

Συγγραφικές αμοιβές υπόκεινται στην ΚΥΑ Υπ. Αριθμ. 2/76198/0022 (ΦΕΚ 208/τΒ' /11-02-2008). Εφόσον δημοσιευθεί η εργασία, οι συντάκτες δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα (μεγέθους χαρτιού 17,5 X 25 εκ.) 2.300 χαρακτήρων αμοιβή 6,53 € για πρωτότυπη μελέτη και 3,97 € για εργασίες από μετάφραση.

Οι δικαιούχοι συγγραφικών αμοιβών, μετά την έκδοση και διανομή του αντίστοιχου τεύχους του περιοδικού, μπορούν να επικοινωνούν με τη Δνση Χρηματικού του ΤΥΕΣ στο τηλ. 210 6552659.

Η έκδοση του περιοδικού γίνεται ανά 4μηνο (3 τεύχη κατ' έτος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
ΓΕΣ/ΔΕΝΔΗΣ/5

6

Ο ΚΟΡΕΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΩΜΑ

Υππγος ε.α. Στυλιανός Ιω. Δράκος, Βετεράνος ΚΠ

Εξιστόρηση των αιτίων που προκάλεσαν τον πόλεμο αυτό και πλήρης αφήγηση των τεκταινομένων κατά τη διάρκειά του, καθώς και των αφορούντων την γενναιότατη συμμετοχή του Ελληνικού εκστρατευτικού Σώματος, οι άνδρες του οποίου βραβεύθηκαν τόσο από τους συμμάχους όσο και από την ίδια την κορεατική κυβέρνηση, με ιδιαίτερη ένδειξη ευγνωμοσύνης και αναγνώρισης.

24

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΠΒΧ ΑΠΕΙΛΕΣ

Τχης (ΥΠ) Κωνσταντίνος Γράμμης

40

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ ΣΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟ

Δρ Ανδρέας Καστάνης, Ταξχος ε.α., Αναπληρωτής Καθηγητής Στρατιωτικής Ιστορίας

52

ΤΑ ΜΗ ΕΠΑΝΔΡΩΜΕΝΑ ΑΕΡΟΧΗΜΑΤΑ

Τχης (ΔΒ) Διονύσιος Π. Καλογεράς, Ραδιοηλεκτρολόγος Α' (ΣΤΗΑΔ), MSc in Data Communications & Networks (Kingston University), Απόφοιτος Φυσικού Τμήματος, Υποψήφιος Διδάκτορας στις Τηλεπικοινωνίες (Παν/μιο Πελοποννήσου)

62

Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

Λγός (ΥΠ) Χριστόδουλος Νίκου

72

ΤΟ ΕΥΔΡΟΜΟ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΟ ΑΒΕΡΩΦ

Ανχης ε.α. Χρήστος Μπούκλας

Η ιστορία του πλοίου αυτού είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής μας Ιστορίας, διότι το όνομά του δεν έλειψε από κανένα ευχάριστο ή δυσάρεστο εθνικό γεγονός της πολυκύμαντης για το έθνος μας περιόδου από το 1912 έως την απελευθέρωση. Μαζί με την αναφορά στα ιστορικά γεγονότα της περιόδου αυτής παρακολουθούμε και την ιστορία του περίφημου ελληνικού θωρηκτού.

78

Ο ΔΡΑΚΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ Ή ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΦΟΒΙΑ;

Ανθστής (ΕΜ) Αγγελική Στρατή - Ρεβέκα Θεοδωροπούλου, Μαθηματικός

88

ΠΩΣ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΦΥΣΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΕ ΕΝΑ ΜΗ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Hasanbey Ellidokuzođlu, Ph.D.

98

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΥΟ ΗΓΕΤΩΝ «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» ΚΑΙ «ΜΕΓΑΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ»

Υπτγος Γεώργιος Καμπούρης

Σύγκριση δύο Μεγάλων της Ιστορίας, μέσα από τον χαρακτήρα και το έργο τους. Ευφυείς στρατιωτικοί ηγέτες αλλά και αναμορφωτές των πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δεδομένων συνέβαλαν ο μεν Αλέξανδρος σε μια οικουμενική θεώρηση της ανθρωπότητας, ο δε Ναπολέων σε μια αναμόρφωση της κοινωνικής δομής της Γαλλίας, που επηρέασε και άλλα κράτη να ακολουθήσουν το παράδειγμά της.

Ο ΚΟΡΕΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΩΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Υππτος ε.α. Στυλιανός Ι. Δράκος, Βετεράνος ΚΠ

Για να κατανοήσει ο αναγνώστης της ιστορίας και πολύ περισσότερο ο μελετητής αυτής του Κορεατικού πόλεμο (1950/53), θα πρέπει απαραίτητως να αναζητήσει και εντοπίσει τα αίτια τα οποία τον προκάλεσαν. Και τα αίτια αυτά δεν προήλθαν από κάποιο τυχαίο συμβάν προ της έναρξης του πολέμου, αλλά ανάγονται στο παρελθόν, τουλάχιστον στις αρχές του περασμένου αιώνα, όταν οι γνωστές αποικιοκρατικές δυνάμεις ρύθμιζαν τις τύχες των μικρών ιδίως κρατών.

Απονομή μεταλλίου στην πολεμική σημαία του Τάγματος Εκ.Σ.Ε.
Πηγή: www.haf.gr

Έχουν ήδη περάσει εξήντα χρόνια από της υπογραφής της ανακωχής του Κορεατικού πολέμου, χωρίς ακόμη να έχει συνομολογηθεί ειρήνη μεταξύ των τότε εμπολέμων, πράγμα που καθιστά την εν γένει κατάσταση στη Κορεατική Χερσόνησο και την ευρύτερη περιοχή αβεβαία και ενίοτε κρίσιμη.

Η κατάπαυση του πυρός τότε, είχε συμφωνηθεί να γίνη την 10ην νυκτερινή της 27ης Ιουλίου 1953. Όσο πλησίαζε η ημέρα εφαρμογής της ανακωχής, και ιδιαίτερα το τελευταίο 24ωρο, η δραστηριότητα του μετώπου είχαν ενταθεί για προφανείς λόγους. Καθένας των αντιπάλων, επιδίωκε εδαφικά πλεονεκτήματα στην νέα μεθόριο. Ιδιαίτερα τις τελευταίες ώρες, το όλο μέτωπο εμφάνιζε όψη αποκαλύψεως. Οι αδιάκοπες εκρήξεις των οβίδων και βλημάτων όλμων, οι συνεχείς φωτεινές γραμμές των τροχιοδεικτικών του συνόλου των πολυβόλων και τα αλληπάλληλα φωτιστικά βλήματα έδιδαν φαντασμαγορική όψη σε όλο το μήκος του μετώπου. Και όταν οι δείκτες των ωρολογίων έδειξαν ακριβώς την 10ην νυκτερινή, όλο αυτό το πανδαιμόνιο εσίγησε. Απόλυτη ησυχία διαδέχθηκε το προηγούμενο πανδαιμόνιο, την οποία διέκοπταν σποραδικά κοάσματα βατράχων, από παρακείμενους ορυζώνες.

Οι στρατιώτες περίμεναν μερικά λεπτά και μετά, διστακτικά στην αρχή, άρχισαν να βγαίνουν από τα πολυβολεία και τα χαρακώματα. Αυτό ήταν! Ο πόλεμος σταμάτησε. Καλή Πατρίδα παιδιά....

Ο τριετής Κορεατικός πόλεμος, ο οποίος στο πέρασμά του προκάλεσε εκατόμβες θυμάτων και βιβλικές καταστροφές στο Κορεατικό έθνος, αυτός ο *ξεχασμένος Πόλεμος*, όπως επικράτησε να αποκαλείται, σταμάτησε και οι αντίπαλοι εξακολουθούν ακόμη να παραμένουν και στις δύο πλευρές, καχύποπτοι και με το όπλο ανά χείρας.

Ο δυσμενής για την Κορέα παράγων στην ιστορική της πορεία είναι ότι γειτνιάζει με ισχυρά κράτη όπως η Ιαπωνία, η Ρωσία και η Κίνα, τα οποία εφάρμοζαν αποικιοκρατική πολιτική στις εξωτερικές τους σχέσεις.

Η Ιαπωνία, από των αρχών του 20ού αιώνα και προ αυτού, είχε έντονες κατακτητικές βλέψεις στην Κορεατική Χερσόνησο, της οποίας η στρατηγική αξία ήταν και είναι αναμφισβήτητη. Κατ' εφαρμογή αυτής της πολιτικής της, η Ιαπωνία το 1905 εισέβαλε και κατέκτησε την Κορέα, την οποία και προσάρτησε στην επικράτειά της το

1910. Οι Κορεάτες, επί 35 έτη, διαβιούσαν κάτω από ένα σκληρό και ανάλητο καθεστώς, το οποίο απέβλεπε στον εξιπλωνισμό του Κορεατικού λαού.

Τον Δεκέμβριο 1943, διαρκούντος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, συναντήθηκαν στο Κάιρο οι τότε σύμμαχοι ηγέτες: Τσώρτσιλ, Ρούσβελτ και Τσάγκ-Κάϊ-Σεκ και υπέγραψαν κοινή διακήρυξη, διά της οποίας οι κυβερνήσεις τους δεσμεύονταν για την ανεξαρτησία της Κορέας. Τη διακήρυξη αυτή, προσυπέγραψε και η τότε Σοβιετική Ένωση, στις αρχές Αυγούστου 1945, κατά τη Συνδιάσκεψη στο Πότσδαμ των Τσώρτσιλ, Τρούμαν και Στάλιν. Στα

συμφωνηθέντα στο Πότσδαμ για το μέλλον της Κορέας, περιλαμβανόταν και μια διάταξη, εκ πρώτης όψεως ακίνδυνη, όχι όμως και αθώα, αλλ' υστερόβουλη και για τους Κορεάτες καταστροφική, όπως επιβεβαίωσαν τα επελθόντα γεγονότα. Δί' αυτής της διατάξεως προβλεπόταν ότι: «...μετά το τέλος του πολέμου, τα σταθμεύοντα στην Κορέα Ιαπωνικά στρατεύματα θα παρέδιδον τον οπλισμόν των, Βορείως μεν του 38ου Παράλληλου στους Σοβιετικούς, Νοτίως δε αυτού, στους Αμερικανούς. Μετά ταύτα (την παράδοση των Ιαπωνικών στρατευμάτων), κυβέρνησις εθνικής ενότητος της Κορέας θα διενεργήση εκλογές, για την ανάδειξη κοινοβουλίου και κυβέρνησεως». Όμως, ούτε κυβέρνηση εθνικής ενότητος συνεκροτήθη ούτε εκλογές έγιναν σε όλη την επικράτεια της χώρας, επειδή οι Σοβιετικοί, ελέγχοντας το βόρειο τμήμα της Κορεατικής Χερσονήσου, απαγόρευσαν εις πάντας την είσοδο, ακόμη και στους αντιπροσώπους του ΟΗΕ, και εγκατέστησαν, στην αρχή, τον Κορεάτη κομμουνιστή ηγέτη Κιμ-Ιλ-Σούνγκ, ο οποίος συγκρότησε κυβέρνηση στην Πυόνγκ Γιάνγκ και ανεκήρυξε τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας, με καθεστώς κομμουνιστικό σταλινικού τύπου. Με αυτό το πραξικόπημα των Σοβιετικών, η Κορέα διχοτομήθηκε σε Βόρειο και Νότιο και ο 38ος παράλληλος από γραμμής διαχωρισμού των σταθμευόντων στη χώρα αυτή Ιαπωνικών στρατευμάτων, κατέληξε σε οροθετική δύο κρατών, ενός και του αυτού λαού. Έκτοτε, και μέχρι σήμερα ακόμη, το καθεστώς του Βορρά ουδέποτε έπαυσε να εποφθαλμιά την επέκτασή του μέχρι Πουσάν και μεθοδικώς προετοιμαζόταν για την εισβολή. Και η εισβολή δεν βράδυνε επί πολύ. Την 25η Ιουνίου 1950 οι Ένοπλες δυνάμεις της Βορείου Κορέας εισέβαλαν απροκλήτως

και αιφνιδιαστικώς στην επικράτεια της Νοτίου Κορέας. Συγκεκριμένα, από της 4ης πρωινής αυτής της ημέρας, μάζα πυρός από 1.400 πυροβόλα εκτοξεύθηκε επί των θέσεων των παραμεθορίων δυνάμεων της Νοτίου Κορέας. Το ανηλεές αυτό σφυροκόπημα, αμείωτο σε ένταση, διήρκεσε επί τέσσερες ώρες και την 8η πρωινή, δέκα άρτια οργανωμένες και εξοπλισμένες Βορειοκορετικές Μεραρχίες, εκ των οποίων επτά εν πρώτω κλιμακίω υποστηριζόμενες από 240 άρματα μάχης σοβιετικού τύπου (Τ- 34) και του ισχυρότατου πυροβολικού των, διέβησαν τον 38ο παράλληλο (οροθετική των δύο κρατών) σε πολλά σημεία, κινούμενες με κάθε δυνατή ταχύτητα προς Νότο.

Κατά τον αυτόν χρόνο επί των ανατολικών ακτών της Ν. Κορέας, οι εισβολείς πραγματοποιούσαν αμφίβιο απόβαση. Η πολεμική αεροπορία των Βορείων με αεροσκάφη τύπου ΥΑΚ-3 (σοβιετικά) κυριαρχούσε στον αέρα και υποστήριζε τις χερσαίες επιχειρήσεις των με προσβολές στόχων στρατηγικής και τακτικής σημασίας.

Ο αγώνας ήταν άνισος. Οι ένοπλες δυνάμεις της Δημοκρατίας της Κορέας (Νοτίου) δεν υπερέβαιναν τους 100.000 άνδρες και ανεπαρκώς εξοπλισμένες, χωρίς Πολεμική Αεροπορία, πολέμησαν απεγνωσμένα εναντίον εχθρού διπλάσιας δυνάμεως, άριστα εξοπλισμένου σε πολεμικό υλικό και εφόδια και επιβράδυναν την προς Νότο προέλασή του.

Ο Κορεατικός πόλεμος είχε ήδη αρχίσει. Η είδηση της εισβολής μεταδόθηκε αστραπιαία και προκάλεσε την άμεση αντίδραση του ΟΗΕ. Την επομένη της εισβολής (26-6-1950) συνήλθε το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ) για την αντιμετώπιση της εκρύθμου καταστάσεως στην Κορεατική Χερσόνησο. Σημειούται

ότι ο Σοβιετικός αντιπρόσωπος αποχώρησε και δεν μετείχε των συζητήσεων του ΣΑ, το οποίο παμπηφεί απεφάνθη ότι η επίθεση του Βορειοκορεατικού στρατού εναντίον της Νοτίου Κορέας, αποτελεί προσβολή και κίνδυνο για την παγκόσμια ειρήνη και κάλεσε τους εισβολείς να αποσύρουν αμέσως τα στρατεύματά των βορείως του 38ου Παραλλήλου.

Με το ίδιο ψήφισμα το ΣΑ ζήτησε από όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, όπως βοηθήσουν με κάθε μέσο την εκτέλεση αυτής της αποφάσεώς του. Όμως, η Βόρειος Κορέα αγνόησε παντελώς την απόφαση του ΣΑ και οι ένοπλες δυνάμεις της συνέχισαν την προς Νότο προέλασή τους. Το ΣΑ, προ αυτής της καταστάσεως, την 29η Ιουνίου έθεσε το όλον ζήτημα υπό συγκεκριμένη μορφή, ήτοι: κάλεσε τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ όπως παράσχουν προς τη Δημοκρατία της Κορέας κάθε δυνατή στρατιωτική βοήθεια για την απόκρουση της εισβολής και την αποκατάσταση της ειρήνης και ασφάλειας στην Κορεατική Χερσόνησο. Όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, πλην Σοβιετικής Ενώσεως και των δορυφόρων αυτής, καταδίκασαν την εισβολή· δεκαέξι (16) εξ αυτών, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, απεφάσισαν την αποστολή αναλόγου εκστρατευτικής δυνάμεως προς βοήθεια της Νοτίου Κορέας, ενώ πέντε (5) επί πλέον κράτη, συμμετείχαν με υγειονομικές μονάδες.

Το πρώτο κράτος-μέλος, το οποίο ανταποκρίθηκε αμέσως στην πρόσκληση του ΣΑ ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, στις οποίες ανήκει η ιστορική απόφαση και η τιμή της αναλήψεως, από της πρώτης στιγμής και άνευ δισταγμού, του κυρίου βάρους του αγώνος και των αναπόφευκτων κινδύνων και συνεπειών αυτού του

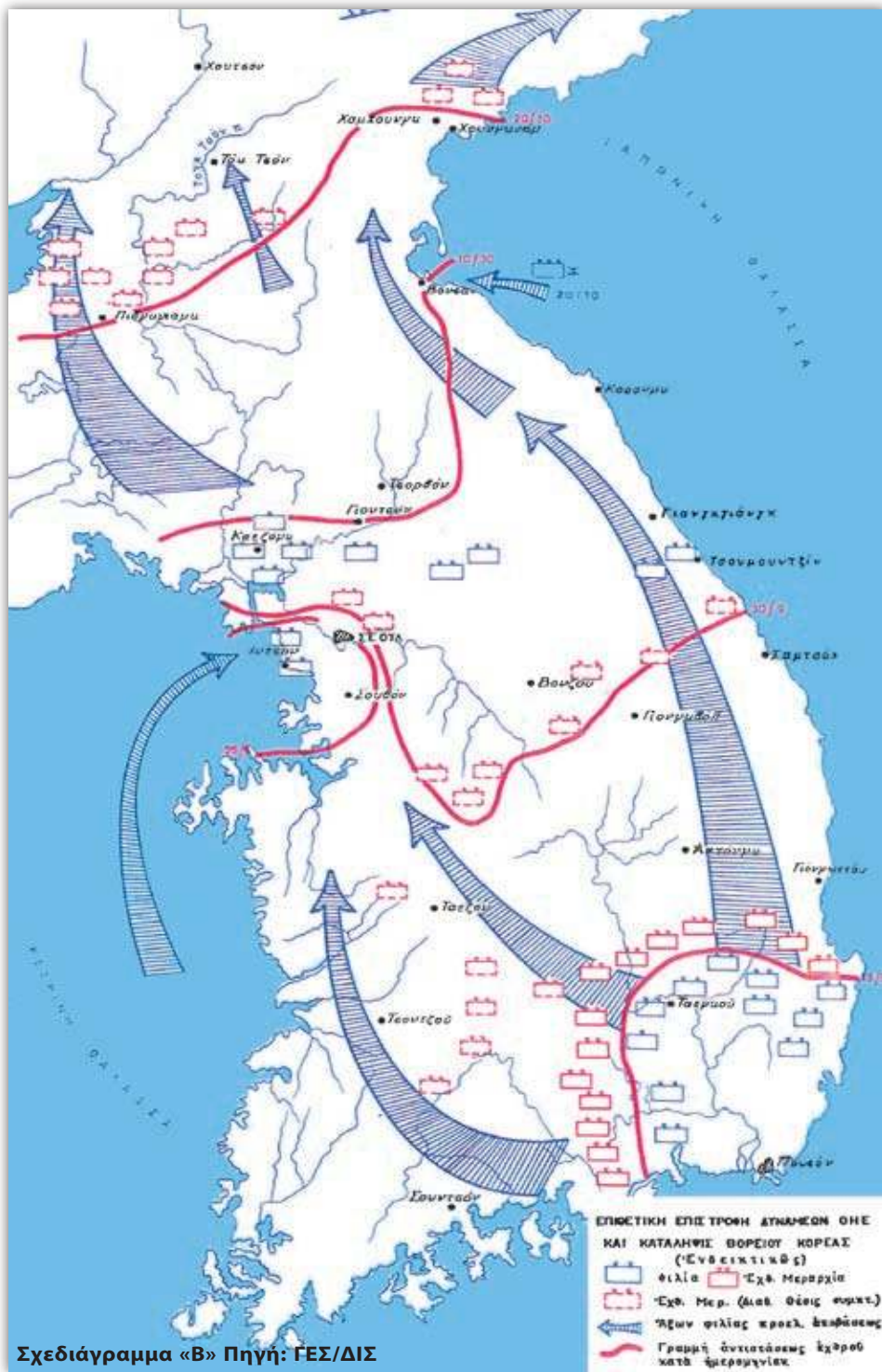
πολέμου. Ιστορικό ήταν και το μήνυμα του τότε Προέδρου Χάρρυ Τρούμαν, προς ολόκληρη την ανθρωπότητα και με το οποίο τόνιζε τα ακόλουθα: «[...] Η επιχείρησις αυτή, ανελήφθη ως υπόθεσις θεμελιωδών ηθικών αρχών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες βοηθούν ένα κράτος, το οποίον εγκατέστησαν και εστήριξαν τα Ηνωμένα Έθνη και ήδη υφίσταται αδικαιολόγητη επιδρομή. Η επέμβασις των Ηνωμένων Εθνών στην Κορέα, αποκτά μέγιστη σημασία για όλους τους λαούς του κόσμου. Για πρώτη φορά στην ιστορία τα ελεύθερα έθνη, ως μία θέλησις συνήνωσαν τις δυνάμεις των για να αντιμετωπίσουν απρόκλητη επίθεση και παγιώσουν την κινδυνεύουσα ειρήνη της ανθρωπότητος. Το πανάρχαιο όνειρο για μία αδιαίρετη και ενιαία δύναμη εθνών ελευθέρων, ελευθέρως συνασπισθέντων προς απόκρουσιν επιθέσεως και εγκαθίδρυσιν του κράτους του νόμου, κατέστη ήδη πραγματικότης [...]»

Από την 30ή Ιουνίου επενέβη στον αγώνα η Αμερικανική Πολεμική Αεροπορία και αμέσως μετά, αμερικανικές και βρετανικές ναυτικές μονάδες, οι οποίες προσέβαλαν παρακτίους εχθρικούς στόχους και εφάρμοσαν ναυτικό αποκλεισμό της Κορεατικής χερσονήσου· από δε της επομένης (1ης Ιουλίου) άρχισε η αερομεταφορά αμερικανικών δυνάμεων, οι οποίες στάθμευαν στην Ιαπωνία, για την ενίσχυση του αγώνος των δυνάμεων της Δημοκρατίας της Κορέας (Νοτίου).

Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο τριετής αυτός πόλεμος, από πλευράς τεθέντων στρατηγικών σκοπών και διεξαγωγής, διακρίνεται σε πέντε περιόδους, ήτοι:

Σχεδιάγραμμα «Β» Πηγή: ΓΕΣ/ΔΙΣ

Επίθεση του Ναυτικού της Αμερικής στην Ιντσόν. Πηγή: el.wikipedia.org

↳ **Η πρώτη περίοδος (25 Ιουνίου-14 Σεπτεμβρίου 1950)** διαλαμβάνει την αιφνιδιαστική εισβολή των Βορειοκορεατικών (Β/Κ) δυνάμεων στην επικράτεια της Νοτίου Κορέας. Οι δυνάμεις εισβολής, μετά τη διάρρηξη της παραμεθορίου αμυντικής τοποθεσίας των Νοτιοκορεατών (Ν/Κ), κινήθηκαν ταχέως κατά μήκος των προς Νότο δρομολογίων σε παράλληλες φάλαγγες, εφαρμόζοντας τακτική «αστραπιαίου Πολέμου» και με στρατηγικό αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη της πόλεως Πουσάν, κειμένης στο νοτιότατο άκρο της Κορεατικής Χερσονήσου.

Οι ένοπλες δυνάμεις της Νοτίου Κορέας, ενισχυόμενες συνεχώς από αφικνούμενες δυνάμεις της 8ης Αμερικανικής Στρατιάς, επιβράδυναν τους εισβολείς και τελικώς τους αναχαίτισαν προ της πόλεως Taegu, και διατήρησαν την Βορείως Πουσάν περιοχή, γνωστή ως «Περίμετρο του

Πουσάν», παρά τις λυσσώδεις επιθέσεις των εισβολέων. (Ο ελιγμός του Εισβολέως και η εξέλιξις των επιχειρήσεων αυτής της περιόδου εμφανίζονται στο Σχεδιάγραμμα «Α»).

↳ **Η δεύτερα περίοδος (15 Σεπτεμβρίου-30 Οκτωβρίου 1950)** διαλαμβάνει την επιθετική επιστροφή της 8ης Στρατιάς –στην οποία είχαν ενταχθεί και Ν/Κ δυνάμεις, ως και αφιχθέντα Συμμαχικά Εκστρατευτικά Σώματα– και την απώθηση του εισβολέως προς Βορράν, μέχρι του ποταμού Γιάλου, όπου και τα Βόρεια σύνορα της Β. Κορέας. (Εις το Σχεδιάγραμμα «Β», αποτυπύται ο ελιγμός της 8ης Στρατιάς και η εξέλιξη των επιχειρήσεων).

Κυρίαρχο στοιχείο του ελιγμού της 8ης Στρατιάς ήταν η Αμφίβιος Επιχείρηση στην περιοχή της Ιντσόν (Δυτικής της Σεούλ), προς δημιουργία προγεφυρώματος, και εν συνεχεία ταχεία προέλαση των Δυνάμεων Αποβάσεως προς Ανατολάς, με στρατηγικό αντικειμενικό σκοπό (ΑΝ.ΣΚ) την υπερκέραση, αποκοπή και εγκλωβισμό των νοτίως του 38ου Παραλλήλου δυνάμεων του εισβολέως.

Το όλον Σχέδιον της Αποβάσεως, εξελισσόμενης σε ευρύ υπερκερωτικό ελιγμό, με το συνθηματικό όνομα «επιχείρησις χρωμίτης», ήταν μεγαλοφυές και παράλληλως άκρως δυσχερές και επικίνδυνον. Το φαινόμενο της παλίσροιας και της αμπώτιδος στον «αιγιαλό αποβάσεως» ήταν κρίσιμος παράγων επιτυχίας και απαιτούσε ακρίβεια εκτελέσεως της τάξεως λεπτού, για την ευόδωση της αμφιβείου επιχειρήσεως. Η απόβαση εκτελέστηκε επιτυχώς την 15η Σεπτεμβρίου, από το Χ Σώμα Στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών, συγκροτούμενον από μία Μεραρχία

Πεζοναυτών και μία Νοτιοκορεατική και επέτυχε τον στρατηγικό αιφνιδιασμό των δυνάμεων εισβολής, οι οποίες ανέκοψαν την περαιτέρω προς Νότο επίθεσή των.

Οι δυνάμεις του προγεφυρώματος της Ιντσόν, ταχέως προήλασαν προς Ανατολάς και μετά τριήμερο αγώνα κατέλαβαν το αεροδρόμιο «KIMΠΟ» (Δυτικώς της Σεούλ). Οι Β/Κ δυνάμεις αντέδρασαν λυσσαλέως, για να αποφύγουν τον επικείμενο κίνδυνο αποκοπής των, Νοτίως του 38ου Παραλλήλου. Μετά δεκαήμερο σκληρό αγώνα, απελευθευθήρη, την 28η Σεπτεμβρίου, η Σεούλ, όπου την επομένην επανεγκατεστάθη η Ν/Κ κυβέρνηση του Δρος Σίγκμαν-Ρη. Την 30ή Σεπτεμβρίου, ανατολικώς της Σεούλ, συναντήθησαν οι δυνάμεις του Χ ΣΣ με τις προελαύνουσες προς Βορράν δυνάμεις της 8ης Στρατιάς. Ο εχθρός, προ της ορμητικότητος της συμμαχικής αντεπιθέσεως και κυρίως εξαιτίας της επιτυχούς υπερκεράσεώς του, αποχώρησε ατάκτως προς Βορράν, εγκαταλείποντας πλήθος αιχμαλώτων και μεγάλες ποσότητες στρατιωτικού υλικού. Έξι (6) Β/Κ μεραρχίες αιχμαλωτίσθηκαν και τούτο είχε ως άμεσο αποτέλεσμα, την αποδιοργάνωση των δυνάμεων εισβολής.

Μετά τις επιτυχίες αυτές, το ερώτημα το οποίον ετίθετο στην ηγεσία των Δυνάμεων του ΟΗΕ ήταν: «*Θα συνεχίσουν τις επιθετικές των επιχειρήσεις μέχρι του ποταμού Γιάλου, για την πλήρη συντριβή των Β/Κ δυνάμεων, ή θα σταματήσουν στον 38ο παράλληλο, όπου και τα σύνορα των δύο κρατών;*» Τελικώς, επικράτησε η πρόταση του Αμερικανού Αρχιστρατήγου Μάκ-Άρθουρ, τον οποίο και εξουσιοδότησε το ΣΑ όπως αποφασίσει κατ' εκτίμησίν του. Μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου, οι δυνάμεις της 8ης Στρατιάς προελαύνουσες έφτασαν:

στον Ανατολικό Τομέα, μέχρι του ποταμού Γιάλου και στους λοιπούς τομείς, 60 χλμ. νοτίως Γιάλου. Εν τω μεταξύ το Χ ΣΣ μεταφέρθη διά θαλάσσης στις ΒΑ. ακτές της Κορεατικής Χερσονήσου, με σκοπό την εκτέλεση αποβάσεως στην περιοχή του λιμένος Βονσάν της Β. Κορέας. Όμως, οι ταχέως προελαύνουσες δυνάμεις της 8ης Στρατιάς είχαν προηγηθεί και καταλάβει το Βονσάν, οπότε το Χ ΣΣ απεβιβάσθη και ενετάχθη στη διάταξη της Στρατιάς. Η σε μεγάλο βάθος αντεπιθέσεις της 8ης Στρατιάς επέτυχε την κατά το μείζον κατάληψη της Βορείου Κορέας και κυρίως την αποδιοργάνωση των Β/Κ Ενόπλων Δυνάμεων, δεδομένου ότι 135.000 άνδρες του Β/Κ στρατού είχαν συλληφθεί αιχμάλωτοι και μεγάλες ποσότητες στρατιωτικού υλικού είχαν κυριευθεί.

➔ **Κατά την τρίτη περίοδο των επιχειρήσεων (30 Οκτωβρίου 1950-31 Ιανουαρίου 1951)** το σκηνικό μεταβλήθηκε άρδην. Οι караδοκούσες στρατιωτικές δυνάμεις της Κίνας, βορείως του ποταμού Γιάλου, ανερχόμενες σε 30 μεραρχίες (850.000 άνδρες), άριστα εξοπλισμένες και εκπαιδευμένες, διέβησαν τον Γιάλου ποταμό και την 25η Νοεμβρίου επετέθησαν κατά των προκεχωρημένων τμημάτων της 8ης Στρατιάς. Η κινεζική επίθεσις με 15 μεραρχίες σε πρώτο κλιμάκιο, υποστηριζόμενες από ανάλογη δύναμη πυροβολικού και αεροπορίας, αιφνιδίασε με τη σειρά της την 8η Στρατιά, η οποία και υπεχρεώθη εις σύμπτυσιν, μέχρι της αμυντικής τοποθεσίας του 38ου Παραλλήλου, σε πρώτη φάση (1 Ιανουαρίου 1951). Η κινεζική επίθεσις, παρά τη σφοδρότητά της, δεν ήταν ταχείας εξελίξεως, αφ' ενός λόγω ορθής σχεδιάσεως και εκτελέσεως του επιβραδυντικού αγώνος της Στρατιάς,

αφ' ετέρου λόγω εγγενών αδυναμιών των Κινεζικών Μεραρχιών στο σύστημα ανεφοδιασμού σε καύσιμα και πυρομαχικά κυρίως. (Στο Σχεδιάγραμμα «Γ», αποτυπώνται ο ελιγμός των Κινεζικών Δυνάμεων και η εξέλιξις των επιχειρήσεων κατ' αυτήν την περίοδο).

Ενταύθα κρίνεται χρήσιμο και σκόπιμο να αναφερθούν τα της εμπλοκής στον αγώνα της Τουρκικής Ταξιαρχίας, η οποία είχε προωθηθεί προς Βορράν και την 29η Νοεμβρίου είχε εγκατασταθεί αμυντικώς επί τοποθεσίας της περιοχής Βά-βόν, Κούνου-Ρη, ΝΑ. της πόλεως Τοκ-Τσόν. Μία Ν/Κ μονάς, συμπυκνωμένη από τη Γραμμή Επαφής και διερχομένη εκ της Τουρκικής διατάξεως με σχηματισμό πορείας, δέχθηκε αιφνιδιαστικώς τα δραστικά πυρά των Τούρκων, οι οποίοι, λόγω της γνωστής αβελτηρίας των, εξέλαβαν την Νοτιοκορεατική Μονάδα, ως Κινεζική. Μέχρις ότου οι Αμερικανοί επιτύχουν την παύση των τουρκικών πυρών, είχαν ήδη προκληθεί αρκετές απώλειες στους ανύποπτους συμμάχους Νοτιοκορεάτες.

Μετά πάροδο ολίγων ωρών, οι Τούρκοι αντιμετώπισαν τη σφοδρότητα της Κινεζικής επιθέσεως και κυριολεκτικώς διελύθησαν με βαρύτατες απώλειες (650-700 νεκροί) και διεσκορπίστησαν καθ' ομάδας εις τα μετόπισθεν και τα υψώματα. Μετά παρέλευση μηνός περίπου, οι Αμερικανοί πέτυχαν τη συγκέντρωση των διεσκορπισμένων Τούρκων. Κατόπιν αυτού, η Ταξιαρχία κρίθηκε μη αξιόμαχος, επαναπατρίσθηκε στην Τουρκία, και αντικαταστάθηκε από άλλη Ταξιαρχία.

Αυτή ήταν η πρώτη και η τελευταία μάχη των Τούρκων στην Κορέα. Έκτοτε, και μέχρι πέρατος αυτού του πολέμου, ανατίθεντο στην Τουρκική Ταξιαρχία

αποστολές ήσσονος σημασίας και χαμηλού κινδύνου.

Το ενεργούν στον Ανατολικό Τομέα Χ Σώμα Στρατού, λόγω ταχείας προελάσεως των κινεζικών δυνάμεων απεκόπη και συνεπύχθη την 11η Δεκεμβρίου στην περιοχή Χούνγκ-Νάμ (Βορ. Βονσάν), όπου και εγκατεστάθη αμυντικώς, επί τοποθεσίας, με τα νώτα επί της ακτής, υπό μορφή ευρέως προγεφυρώματος. Εν συνεχεία, κάτω από την ισχυρή κάλυψη και συνδρομή των Συμμαχικών Αεροπορικών και Ναυτικών Δυνάμεων, πέτυχε να απαγκιστρωθεί, και τα τελευταία τμήματά του εξεκένωσαν την περιοχή, την 24η Δεκεμβρίου 1950. Στην υποστήριξη της απαγκιστρώσεως του Χ Σώματος Στρατού, συνέβαλε και το 13ο Ελληνικό Σμήνος Μεταφορών (7 α/φ. C - 47).

Την 1η Ιανουαρίου 1951, ο εχθρός επανέλαβε την επίθεσή του με μεγαλύτερη σφοδρότητα και απώθησε την 8η Στρατιά μέχρι του 37ου Παραλλήλου, όπου αυτή εγκαταστάθηκε αμυντικώς. Την 4η Ιανουαρίου, ο εχθρός ανακατέλαβε τη Σεούλ και περί τα μέσα του αυτού μηνός ανέκοψε την επιθετική του ορμή.

➔ **Η τετάρτη περίοδος των επιχειρήσεων (12 Φεβρουαρίου-15 Ιουνίου 1951)** διαλαμβάνει την δευτέρα επιθετική επιστροφή της 8ης Στρατιάς, διά της οποίας ο εχθρός αναγκάστηκε να συμπτυχθεί μέχρι του 38ου Παραλλήλου, όπου επί καταλλήλου τοποθεσίας εγκατεστάθη αμυντικώς. Κατά το επακολουθήσαν τετράμηνο (Φεβρουάριος-Μάιος 1951), ο αγών συνίστατο από εναλλασσόμενες φάσεις επιθετικών και επιβραδυντικών ελιγμών περιορισμένου

βάθους. Περί την 15η Ιουνίου 1951, η 8η Στρατιά εγκαταστάθηκε αμυντικά επί τοποθεσίας κειμένης 15-55 χλμ. βορείως του 38ου Παραλλήλου. (Σχεδιάγραμμα «Δ»).

➔ **Κατά την πέμπτη και τελευταία περίοδο των επιχειρήσεων (16 Ιουνίου 1951-27 Ιουλίου 1953)**, τη μακρότερη σε διάρκεια, έλαβαν χώρα τοπικές συγκρούσεις ιδιαίτερας σφοδρότητος και πολύ αιματηρές. Τούτο ωφείλετο στις αρξάμενες ήδη στην Πανμουντζόν συνομιλίες ανακωχής, η πρόοδος των οποίων επηρεαζόταν από την εξέλιξη των επιχειρήσεων. Έκαστος των συνομιλητών, αποσκοπούσε στην εξασφάλιση εδαφικών πλεονεκτημάτων στο μέτωπο, επειδή η γραμμή επαφής κατά την ώρα της καταπαύσεως του πυρός, θα αποτελούσε και τη μεθόριο μεταξύ Βορείου και Νοτίου Κορέας. Τελικώς, η ανακωχή υπεγράφη την 27η Ιουλίου 1953, μετά διετείς ατέρμονες συνομιλίες και ο Κορεατικός Πόλεμος τερματίστηκε την 10η βραδινή ώρα της αυτής ημέρας. Η γραμμή επαφής των αντιμαχομένων απετέλεσε τη μεθόριο των δύο κρατών. Ατυχώς, καίτοι παρήλθε χρονικό διάστημα 60 ετών από της υπογραφής της ανακωχής, δεν έχει εισέτι συνομολογηθεί ειρήνη μεταξύ των εμπολέμων, λόγω αδιαλλαξίας της Βορείου Κορέας, η οποία συνεχίζει να εποφθαλμιά τη Νότιο χώρα. Ιδιαίτερος σήμερα, η Βόρειος Κορέα με την αδιάλλακτη αρνητική της στάση στο πρόβλημα του ελέγχου του πυρηνικού της προγράμματος, καθίσταται λίαν επικίνδυνη για τη διατήρηση της ειρήνης σε αυτή την ευαίσθητη περιοχή.

Ο θλιβερός απολογισμός του τριετούς αυτού πολέμου, ο οποίος απετέλεσε και την κορύφωση του «ψυχρού πολέμου», μεταφράζεται σε εκατόμβες θυμάτων και βιβλικές καταστροφές και για τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές. Σημειούνται ενδεικτικώς:

- Νεκροί εκ των ΕΔ της Νοτίου Κορέας: 237.686

- Νεκροί εκ των ΕΔ των ΗΕ (Σύμμαχοι): 37.936. Εξ αυτών οι 33.870 ήσαν Αμερικανοί.

- Νεκροί άμαχοι (Νοτιοκορεάτες) 353.599

- Απαχθέντες-Αγνοούμενοι Νοτιοκορεάτες) 479.744.

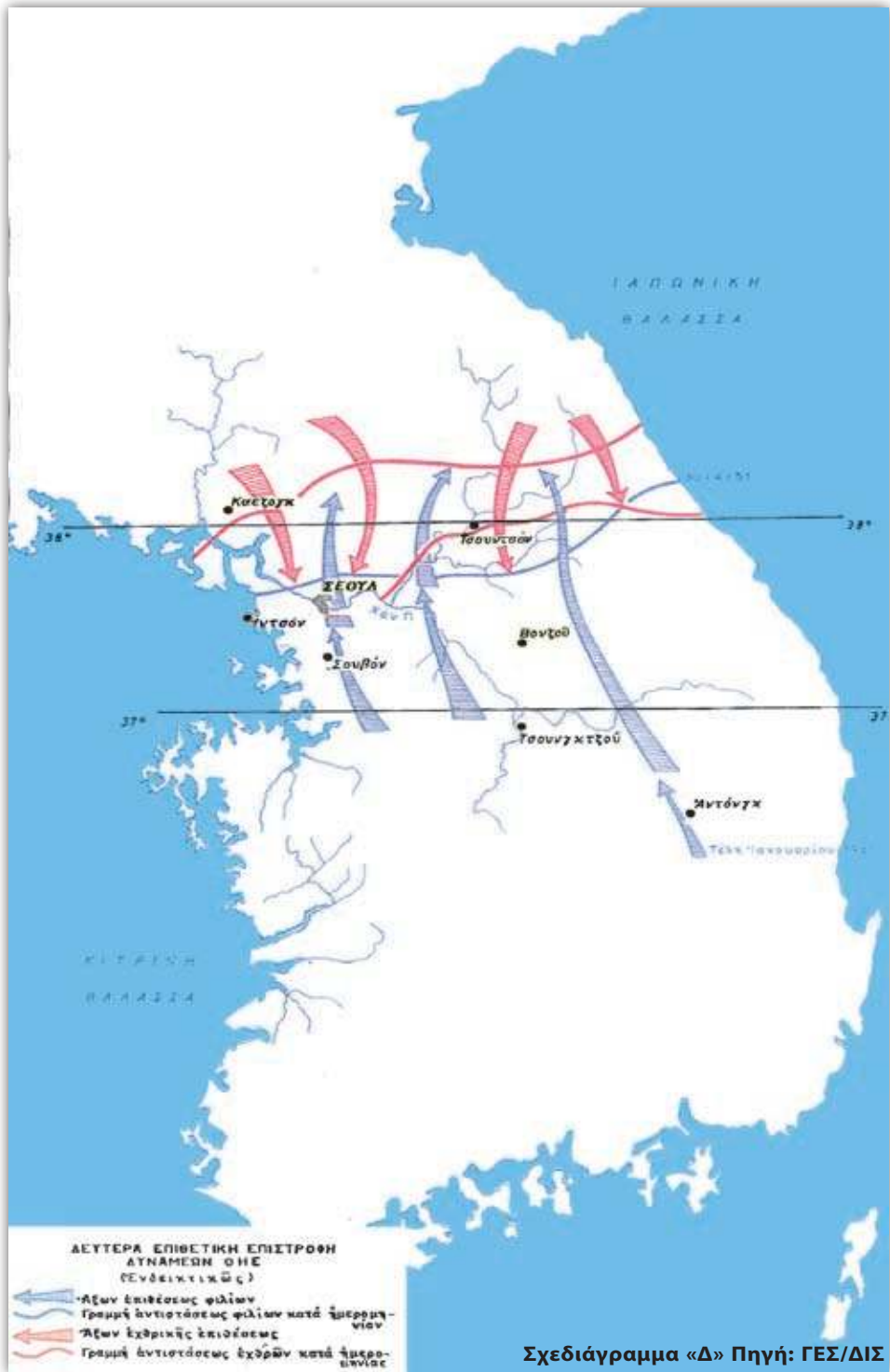
Για τους αντιπάλους (Β/Κ και Κινέζους) δεν έχουμε ακριβή στοιχεία.

ΤΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΚ.Σ.Ε.)

➔ **Συγκρότησις**

Το Εκστρατευτικό μας Σώμα συνεκροτήθη τον Σεπτέμβριο 1950 στη Λαμία και απετελέσθη από μία Ταξιαρχία Πεζικού, δυνάμεως 3.000 ανδρών. Όμως, κατόπιν νεωτέρας εκτιμήσεως της εν Κορέα στρατιωτικής καταστάσεως (τέλη Οκτωβρίου 1950), το Ανώτατο Αρχηγείο των Δυνάμεων του ΟΗΕ στην Άπω Ανατολή (Τόκυο), ζήτησε από την Ελληνική Κυβέρνηση τη μείωση της εκστρατευτικής δυνάμεως από Ταξιαρχία σε Τάγμα. Τελικώς, συνεκροτήθη το Τάγμα/Εκ.Σ.Ε., ειδικής συνθέσεως και δυνάμεως 851 ανδρών.

Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους στην Αεροπορική Βάση Ελευσίνος, συνεκροτήθη το 13ο Σμήνος Μεταφορών, δυνάμεως 67 ανδρών, εκ των οποίων 25 ιπτάμενοι και 7 μεταφ. αεροσκαφών C - 47 (Ντακότα). Το 13ο Σμήνος, αναβαθμισθέν σε μονάδα, απετέλεσε τη δεύτερη οργανική μονάδα του Εκ.Σ.Ε.

Διοικητής του Εκ.Σ.Ε. ωρίσθη ο Συνταγματάρχης Ιωάννης Δασκαλόπουλος, βοηθούμενος από ολιγάριθμο επιτελείο.

Το κατά τα ανωτέρω συγκροτηθέν Εκστρατευτικό Σώμα, τον Νοέμβριο του 1950 ανεχώρησε για την Κορέα, όπου αφίχθησαν: Το μεν 13ο Σμήνος την 1η Δεκεμβρίου, η δε Διοίκησης και το Τάγμα του Εκ.Σ.Ε. απεβιβάσθησαν στον λιμένα του Πουσάν την 9η Δεκεμβρίου 1950. Αμέσως μετά την άφιξή των στην Κορέα και οι δύο Μονάδες του Εκ.Σ.Ε. προωθήθησαν στη Ζώνη Μάχης και διετέθησαν για εκτέλεση πολεμικών αποστολών: το μεν Τάγμα στο 7ο Σύνταγμα της Ι Αμερικανικής Μεραρχίας Ιππικού (από 18 Δεκεμβρίου), το δε 13ο Σμήνος στην 21η μοίρα Αερομεταφορών της 403 Αμερικανικής Πτέρυγος (από 4-12-1951).

Διευκρινίζεται ότι η Ι Αμερικανική Μεραρχία Ιππικού ήταν σχηματισμός Πεζικού και από λόγους παραδόσεως διατηρούσε αυτή και οι οργανικές μονάδες της τον τίτλο του Ιππικού.

➔ Η δράσις του Εκστρατευτικού Σώματος

Στην παρούσα βραχεία ιστορική επισκόπηση δεν είναι δυνατόν να εξιστορηθεί η τριετής πολεμική δράσις του Εκστρατευτικού μας Σώματος ούτε καν περιληπτικώς, διότι τούτο απαιτεί πολλές σελίδες και ανάλογη συγγραφική πείρα. Αναγκαστικά, η επιχειρούμενη ιστορική επισκόπησης θα

**Από την αναχώρηση
του 13ου Σμήνους
Μεταφορών για την
Κορέα
Πηγή: www.haf.gr**

περιορισθεί στην αναφορά των κυριότερων μαχών του Εκ.Σ.Ε., με την προσδοκία ότι θα σκιαγραφηθεί, κατά το δυνατόν ευκρινώς, το επικό οδοιπορικό της Μονάδος, η οποία αγωνίσθηκε με απaráμιλλη γενναιότητα και δόξασε την Ελλάδα.

Στους πρώτους αγώνες του Εκ.Σ.Ε. συγκαταλέγεται και η αναφερθείσα ήδη συμμετοχή του 13ου Σμήνους στην απαγκίστρωση του αποκοπέντος στην περιοχή Hung-Nam της Βορείου Κορέας Χ Αμερικανικού Σώματος Στρατού. Την ανωτέρω αποστολή το 13ο Σμήνος έλαβε την 4η Δεκεμβρίου 1950, τρεις μόλις ημέρες μετά την άφιξή του στην Κορέα, και την εκτέλεσε με απόλυτη επιτυχία μέχρις ολοκληρώσεως της απαγκιστρώσεως (24 Δεκεμβρίου 1950), παρά το δριμύ ψύχος (-28° C), τους ακατάλληλους και επικίνδυνους πρόχειρους διαδρόμους προσγειώσεως και τα συνεχή εχθρικά αντιαεροπορικά πυρά.

Για την γενναιότητα των χειριστών και των πληρωμάτων του, το Σμήνος τιμήθηκε με Εύφημο Μνεία και την Ευαρέσκεια του Προέδρου των ΗΠΑ, και σε 19 άνδρες του απενεμήθη το Αμερικανικό Μετάλλιο Αέρος.

Πάνω:
Μεταφορά στρατιωτικών δυνάμεων του ΟΗΕ από ελληνικό αεροσκάφος C-47 στο μέτωπο της Κορέας
Κάτω:
Το C-47 (Ντακότα) μετά από σοβαρές ζημιές
Πηγή: www.haf.gr

Την 18η Δεκεμβρίου 1950 το Τάγμα έλαβε την πρώτη του πολεμική αποστολή, η οποία ήταν αμυντική επί συγκεκριμένης τοποθεσίας αμύνης, στην περιοχή Κουμ-Κιο-Ρη, 15 μίλια ΒΑ. της Σεούλ, όπου και παρέμεινε μέχρι 23 Ιανουαρίου 1951. Από την 24η Ιανουαρίου μέχρι την 1η Μαρτίου 1951, το Τάγμα συμμετέσχε ενεργώς στις επιχειρήσεις της Ι Αμερικανικής Μεραρχίας κατά τον άξονα Chunjju-Ikchon-Kuangni και πρωταγωνίστησε στις αμυντικές μάχες επί των υψωμάτων 381 και 402.

Εδώ, επιβάλλεται μικρά παρέκβασις εκ της επισκοπήσεως, για να σκιαγραφηθεί η επική μάχη επί του υψ. 381, το οποίο κατείχε ο 3ος Λόχος του Τάγματος και έπρεπε να διατηρήσει πάση θυσία, για να μη διαρραγεί η όλη αμυντική τοποθεσία. Τη νύκτα της 29/30 Ιανουαρίου στίφη Κινέζων στρατιωτών του 334 Συντάγματος της 112 Κινεζικής Μεραρχίας οδηγούμενα από ικανούς και τολμηρούς ηγήτορες, επιτέθησαν με πρωτοφανή σφοδρότητα κατά του

αμυνόμενου 3ου Λόχου. Οι εχθρικές επιθέσεις ήσαν συνεχείς και ορμητικές, η όλη μάχη σκληρή και αιματηρή και ο αγών πείσμων και αμφίρροπος. Οι άνδρες του Λόχου αντιμετώπισαν εκ του σύνεγγυς τους επιτιθεμένους και πολέμησαν με εφ' όπλου λόγχη, σώμα με σώμα. Ο Διοικητής του Λόχου τραυματίστηκε και σε κάποια στιγμή το ύψωμα κατελήφθη από τον εχθρό. Και ενώ όλα είχαν χαθεί, οι εναπομείναντες υπερασπιστές του Υψώματος με επικεφα-

λής τον Υποδιοικητή του Λόχου, αντεπετέθησαν με μέγιστο σθένος. Ο εχθρός, συντελούντος και του σκότους, αιφνιδιάσθηκε και ετράπη σε φυγή. Το ύψωμα παρέμεινε στην κατοχή του Ελληνικού Λόχου και το υπερασπίσθησαν ακόμη και οι τραυματίες, οι οποίοι, με εξαίρεση τους πολύ βαρέως πληγέντες, αρνήθηκαν να διακομισθούν στα μετόπισθεν.

Οι απώλειες του Λόχου ανήλθαν σε ένδεκα νεκρούς (ένας Αξιωματικός και 10 Οπλίτες) και 15 τραυματίες. Ο εχθρός είχε πολλαπλάσιες, αλλά μόνο 28 νεκρούς άφησε στο ύψωμα, τους οποίους δεν κατέστη δυνατό να συμπαραλάβει φεύγοντας.

Για τη μάχη αυτή, ο Διοικητής της 8ης Στρατιάς Στρατηγός Μ. Β. Ridgway είπε: «*Τα Ηνωμένα Έθνη οφείλουν πολλά στο Ελληνικό Λόχο, ο οποίος ημύνθη υποδειγματικώς επί του υψ. 381 και δεν έδωσε την ευκαιρία στον Κινέζο Στρατάρχη να ανατρέψει το γενικώτερο σχέδιο της 8ης Στρατιάς*».

Στη συνέχεια, ακολούθησαν οι επιθετικές επιχειρήσεις της I Μεραρχίας Ιππικού κατά τον άξονα Υοju-Chunchon (2 Μαρτίου-23 Απριλίου 1951), στις οποίες συμμετείχε το Τάγμα και πρωταγωνίστησε στις μάχες επί των υψωμάτων 326 (Ανατολ. Yongdu-Ri) και 325 (Βορ. Gorduyon-Ni).

Η ακολουθήσασα περίοδος από 24 Αυγούστου μέχρι 27 Δεκεμβρίου

Περίπολος μάχης κατά τις επιχειρήσεις του Εκ.Σ.Ε. στο Ιμτζίν. Διακρίνεται εξοπλισμένος παρατηρητής του εχθρού.
Πηγή: www.istorikathemata.com

1951, περιέλαβε σκληρές και αιματηρές για το Τάγμα μάχες, στην περιοχή Chorwon, με κυριώτερες τις επιθετικές μάχες για την κατάληψη των υψωμάτων 313 (Σκοτς), 416 και 334 (Νεμπ), από 3-8 Οκτωβρίου 1951.

Η επί του υψ. 313 (Σκοτς) επιθετική μάχη ήταν η πλέον επική, αλλά και αιματηρή για το Τάγμα. Και τούτο, γιατί το ύψωμα αυτό είχε μεγάλη τακτική σημασία και για τους δύο αντιπάλους.

Κατά την εξαήμερο αυτή μάχη (3-8 Οκτωβρίου 1951) οι απώλειες του

Τάγματος ανήλθαν σε 32 νεκρούς (4 Αξιωματικοί και 28 Οπλίτες) και 99 τραυματίες (3 Αξιωματικοί και 96 Οπλίτες). Για την υπό των ανδρών του Τάγματος επιδειχθείσαν γενναιότητα και ανδρεία, ο Διοικητής του 7ου Συντάγματος Ιππικού, προϊσταμένου κλιμακίου του Τάγματος, απέστειλε προς τον Αρχηγό της Ελληνικής Ομάδος Συνδέσμου στην Ανωτάτη Διοίκηση των Δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών (Τόκυο), το ακόλουθο σήμα: *«Το Ελληνικό Τάγμα κατέστησε εαυτό αγαπητόν, εις τα καρδιάς των ανδρών του 7ου Συντάγματος Ιππικού, με την ασυναγώνιστον ανδρείαν του κατά την παρούσαν επίθεσιν. Υπήρξε η μεγαλύτερα δι'εμέ τιμή, να έχω το προνόμιο να υπηρετώ με την γενναίαν αυτή Μονάδα».*

Ακολούθησε η υπό του Στρατηγού Βαν Φλήτ, Διοικητού της 8ης Στρατιάς, διαμνημόνευσις του Τάγματος και η απονομή στους άνδρες αυτού της ευαρέσκειας του Προέδρου των ΗΠΑ.

Την 28η Νοεμβρίου 1951, λόγω αποχωρήσεως της I Μεραρχίας Ιππικού, το Τάγμα εντάχθηκε στο 15ο Σύνταγμα της III Αμερικανικής Μεραρχίας Πεζικού,

ως τέταρτον Τάγμα αυτού, με το όνομα Spartan Battalion (Σπαρτιατικό Τάγμα).

Στη συνέχεια, το Τάγμα εγκατεστάθη αμυντικώς στην τοποθεσία του ποταμού Imzin, ΒΑ. της Uing-Jong Bu, όπου και διεξήγαγε σειρά επιθετικών και αμυντικών μαχών, στους ένθεν και ένθεν του ποταμού λόφους. Κυριώτερες των μαχών τούτων ήσαν η νυχτερινή καταδρομή κατά του επί του υψ. 167 εγκατεστημένου εχθρικού λόχου (νύκτα 6/7 Αυγούστου 1952) και η κατά του υψ. Μεγ. Νορι επίθεσις, η οποία εξελίχθη σε επική και λίαν αιματηρά μάχη (29 Σεπτεμβρίου 1952).

Κατ' αυτήν, οι απώλειες του Τάγματος ανήλθαν σε 16 νεκρούς (2 Αξιωματικούς και 14 Οπλίτες) και σε 27 Τραυματίες (3 Αξιωματικούς και 24 Οπλίτες). Οι απώλειες του εχθρού ανήλθαν σε 67 νεκρούς (καταμετρηθέντες), άγνωστο αριθμό τραυματιών και 15 αιχμαλώτους.

Το Τάγμα Εκστρατευτικού Σώματος Ελλάδος επιθεωρούμενο από τον Διοικητή της 8ης Αμερικανικής Στρατιάς στην περιοχή Κυάμ-Νι, 25-3-1951
Πηγή: www.istorikathemata.com

Την 29η Οκτωβρίου 1952 το Τάγμα, εντεταγμένο στη III Μεραρχία, μετεκινήθη στην περιοχή Chorwon, όπου διεξήγαγε σειρά επιθετικών και αμυντικών μαχών με σπουδαιότεραν την επί του Υψώματος Χάρρου (17/18 Ιουνίου), το οποίο έπρεπε να διατηρήσει με κάθε θυσία. Κατά τη διήμερη αυτή μάχη, το εχθρικό πυροβολικό σφυροκοπούσε τις θέσεις του Τάγματος χωρίς ανάπαυλα και οι επιθέσεις του πεζικού του εχθρού ήταν σφοδρές, ισχυρές και διαδοχικές. Ο αγώνας υπήρξε πολύ σκληρός, με εναλλασσόμενες φάσεις, χωρίς εν τέλει ο επιτιθέμενος να δυνηθεί να κάμψει τους αμυνομένους στο θρυλικό Χάρρου.

Από την 19η Ιουνίου μέχρι 27η Ιουλίου του 1953 (ημερομηνία ανακωχής), το Τάγμα συνέχισε να μάχεται επί της πρώτης γραμμής στις περιοχές Sangam-Ni και Piqueomy-Nijong.

Κατά το τελευταίο διήμερο προ της ανακωχής (26 και 27 Ιουλίου 1953), η σφοδρότης της εχθρικής επιθέσεως είχε ενταθεί και οι απώλειες του Τάγματος ανήλθαν σε 16 νεκρούς και 35 τραυματίες.

Το 13ο Σμήνος, η ετέρα Μονάς του Εκ.Σ.Ε., δεν υστέρησε σε γενναιότητα και ευτολμία. Καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου εκτέλεσε συνολικά 1.795 εξόδους μάχης, δρομολόγησε 8.288 μαχητικές ώρες πτήσεως, μετέφερε συνολικά 34.640 άνδρες και 5.958 τραυματίες. Επίσης, μετέφερε πολεμικά εφόδια 8.823.929 λιβρών και πραγματοποίησε

ρίψεις τροφίμων και πυρομαχικών σε αποκεκομμένες φίλιες μαχόμενες μονάδες, συνολικού βάρους 16.900 λιβρών.

Τρία αεροσκάφη έπεσαν κατά την εκτέλεση της αποστολής των και όλοι οι επιβαίνοντες φονεύθηκαν. Σε αναπλήρωσή τους, χορηγήθηκαν στο Σμήνος δύο αεροσκάφη του ίδιου τύπου (C -47).

Οι απώλειες του Εκστρατευτικού μας Σώματος στον Κορεατικό πόλεμο ανήλθαν σε 186 νεκρούς, εκ των οποίων 12 του 13ου Σμήνου, και σε 610 τραυματίες.

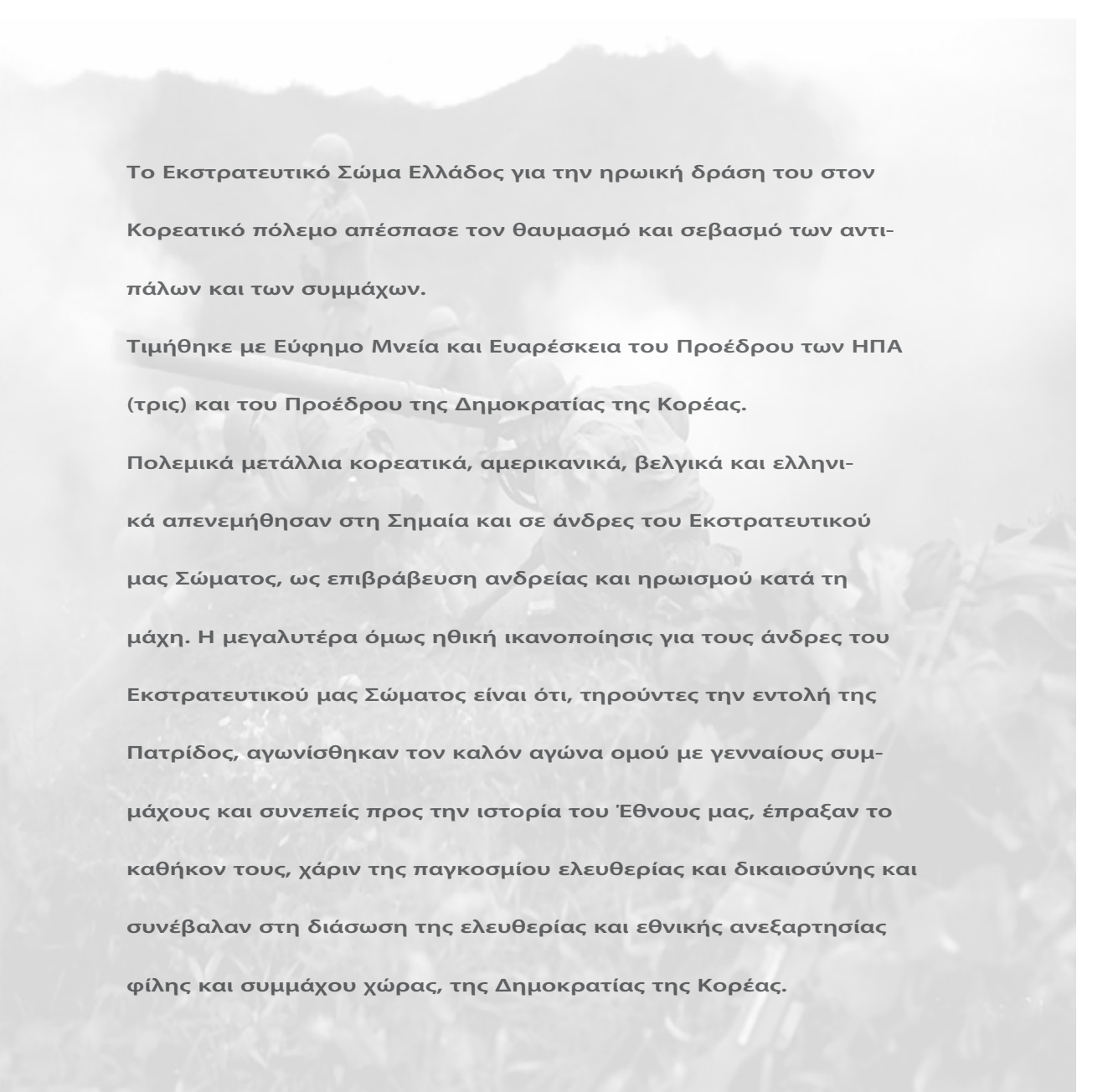
Από 1ης Ιανουαρίου 1954, η δύναμις του Τάγματος αυξήθηκε σε Σύνταγμα (2 Ταγμάτων), με αποστολή τη συμβολή στη διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή.

Το Εκστρατευτικό μας Σώμα επαναπατρίσθηκε σταδιακά από 10 Μαρτίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1955.

Η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Νότιας Κορέας, σε αναγνώριση της θυσίας των 186 Ελλήνων Μαχητών που έπεσαν στο έδαφος και στον αέρα υπερασπιζόμενοι την ελευθερία της μακρινής αυτής χώρας, ανήγειρε, το 1974, μεγαλοπρεπές Μνημείο στη Γιοζού, 80 χλμ. Ανατολικά της Σεούλ, όπου το Τάγμα έδωσε τις πρώτες μάχες του.

Πηγή: www.haf.gr

Το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος για την ηρωική δράση του στον Κορεατικό πόλεμο απέσπασε τον θαυμασμό και σεβασμό των αντιπάλων και των συμμάχων.

Τιμήθηκε με Εύφημο Μνεΐα και Ευαρέσκεια του Προέδρου των ΗΠΑ (τρεις) και του Προέδρου της Δημοκρατίας της Κορέας.

Πολεμικά μετάλλια κορεατικά, αμερικανικά, βελγικά και ελληνικά απενεμήθησαν στη Σημαία και σε άνδρες του Εκστρατευτικού μας Σώματος, ως επιβράβευση ανδρείας και ηρωισμού κατά τη μάχη. Η μεγαλύτερα όμως ηθική ικανοποίησης για τους άνδρες του Εκστρατευτικού μας Σώματος είναι ότι, τηρούντες την εντολή της Πατρίδος, αγωνίσθηκαν τον καλόν αγώνα ομού με γενναίους συμμάχους και συνεπείς προς την ιστορία του Έθνους μας, έπραξαν το καθήκον τους, χάριν της παγκοσμίου ελευθερίας και δικαιοσύνης και συνέβαλαν στη διάσωση της ελευθερίας και εθνικής ανεξαρτησίας φίλης και συμμάχου χώρας, της Δημοκρατίας της Κορέας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος εις τον Κορεατικόν Πόλεμον*, Εκδόσεις ΓΕΣ/ΔΙΣ 1997.
- ☞ Άνχου ε.α. Gil G. Yoon (Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας), *Ο Πόλεμος της Κορέας μέσα από τον Φωτογραφικό Φακό*.
- ☞ Korean Institute of Military History.
- ☞ Matray, James I, *Historical Dictionary of the Korean War*, Greenwood Press, 1991.
- ☞ Choi, Jong Ki, "The United Nations Forces" Korea International Relation Research Center, Seoul, 1972.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Τχης (ΥΠ) Κωνσταντίνος Γράμης

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ - ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΠΒΧ ΑΠΕΙΛΕΣ

Τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν από γνωστό ή μη αντίπαλο εναντίον των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ), του άμαχου πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών και εγκαταστάσεων της χώρας. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις, μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, ήταν επιθέσεις διεθνών τρομοκρατικών δικτύων εναντίον κρίσιμων υποδομών, με θύματα πολίτες. Ταυτόχρονα, νέες αναδυόμενες τεχνολογικές απειλές, όπως εκρηκτικά, μολύνσεις, τοξίνες, βιολογικές ουσίες, ηλεκτρομαγνητική ενέργεια, όπλα παλμού, νανο-υλικά, ιοί λογισμικού αλλά και η μεθοδικότητα και η ευστροφία των ίδιων των αντιπάλων καλούν τα κράτη να διαμορφώσουν αποτελεσματική πολιτική ΠΒΧ άμυνας.

PBXP όπλων στον Ενιαίο Αμυντικό Χώρο και η παροχή συνδρομής στην Πολιτεία, με πληροφορίες, μέσα και προσωπικό από την ειρηνική περίοδο

➤ Η μη μεταβολή της γεωπολιτικής στρατηγικής της Ελλάδας

➤ Οι σύγχρονες απαιτήσεις αποτελεσματικότητας της ΠΒΧ άμυνας

➤ Οι νέες μορφές απειλών σε διεθνές επίπεδο, οι οποίες δεν υπακούουν στις αρχές δικαίου, γνωστές ως ασύμμετρες απειλές

➤ Η μεγάλη διάθεση των ΟΜΚ στα αναπτυγμένα και σε πολλά από τα αναπτυσσόμενα κράτη, καθώς και η προσπάθεια παρασκευής αυτών των όπλων ακόμα και από χώρες του τρίτου κόσμου, λόγω του μικρού τους κόστους.

Η ΠΒΧ απειλή σήμερα

Το γεγονός ότι τα στοιχεία για τον προσδιορισμό των κακόβουλων ενεργειών είναι λιγοστά και ότι το μέγεθος και η επανάληψη των τρομοκρατικών επιθέσεων είναι σχεδόν απρόβλεπτα, κάνει τον προσδιορισμό της απειλής δύσκολο για οποιαδήποτε ιδιαίτερη περιοχή ή εγκατάσταση. Οι επιτιθέμενοι μπορεί να επιδιώκουν τη δημοσιότητα, το οικονομικό

Σκοπός

Το παρόν άρθρο αποσκοπεί γενικότερα στην παρουσίαση των κρίσιμων υποδομών και ειδικότερα στη στρατηγική και τα μέτρα για την προστασία των εγκαταστάσεών τους έναντι κακόβουλων ενεργειών.

Προϋποθέσεις

Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω:

➤ Η άμεση αντίδραση των ελληνικών ΕΔ σε περίπτωση χρησιμοποίησης

κέρδος, το πολιτικό κέρδος, τον εκφοβισμό ή συνθηθέστερα την προβολή των κοινωνικοθηρησκευτικών πιστεύω τους.

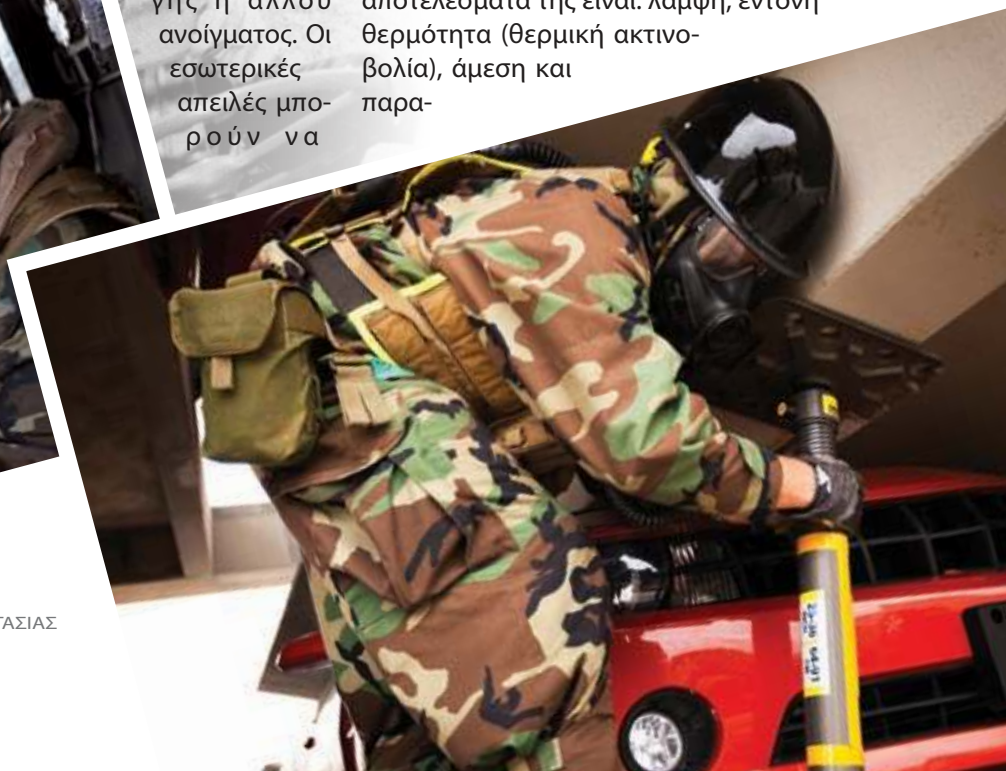
Τρεις παράμετροι χρησιμοποιούνται για να καθορίσουν τη βάση της ΠΒΧ απειλής: η έκθεση, η διάρκεια και η συγκέντρωση. Καθεμιά από τις ΡΒΧΠ ουσίες έχει διαφορετικά αποτελέσματα και μεθόδους επίθεσης. Η πρόθεση των τρομοκρατών να χρησιμοποιήσουν ΡΒΧΠ όπλα αυξάνει το σύνολο των στόχων, ώστε να μπορούν να έχουν επιπτώσεις σε ένα κτήριο, μια ολόκληρη πόλη,

περιοχή ή ακόμα και κράτος. Όπως και οι απειλές με συμβατικά όπλα και εκρηκτικές ύλες, οι ΠΒΧ απειλές μπορούν να εκτοξευτούν εξωτερικά ή εσωτερικά. Οι εξωτερικές απειλές μπορούν να απελευθερώσουν τις ΡΒΧΠ ουσίες σε μια απόσταση από τον στόχο ή μπορούν να εισέλθουν σε αυτόν άμεσα, μέσω ενός αεραγωγού εισαγωγής ή άλλου ανοίγματος. Οι εσωτερικές απειλές μπορούν να

εκτοξευτούν στις προσιτές περιοχές του στόχου, όπως είναι η αποβάθρα φόρτωσης, οι διάδρομοι, η αίθουσα υποδοχής, το λόμπι.

Οι χημικές ουσίες είναι ενώσεις με ιδιότητες που μπορούν να επιφέρουν θανατηφόρα ή καταστρεπτικά αποτελέσματα στους ανθρώπους, τα ζώα και τα φυτά. Μπορούν να υπάρξουν ως στερεά, υγρά ή αέρια, ανάλογα με τη θερμοκρασία και την πίεση. Οι περισσότερες είναι υγρές και μπορούν να διαδοθούν σχετικά εύκολα στον μη προστατευμένο πληθυσμό, με συγκεκριμένες μορφές. Διασκορπισμένες ως αερόλυμα ή ατμός, οι χημικές ουσίες έχουν τη μέγιστη δυνατότητα να προξενήσουν μαζικά θύματα.

Το πλέον πιθανό σενάριο πυρηνικής απειλής είναι η εκपुरσοκρότηση μιας μεγάλης συμβατικής εκρηκτικής ύλης, που ενσωματώνει πυρηνικό υλικό, ή μιας εκρηκτικής ύλης κοντά σε πυρηνικά υλικά και εγκαταστάσεις πυρηνικής ενέργειας ή αποθήκευσης και επεξεργασίας ραδιενεργών αποβλήτων. Τα αποτελέσματά της είναι: λάμψη, έντονη θερμότητα (θερμική ακτινοβολία), άμεση και παρα-

μένουσα πυρηνική ακτινοβολία, ωστικό κύμα, ηλεκτρομαγνητικός παλμός και ραδιενεργός τέφρα.

Τρομοκρατική χρήση μιας ραδιολογικής συσκευής διασποράς θεωρείται πολύ πιθανότερη από τη χρήση μιας πυρηνικής συσκευής. Τέτοια ραδιολογικά όπλα απευθύνονται στους τρομοκράτες, επειδή απαιτούν πολύ λίγες τεχνικές γνώσεις για να τα κατασκευάσουν, έναντι μιας πυρηνικής συσκευής. Τα ραδιολογικά όπλα είναι ένας συνδυασμός συμβατικών εκρηκτικών υλών και ραδιενεργών υλικών, με σκοπό να διασκορπιστούν τα επικίνδυνα ποσά του ραδιενεργού υλικού υπό μορφή ακτίνων άλφα, βήτα ή γάμμα, σε μια γενική περιοχή.

Οι βιολογικές ουσίες διαδίδονται με τη χρήση αερολυμάτων, μολυσμένων τροφίμων, παροχών νερού, άμεσης επαφής με το δέρμα ή

έγχυσης. Ως αποτέλεσμα της γρήγορης τεχνολογικής προόδου στον τομέα, είναι όλο και δυσκολότερο να γίνει μια ρεαλιστική εκτίμηση της κατάστασης κινδύνου και των πιθανών τεχνολογικών αντιμέτρων. Η κατασκευή μίνι-μικρονόμο μη επανδρωμένων αεροχημάτων μεγέθους λίγων εκατοστών είναι πλέον γεγονός, με αντίτιμο λίγες χιλιάδες δολάρια. Μέσω αυτών, μπορούν να διασπαρούν βιολογικές ουσίες εντός κτηρίων και εγκαταστάσεων. Επί του παρόντος, παραμένει δύσκολος στόχος για τους τρομοκράτες να στρατολογήσουν κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό, ώστε να αναπτύξουν προγράμματα βιολογικών όπλων.

ΚΡΙΣΙΜΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προσδιορισμός της Κρίσιμης Υποδομής

Η Κρίσιμη Υποδομή (ΚΥ) – Critical Infrastructure (CI) της χώρας περιλαμβάνει μια σειρά από συστήματα και διαδικασίες που σε απόλυτη συ-

νεργασία και αλληλεξάρτηση, παράγουν και διανέμουν μια συνεχή ροή αγαθών και υπηρεσιών απαραίτητα για την ελληνική κοινωνία. Τα δίκτυα αυτά διαπλέκονται σε μεγάλο βαθμό και καθένα εξαρτάται από ένα ή περισσότερα από τα υπόλοιπα, για την αξιόπιστη και ασφαλή λειτουργία τους. Τα συστήματα αυτά είναι: οι τηλεπικοινωνίες και οι πληροφορίες, η ηλεκτρική ενέργεια, τα υγρά καύσιμα και το φυσικό αέριο, οι μεταφορές, η ύδρευση και η αποχέτευση, η απόκριση έκτακτης ανάγκης, η Διοίκηση, οι Τράπεζες και τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Η ασφάλεια της ΚΥ συνιστά την εξασφάλιση της εκπλήρωσης της αποστολής του συστήματος με την παροχή της σχετικής από αυτό υπηρεσίας, ενώ αστοχία της ΚΥ είναι η αδυναμία της να εκπληρώσει σε κάποιο βαθμό την αποστολή της.

Αξιολόγηση του Κινδύνου

Ο κίνδυνος (Risk-R) της ΚΥ αξιολογείται ως συνάρτηση των συνεπειών (Consequences-C), της ευπάθειας (Vulnerability-V) και της απειλής (Threat-T): $R = f(C, V, T)$. Μόλις τα τρία συστατικά αξιολογηθούν για μια υποδομή, ένα σύστημα ή ένα δίκτυο, είναι δυνατό να δώσουν αριθμητικά μια εκτίμηση της αναμενόμενης απώλειας, εξετάζοντας την πιθανότητα μιας επίθεσης ή άλλου γεγονότος. Ο υπολογισμός ενός αριθμητικού αποτελέσματος που χρησιμοποιεί αξιόπιστες μεθοδολογίες παρέχει μια συστηματική εκτίμηση του κινδύνου που μπορεί να βοηθήσει τις εθνικές αποφάσεις διαχείρισης κινδύνου (risk management).

Στρατηγική για την Προστασία της Κρίσιμης Υποδομής

➡ Η επιτυχία οποιασδήποτε στρατηγικής εξαρτάται αρχικά από την ίδια

την ηγεσία της χώρας, η οποία πρέπει να καθοδηγήσει τους πολίτες στη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας της προστασίας της ΚΥ. Η πολιτική υποστήριξη από τους κρατικούς και τους τοπικούς παράγοντες δεν μπορεί να διαχωριστεί από την κοινωνική αποδοχή.

➔ Έχοντας αξιολογήσει τον κίνδυνο που διατρέχουν οι ΚΥ και εγκαταστάσεις της χώρας, απαιτείται η ανεύρεση μιας ευρείας στρατηγικής προστασίας, η οποία πρέπει να υπερβαίνει τα καθαρώς τεχνικά μέτρα και να περιλαμβάνει επίπεδα προληπτικών μέτρων, βελτίωση των ικανοτήτων για έγκαιρη ανίχνευση και γρήγορη αντίδραση, έλεγχο της προκληθείσας ζημίας, εξεύρεση των ατόμων που την προκάλεσαν, περιορισμό των συνεπειών για την Κυβέρνηση και την κοινωνία, εξασφάλιση ότι τα επηρεασθέντα συστήματα συνεχίζουν να λειτουργούν σε κατώτατο επίπεδο ή μπορούν να αποκατασταθούν πλήρως σε σύντομο χρόνο.

➔ Η κατανομή των οικονομικών πόρων, ανάλογα με την κρισιμότητα των υποδομών, είναι σημαντική και απαιτεί μεθοδολογία για τον προσδιορισμό της κρισιμότητας, μέσα από την ανάλυση των υποδομών. Η ανάλυση αυτή πρέπει να στοχεύει στην ταξινόμηση των υποδομών και εγκαταστάσεων (π.χ. εξαιρετικά κρίσιμη, ιδιαίτερα κρίσιμη κ.λπ.), στην κατανόηση των σχέσεων αλληλεξάρτησης μεταξύ τους, στις συστάσεις για τα μέτρα προστασίας καθεμιάς χωριστά και στο σύνολό τους, καθώς και στην τεχνική ή οργανωτική υποστήριξη για τη λήψη αυτών των μέτρων.

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα των Μέτρων Προστασίας

Τα μέτρα προστασίας πρέπει να είναι:

περιεκτικά, συντονισμένα, να βασίζονται στην αξιολόγηση του κινδύνου και να είναι οικονομικώς αποδοτικά.

Προσδιορισμός των Επιπέδων Προστασίας

Ο προσδιορισμός των επιπέδων προστασίας γύρω από ένα κτήριο, μια περιοχή ή γενικά μια ΚΥ που απαιτεί προστασία, γίνεται όπως παρακάτω:

➔ 1ο επίπεδο προστασίας: περιλαμβάνει την περιβάλλουσα περιοχή, με τα κτήρια, τις κατασκευές και τις δραστηριότητες εντός αυτής.

➔ 2ο επίπεδο προστασίας: περιλαμβάνει την απόσταση μεταξύ της περιμέτρου της ΚΥ και της ίδιας της ΚΥ.

➔ 3ο επίπεδο προστασίας: εξετάζει την προστασία της ίδιας της ΚΥ.

Σχεδίαση Περιβάλλοντος Χώρου (1ο και 2ο Επίπεδο Προστασίας)

➔ Κατά τη λήψη των αποφάσεων για την ασφάλεια, οι σχεδιαστές πρέπει να εξετάσουν τους ακόλουθους παράγοντες: το διαθέσιμο ίχνος οικοδόμησης σχετικά με το συνολικό έδαφος, τη θέση οικοδόμησης, τη θέση του κτηρίου σχετικά με την περίμετρο και το παρακείμενο έδαφος, την πρόσβαση πεζών και οχημάτων, τις σήραγγες και τους σωλήνες, παρακείμενες εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να διευκολύνουν επιθέσεις ή που οι ίδιες είναι πιθανοί στόχοι, την εγγύτητα σε Πυροσβεστικά και Αστυνομικά Τμήματα, νοσοκομεία, καταφύγια και άλλες κρίσιμες εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες σε μια επίθεση, τους φυσικούς κινδύνους, την παρουσία φυσικών εμποδίων όπως νερό, πυκνή βλάστηση και έκταση που θα μπορού-

σαν να παρέχουν έλεγχο προσπέλασης ή/και προστασία, τοπογραφικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην απόδοση των χημικών ουσιών και άλλων όπλων και τη δυνατότητα παρατήρησης ή συγκάλυψης.

⇒ Η ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων και οι συγκεντρώσεις του προσωπικού μπορούν να μεγιστοποιήσουν την απόσταση από την περίμετρο και δημιουργούν το «υπερασπίσιμο διάστημα». Αυτό βοηθά στη μείωση του αριθμού των σημείων πρόσβασης και επιτήρησης στις εγκαταστάσεις. Αντίθετα, η διασπορά κτηρίων, ανθρώπων και διαδικασιών σε μια ευρεία περιοχή, μειώνει τον κίνδυνο αλληλεπιδράσεων. Εντούτοις, αυτό θα μπορούσε να απομονώσει και να μειώσει την αποτελεσματικότητα της επιτόπιας επιτήρησης, να αυξήσει την πολυπλοκότητα των συστημάτων

ασφαλείας, ενώ δημιουργεί και μικρότερο υπερασπίσιμο διάστημα.

⇒ Μια άλλη μέθοδος αφορά την εξασφάλιση απόστασης απόκλισης μεταξύ της ΚΥ και της απειλής, με τη δημιουργία ζώνης ελεγχόμενης πρόσβασης. Η ελεγχόμενη πρόσβαση μπορεί να κυμανθεί από ένα πλήρες εμπόδιο περιμέτρου, μέχρι τον απλό έλεγχο της περιμέτρου με ηλεκτρονικά μέσα. Οι υψηλής επικινδυνότητας ΚΥ πρέπει να επιτρέπουν την είσοδο στην ελεγχόμενη περιοχή, μέσω ενός μόνο σημείου ελέγχου εισόδου. Το σημείο ελέγχου εισόδου είναι απαραίτητο για τη διαλογή και τον

έλεγχο, ώστε να αποτραπεί η αναρμόδια πρόσβαση πεζών ή οχημάτων, μεγιστοποιώντας το ποσοστό της εξουσιοδοτημένης πρόσβασης.

➤ Ο ασφαλέστερος τρόπος ελέγχου της εισόδου σε μια φυλασσόμενη εγκατάσταση ή χώρο, είναι η χρήση των βιομετρικών στοιχείων. Οι βιομετρικές τεχνικές αναγνώρισης ταυτότητας είναι τα δακτυλικά αποτυπώματα, η γεωμετρία παλάμης, η ανάλυση της ίριδας, η ανάλυση του αμφιβληστροειδούς, η αναγνώριση προσώπων, η δυναμική πληκτρολόγησης, η επιβεβαίωση φωνής, η επιβεβαίωση υπογραφής και το DNA. Επιπλέον, εταιρείες αναπτύσσουν συστήματα ανίχνευσης του άγχους και άλλων ενδείξεων των προθέσεων των πολιτών που σκοπεύουν να προβούν σε τρομοκρατική ενέργεια. Πολύ πιο άμεσα και περισσότερο διακριτικά από τους ανιχνευτές μετάλλων, αυτά τα συστήματα επιτρέπουν την ανάλυση του περιεχομένου των προθέσεων και των συναισθημάτων.

Σχεδίαση Κτηρίων και Εγκαταστάσεων (3ο Επίπεδο Προστασίας)

➤ Μέτρα Προστασίας από Έκρηξη

Η προοδευτική κατάρρευση είναι μια κατάσταση όπου η τοπική αστοχία ενός δομικού υλικού οδηγεί στην κατάρρευση των γειτονικών και στη συνέχεια σε πρόσθετη κατάρρευση. Ως εκ τούτου, η συνολική ζημιά είναι δυσανάλογη σε σχέση με την αρχική αιτία. Όλα τα κτήρια και οι εγκαταστάσεις πρέπει να σχεδιάζονται με μειωμένη πιθανότητα προοδευτικής κατάρρευσης, ως αποτέλεσμα μιας ανώμαλης επιβάρυνσης φορτίων, ανεξάρτητα από τον

τύπο της απειλής. Για υψηλά επίπεδα επικινδυνότητας, πρέπει να επιλέγονται κατά την κατασκευή, χυτευμένο ενισχυμένο σκυρόδεμα και χάλυβας.

➔ **Μέτρα Φυσικής Ασφαλείας**

Η φυσική ασφάλεια αφορά την είσοδο, τις αποθήκες, την οροφή και τις περιοχές των μηχανικών συστημάτων, καθώς επίσης και την πρόσβαση στους υπαίθριους αεραγωγούς εισαγωγής του Συστήματος Θέρμανσης, Αερισμού και Κλιματισμού (ΣΘΑΚ) – Heating, Ventilation and Air Conditioning System (HVAC System). Οι φυσικές ανάγκες ασφαλείας, πρέπει να αξιολογούνται χωριστά για κάθε κτήριο, δεδομένου ότι οι απειλές μιας ΠΒΧ επίθεσης ποικίλουν. Μερικά φυσικά μέτρα ασφαλείας, όπως το κλείδωμα στις πόρτες των περιοχών των μηχανικών συστημάτων, είναι χαμηλού κόστους και δε θα ενοχλήσουν τους χρήστες του κτηρίου. Άλλα μέτρα, όπως ο εξοπλισμός του προσωπικού ασφαλείας με ακτίνες Χ, είναι περισσότερα δαπανηρά ή μπορούν να ενοχλήσουν τους χρήστες ουσιαστικά.

➔ **Ανίχνευση ΡΒΧΠ Ουσιών**

Αν και υπάρχουν πολλές διαθέσιμες συσκευές για ανίχνευση καπνού και μονοξειδίου του άνθρακα, για πολλές χημικές και βιολογικές ουσίες δεν υπάρχουν συσκευές γρήγορης ανίχνευσης. Η βιολογική ανίχνευση μπορεί να διαρκέσει πάνω από 30', ενώ η χημική μόλις 10'. Εντούτοις, δεν υπάρχουν διαθέσιμοι ανιχνευτές που να ανιχνεύουν όλο το φάσμα των χημικών και βιολογικών ουσιών. Αντίθετα, έχουν αναπτυχθεί αποδοτικοί ραδιολογικοί ανιχνευτές που είναι εμπορικά διαθέσιμοι.

➔ **Μέτρα Προστασίας από Απελευθέρωση ΡΒΧΠ Ουσιών**

Αφότου ανιχνευτεί μια μολυσματική ουσία, υπάρχουν πέντε πιθανές προστατευτικές ενέργειες:

Εκκένωση

Η εκκένωση είναι από τα πιο κοινά προστατευτικά μέτρα που λαμβάνονται, όταν καπνός ή ασυνήθιστη μυρωδιά γίνονται αντιληπτά σε ένα κτήριο. Συνήθως εφαρμόζονται τα σχέδια εκκένωσης που ισχύουν σε περίπτωση πυρκαγιάς. Η εκκένωση είναι η απλούστερη και πιο αξιόπιστη μέθοδος προστασίας έναντι μιας εσωτερικής απελευθέρωσης ουσιών. Αντίθετα, δεν είναι η ενδεικνυόμενη μέθοδος σε περίπτωση εξωτερικής (εκτός της ΚΥ) απελευθέρωσης ουσιών.

Διακοπή Εισροής του Εξωτερικού Αέρα

Ένα κτήριο μπορεί να παρέχει ουσιαστική προστασία έναντι υπαίθριας απελευθέρωσης ουσιών, εάν η εισροή του εξωτερικού αέρα στο κτήριο φιλτράρεται, διακόπτεται προσωρινά ή μειώνεται. Το πλεονέκτημά της είναι ότι μπορεί να εφαρμοστεί γρήγορα, ενώ το μειονέκτημά της είναι ότι η προστασία είναι μεταβλητή και μικραίνει όσο αυξάνεται η διάρκεια του κινδύνου.

Καθαρισμός του Αέρα

Ο καθαρισμός του αέρα είναι χρήσιμος κυρίως όταν η πηγή του κινδύνου είναι στο εσωτερικό της ΚΥ και μπορεί να πραγματοποιηθεί με λειτουργία ανεμιστήρων, με το διαθέσιμο σύστημα αφαίρεσης καπνού και με το σύστημα εξαερισμού. Πρέπει να εφαρμόζεται προσεκτικά όσον αφορά τη θέση, την πηγή και τον χρόνο απελευθέρωσης των ουσιών.

Προσωπικός Προστατευτικός Εξοπλισμός

Ο προσωπικός προστατευτικός εξοπλισμός (προσωπίδες, φόρμες, γάντια κ.λπ.) πρέπει να είναι διαθέσιμος σε κάθε ΚΥ για το προσωπικό της και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ατομικά, σε συνδυασμό με οποιοδήποτε άλλο παθητικό ή ενεργητικό συλλογικό μέτρο.

Διήθηση του Αέρα μέσω ΣΘΑΚ

Είναι η αφαίρεση των μολυσματικών ουσιών μέσω των ΣΘΑΚ και παρέχει το υψηλότερο επίπεδο προστασίας έναντι υπαιθρίας απελευθέρωσης ουσιών. Μπορεί, επίσης, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα μέτρα, να παρέχει συνεχή προστασία. Οι δύο βασικές μέθοδοι διήθησης είναι η εσωτερική και η εξωτερική. Η εξωτερική διήθηση φιλτράρει τον εισερχόμενο στο κτήριο εξωτερικό αέρα και επομένως παρέχει μεγαλύτερη προστασία, αλλά είναι πιο δαπανηρή. Η εσωτερική διήθηση φιλτράρει τον αέρα που ήδη βρίσκεται εντός του κτηρίου. Η αφαίρεση των μολυσματικών ουσιών, συνίσταται στη αφαίρεση των αερολυμάτων και των αερίων ή των ατμών από τον αέρα, με διαφορετικούς μηχανισμούς συλλογής για το καθένα.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η Υπηρεσία Προηγμένων Αμυντικών Ερευνητικών Προγραμμάτων των ΗΠΑ – Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) αναπτύσσει από το 2001 το πρόγραμμα «άνοσο κτήριο» (immune building), το οποίο αποσκοπεί στην προστασία του προσωπικού των κτηρίων και εγκαταστάσεων από εξωτερική ή εσωτερική απελευθέρωση ή επίθεση με χημικές ή βιολογικές ουσίες. Για την ελαχιστοποίηση της διάδοσης

των ουσιών, έχουν αναπτυχθεί βελτιωμένες τεχνολογίες διήθησης και εξουδετέρωσής τους, χημικοί και βιολογικοί αισθητήρες και ΣΘΑΚ.

Στο Πανεπιστήμιο του Σασκατσεουάν (Saskatchewan) στις ΗΠΑ, οι ερευνητές σχεδιάζουν ένα σύστημα εξαερισμού για την προστασία των δημοσίων κτηρίων από χημικές και βιολογικές επιθέσεις. Αυτό το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και απάντησης στοχεύει στην άμεση ανίχνευση και προειδοποίηση ακόμα και ασθενειών, όπως η νόσος των πτηνών, η γρίπη, η φυματίωση, ο άνθρακας και το αέριο νεύρων.

Το Υπουργείο Ενέργειας των ΗΠΑ χρησιμοποιεί ορισμένα εθνικά εργαστήρια, για έρευνες και προσομοιώσεις σχετικά με επιπτώσεις στην ΚΥ από ατυχήματα, τρομοκρατικές επιθέσεις και φυσικές καταστροφές. Συμπεράσματα στα οποία έχουν καταλήξει αναφέρουν ότι τα συλλεγόμενα στοιχεία και οι πληροφορίες είναι υψίστης σημασίας για τα ζητήματα ασφαλείας, είναι σπάνια η περίπτωση στην οποία μία μόνο κοινωνική υποδομή επηρεάζεται και, τέλος, κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, πρέπει να εξετάζεται η πιθανότητα εμφάνισης, η βαρύτητα των αποτελεσμάτων, το κόστος της προστασίας και η παρούσα κατάσταση πρόληψης.

Πρόσφατα, το Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης του Μηχανικού του ΣΞ των ΗΠΑ (Engineer Research and Development Center-ERDC) τελειοποίησε ένα νέο υλικό που συγκρατεί τους τοίχους ενός κτηρίου μετά από μια έκρηξη, ώστε να μη διαλύονται και να μην αποσπώνται συντρίμμια σκουροδέματος και μετάλλου με μεγάλη ταχύτητα. Αυτό το υλικό («X-FLEX») μοιάζει με συγκολλητική ταινία η οποία εφαρμό-

ζεται στους τοίχους και απορροφά τον κλονισμό από την έκρηξη.

ΣΥΝΟΨΗ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

⇒ Η διασπορά των ΟΜΚ αποτελεί σοβαρή απειλή για την ασφάλεια και τη σταθερότητα σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο. Η υιοθέτηση πολιτικών μη-διάδοσης (non-proliferation) των ΟΜΚ είναι αναγκαία από όλα τα κράτη και κυρίως από εκείνα που δεν ανήκουν στους μεγάλους διεθνείς οργανισμούς.

⇒ Η κοινωνία πρέπει να κατανοήσει την ύπαρξη ασύμμετρων απειλών και την ύπαρξη πιθανότητας επιθέσεως με ΡΒΧΠ όπλα και στη χώρα μας, λόγω του γεωπολιτικού προσανατολισμού και της συμμετοχής της σε διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές με τις δυνάμεις του ΝΑΤΟ και της ΕΕ.

⇒ Η πιθανότητα να κατασκευαστεί ένα πυρηνικό όπλο από κάποια μη κρατική οργάνωση είναι εξαιρετικά μικρή, αλλά η πιθανότητα χρήσης ραδι-

ολογικών, χημικών ή βιολογικών ουσιών είναι υπολογίσιμη.

⇒ Η λογική που κρύβεται πίσω από τις τρομοκρατικές επιθέσεις είναι πολλές φορές δύσκολο να κατανοηθεί. Η πρόβλεψή τους είναι έργο εξίσου, αν όχι περισσότερο δύσκολο. Οι καλύτερες θεραπείες είναι η πρόληψη, η αποτροπή και κυρίως η έγκαιρη και σωστή διανομή των πληροφοριών.

⇒ Υπάρχει ανάγκη ευαισθητοποίησης και αναγνώρισης της κρισιμότητας της ΚΥ της χώρας από όλους τους εμπλεκομένους.

⇒ Οι απειλές στην ΚΥ αυξάνονται γρήγορα, είναι πολύμορφες και περιλαμβάνουν φυσικές καταστροφές, ανθρώπινα λάθη και κακόβουλες ή τρομοκρατικές ενέργειες.

⇒ Υπάρχουν σημαντικότητες αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των ΚΥ, τόσο σε τεχνολογικό όσο και σε οργανωτικό-

διοικητικό επίπεδο.

⇒ Η συστηματική αξιολόγηση του κινδύνου, με ανάλυση των συνεπειών, της τρωτότητας και της ευπάθειας των ΚΥ, οδηγεί σε ορθή στρατηγική προστασίας.

⇒ Αρκετά κράτη έχουν ήδη βιώσει οδυνηρές εμπειρίες και γι' αυτό αναπτύσσουν σταθερά την έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της προστασίας των ΚΥ, με πρωτεργάτες τις ΗΠΑ.

⇒ Δεν υπάρχει ακόμα, από τεχνολογικής απόψεως, ολοκληρωμένη προστασία εγκαταστάσεων και κτηρίων από ΠΒΧ απειλές. Εντούτοις, γίνονται σταθερά τεχνολογικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

⇒ Ο εξοπλισμός, η εκπαίδευση του προσωπικού και η υποστήριξη των μέτρων προστασίας απαιτούν σοβαρούς οικονομικούς πόρους, οι οποίοι πρέπει να καταμεληθούν συνετά για να είναι τελικά αποδοτικοί.

⇒ Ο οικονομικός αντίκτυπος από μια επίθεση στις ΚΥ είναι πολύ σοβαρός.

Ενδεικτικά, το κόστος για την πόλη της Νέας Υόρκης ήταν 140 δις δολάρια, που είναι ο προϋπολογισμός της κρατικής ασφαλείας των ΗΠΑ για 4 έτη. Τα μέτρα ασφαλείας στα αεροδρόμια του Παρισιού κοστίζουν 230 εκατομμύρια ευρώ ετησίως, όταν ο κύκλος εργασιών τους είναι 1,5 δις ευρώ.

⇒ Τα αποτελεσματικά σχέδια απόκρισης χρειάζονται συντονισμό μεταξύ όλων των επιπέδων του κρατικού και του ιδιωτικού φορέα. Ιδιαίτερα η Πυροσβεστική, η Αστυνομία και οι ειδικές ομάδες ΡΒΧΠ χρειάζονται συνεχή υποστήριξη.

⇒ Τα συστήματα διήθησης και καθαρισμού, το σχέδιο εκκένωσης και τα μέτρα φυσικής ασφαλείας μπορούν να προστατεύσουν ικανοποιητικά μια εγκατάσταση και το προσωπικό της από ΡΒΧΠ προσβολές.

⇒ Η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών έγκαιρης ανίχνευσης ΡΒΧΠ ουσιών θα μειώσει ουσιαστικά τον αριθμό των πιθανών θυμάτων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

⇒ Να καθιερωθεί κοινό πρόγραμμα προμηθειών ΡΒΧΠ εξοπλισμού, με σύγχρονα μέσα προστασίας, ανίχνευσης και απολύμανσης για τους τρεις Κλάδους των ΕΔ και τα Σώματα Ασφαλείας.

⇒ Να επιδιωχθεί η σταδιακή εκπαίδευση σε αντικείμενα ΡΒΧΠ ανίχνευσης, επισήμανσης, προσωπικής προστασίας και πρώτων βοηθειών όλων των στελεχών των ΕΔ και των Σωμάτων Ασφαλείας, μέχρι του βαθμού του Λγού για τις ΕΔ και του αντιστοίχου των Σωμάτων Ασφαλείας.

⇒ Να αναπτυχθεί κατάλληλη βάση δεδομένων και σύστημα προσομοίωσης για συλλογή, ανάλυση, επεξεργασία,

εξαγωγή συμπερασμάτων και αποθήκευση δεδομένων ΡΒΧΠ.

⇒ Να αναπτυχθούν συστήματα εγκαίρου προειδοποίησης με χρήση παραμέτρων, ώστε να προσδιορίζεται κάθε περίπτωση απειλής, καθώς και η ευπάθεια κάθε κατηγορίας ΚΥ.

⇒ Να ενημερώνεται το προσωπικό ανά τακτά χρονικά διαστήματα, για τα προληπτικά και τα κατασταλτικά μέτρα στα οποία θα πρέπει να καταφύγει σε περίπτωση ΠΒΧ απειλής.

⇒ Να ενημερωθεί το προσωπικό για τις βιομετρικές εφαρμογές και να γίνουν πιλοτικές εφαρμογές πραγματικών διαστάσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ - ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΣ

⇒ Βεργανελάκης, Α., – Κρητίδης, Π., – Οικονόμου, Λ., – Παπάζογλου, Γ., – Παπανικολάου, Ε., – Σιδέρης, Λ., – Σιμόπουλος, Θ., *Εμείς και η Ραδιενέργεια*, Κρήτη, ΠΕΚ, 1989, Κεφ. 10: Ακτινοπροστασία, 316, 317.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

⇒ Akihiro Fujii, «Research and Development Trends in Critical Infrastructure Protection in the US», περιοδικό *Quarterly Review*, τεύχος 24, Ιουλ 2007, 12-14.

⇒ Baud, Jacques, «La Guerre Asymetrique», περιοδικό *Defence*, τεύχος 107, Σεπ-Οκτ 2003, 18.

⇒ Bryden, Wayne «CBR Protective Systems: the Way Forward», περιοδικό *Military Technology*, Νοε 2004, 93, 96.

⇒ Guo, Ji – Wei, Xue – Sen Yang, «Looking Ahead to Military Biotechnology», περιοδικό *Military Review*, Ιουλ-Αυγ 2005, 75-78.

⇒ Σχης Hammes, X. Thomas, «4th Generation Warfare», περιοδικό *Armed Forces Journal*, Νοε 2004, 41.

⇒ Dr. Kernchen, Roman, J. «Bioterrorism: Potential Hazards and Countermeasures», περιοδικό *Military Technology*, Νοε 2004, 103, 104.

⇒ Lind, S. William, «Understanding Fourth Generation War», περιοδικό *Military Review*, Σεπ-Οκτ 2004, 12, 13.

⇒ Tom McCreery, Wayne Bryden, «Defence Against Biological, Chemical and Radiological Attacks», περιοδικό *Military Technology*, Ιουν 2006, 13, 14.

⇒ Wladyslaw Kowalski, William Bahnfleth, Amy Musser, «Modeling Immune Building Systems for Bioterrorism Defense», περιοδικό *Journal of Architectural Engineering*, Ιουν 2003, 93, 94.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

⇒ «2004 National Critical Infrastructure Protection Research and Development Plan», The Executive Office of the President (Office of Science and Technology Policy) – The Department of Homeland

Security (Science and Technology Directorate), Απρ 2005, 54.

☞ «Critical Infrastructure Protection Activities in Germany», Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik, 2003, 1, 2, 4.

☞ «Critical Infrastructure Protection 2002 Executive Report», Department of Defence, 2002, 2, 10, 11, 16.

☞ «Forum Report on Critical Infrastructure and Continuity of Services in An Increasingly Interdependent World», Geneva Center for Security Policy, Γενεύη, 28-29 Οκτ 03, 20.

☞ «Guidance for Protecting Building Environments from Airborne Chemical, Biological or Radiological Attacks», Department of Health and Human Services, Μάιος 2002, 6 - 9, 11, 12, 14, 18.

☞ «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας», Γραμματεία του Συμβουλίου της ΕΕ, Βρυξέλλες, Μάιος 2007, 2, 4.

☞ «Interim National Infrastructure Protection Plan», US Department of Homeland Security, Φεβ 2005, 9, 21, 22.

☞ «Μια Ασφαλής Ευρώπη σε Έναν Καλύτερο Κόσμο», Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας, Βρυξέλλες, 12 Δεκ 03.

☞ «National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction», Homeland Security Presidential Directive - 4, Δεκ 2002, 1.

☞ «National Infrastructure Protection Plan 2006», US Department of Homeland Security, 2006, 4, 35, 37 - 39.

☞ Νόμος ΗΠΑ «PATRIOT Act», 2001, P.L. 107-56, τμήμα 1016ε.

☞ «Reference Manual to Mitigate Potential Terrorist Attacks Against Buildings (FEMA 426)», Federal Emergency Management Agency, Δεκ 2003, 1.25, 2.2 - 2.5, 2.7 - 2.15, 2.22, 2.25, 2.31, 2.36, 2.45, 2.46, 3.1, 3.2, 3.6, 3.7, 3.13, 3.14, 3.17 - 3.20, 3.34, 3.36, 3.44 - 3.46, 4.7, 5.2, 5.3, 5.7, 5.13, 5.18 - 5.21, 5.24, 5.26, 5.27, 5.30, 5.31, 5.33.

☞ «Risk Assessment: A How-To Guide to Mitigate Potential Terrorist Attacks Against Buildings (FEMA 452)», Federal Emergency Management Agency, Ιαν 2005, 1.2, 1.3, 1.7 - 1.10, 1.16, 1.19, 1.20, 2.2, 2.3, 5.6.

☞ «Technologies Underlying Weapons of Mass Destruction», Office of Technology Assessment, Washington DC, Δεκ. 1993, 77.

☞ «Terrorist Threats to the US Homeland: Reporting Guide for Critical Infrastructure and Key Resource Owners and Operators», Department of Homeland Security, Ιαν 2005, 8-11, 13-16.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

☞ «Battelle Named Lead Systems Integrator for Final Phase of DARPA Immune Building Project», κύριο άρθρο, 22 Ιουν 2008, πρόσβαση 4 Δεκ 08, http://www.battelle.org/SPOTLIGHT/news_archives/archive_04/6-22-08DARPA-Award.aspx.

☞ Greenemeier, Larry, «Sticky Savior: U.S. Army Readies a New Blast-Protection Adhesive for Deployment», 18 Δεκ 08, <http://www.sciam.com/article.cfm?id=army-polymer-adhesive>, πρόσβαση 20 Δεκ 08.

☞ Hodge, Nathan, «Prof: Terrorists Could Enlist "6-Legged Soldiers" in Bio-Attack», 7 Ιαν 09, <http://blog.wired.com/defense/2009/01/terrorists-coul.html>, πρόσβαση 7 Ιαν 09.

☞ John S. Sargent, «Gas Warfare», <http://www.worldwar1.com/arm006.htm>, πρόσβαση 13 Δεκ 08.

☞ «Το Μέλλον της Ασφάλειας», <http://news.pathfinder.gr/periscopio/behavioral-screening.html>, πρόσβαση 27 Δεκ 08.

☞ «Immune Buildings Designed to Combat Diseases and Chemical Warfare», 3 Ιουλ 2008, <http://www.newswise.com/articles/view/542328/>, πρόσβαση 4 Δεκ 08.

☞ «UAV Forum», <http://www.uavforum.com/vehicles/vehicles.htm>, πρόσβαση 20 Δεκ 08.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ - ΟΜΙΛΙΕΣ

☞ Δρ. Δρούγος, Αθανάσιος, «Διεθνής και Εσωτερική Τρομοκρατία - Ασύμμετρες Απειλές», διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, 19 Σεπ 08.

☞ Δρ. Δρούγος, Αθανάσιος, «Παρανόηση της Νίκης: Τι Μας Λέει ο Πόλεμος του Κόλπου (1991) για το Μέλλον του Πολέμου», διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, 16 Δεκ 08.

☞ Δρ. Κούκος, Ιωάννης, «Ο Πόλεμος στην Εποχή της Πληροφορικής», διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, 16 Δεκ 08.

☞ Ομπάμα, Μπαράκ, «Barack Obama: Strengthening Homeland Security», ομιλία στη Γερουσία των ΗΠΑ, 2008, 1.

☞ Δρ. Μπαλούγιας, Χ. Ν., «Προστασία από PBX Προσβολές», διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, 4 Δεκ 08.

☞ Μπέλλου, Φωτεινή, «ΕΕ: Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας», διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, 22 Δεκ 08.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

☞ «Διακλαδικό Δόγμα ΠΒΧ Άμυνας ΔΕ 3.1», ΓΕΕΘΑ/ΔΙΔΔΟ, Σεπ 2003, 1.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

☞ Τχης Fariior, Cedrick A., «Preparing for the CBRN Threat Within the COE», εργασία στο School of Advanced Military Studies, ΗΠΑ, Μάιος 2004, 8-14.

☞ Heyer, Robert J., «Introduction to CBRNE Terrorism», Ιαν 06, 2, 3, 5, 8

☞ Prof. Kosal, Margaret E., «Chemical Terrorism: US Policies to Reduce the Chemical Terror Threat», Σεπ 2008, 9.

☞ Moteff, John, – Copeland, Claudia, – Fischer, John, «Critical Infrastructures: What Makes An Infrastructure Critical?», Ιαν 2003, 1, 2, 17.

☞ Moteff, John, «Critical Infrastructures: Background, Policy and Implementation», Απρ 2003, 22, 34.

☞ Parfomak, Paul W., «Vulnerability of Concentrated Critical Infrastructure: Background and Policy Options», Δεκ 2005, 3, 6, 7, 8, 17, 18.

☞ Πχος Earnest, G. Scott, Πχος Gressel, Michael G., Πχης Mead, Kenneth R., «Using Filtration Systems to Protect Building Environments from Airborne Chemical, Biological, or Radiological Attacks», Οκτ 2005, 2.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

☞ Bryden, Wayne, «Immune Building Program», DARPA Special Projects Office, παρουσίαση, διαφάνεια 2.

☞ Θωμόπουλος, Στέλιος Χ. Α., «Βιομετρικά Συστήματα για Έλεγχο Πρόσβασης», ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, παρουσίαση Μάιος 2003, διαφάνειες 5-8, 14.

☞ Δρ. Παπάζογλου, Ιωάννης Α., «Ασφάλεια Υποδομών και Διαχείριση Κινδύνων», παρουσίαση στο Α' Πανελλήνιο Συνέδριο «Προστασία της Κρίσιμης Υποδομής της Χώρας», Μάιος 2003, διαφάνεια 3, 11.

☞ Dr. A. D. Romig Jr., «Mitigating the CBRN Threat», παρουσίαση στο ASM International, 29 Σεπ 04, διαφάνεια 4, 11.

*Το πρώτο κτήριο της
Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων
στο Ναύπλιο*

**ΚΕΙΜΕΝΟ: Ταξχος Δρ Ανδρέας Καστάνης,
Αναπληρωτής Καθηγητής Στρατιωτικής Ιστορίας**

H

πόλη του Ναυπλίου δημιουργήθηκε τον 15ο αιώνα από τους Βενετούς. Αργότερα όμως, κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας (α΄ περίοδος 1540-1685 και β΄ περίοδος 1715-1822), υπεισήλθαν πολλά στοιχεία της οθωμανικής αρχιτεκτονικής. Αρχικά, είχε αποτελέσει στρατηγικό σημείο για μια δύναμη που διεκδικούσε τη ναυτική κυριαρχία στην ανατολική Μεσόγειο. Το γεγονός αυτό ήρθε να επιβεβαιωθεί αργότερα, στις αρχές του 18ου αιώνα, όταν η οθωμανική αυτοκρατορία εδραίωσε την κυριαρχία της. Με τη διαμόρφωση νέων συσχετισμών δυνάμεων, οι τουρκικές Αρχές μεταφέρθηκαν στην Τρίπολη, με αποτέλεσμα το Ναύπλιο να μετατραπεί σε μια απλή επαρχιακή πόλη. Τις παραμονές της Επανάστασης, η αρχιτεκτονική της παρουσίαζε ένα μίγμα βενετικών και οθωμανικών χαρακτηριστικών. Το 1822 η πόλη απελευθερώθηκε και κατέστη έδρα των προσωρινών Ελληνικών Διοικήσεων. Η Επανάσταση δημιούργησε ένα προσφυγικό κύμα, με αποδέκτη το Ναύπλιο. Κατά την εισβολή του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο, οι πρόσφυγες υπερέβησαν τις στεγαστικές δυνατότητες της πόλης.¹

Όταν έφθασε στην Ελλάδα ο Καποδίστριας, έστρεψε την προσοχή του στον καθαρισμό και την εξυγίανση του Ναυπλίου. Η συσσώρευση χιλιάδων προσφύγων στους στενούς χώρους της πόλης ήταν η κυρία αιτία μόλυνσεων. Ο Διευθυντής του Τακτικού Σώματος, Συνταγματάρχης Heideck,² ανέλαβε τον καθαρισμό των δρόμων από τις ακαθαρσίες, την απομάκρυνση των υπαίθριων μαγαζιών, εργαστηρίων κ.λπ.³ Μέσα σε λίγες μέρες κατάφερε να καθαρίσει την πόλη, να λειτουργήσουν οι βενετικοί υπόνομοι, να φανεί πάλι το παλαιό βενετικό λιθόστρωτο και να απομακρυνθούν οι καλύβες των προσφύγων. Παράλληλα κλείστηκαν οι τάφροι που αποτελούσαν εστίες μόλυνσης και επισκευάστηκε και καθαρίστηκε το υδραγωγείο.⁴ Με τη βοήθεια του Γάλλου Λοχαγού Σταμάτη Βούλγαρη, κτίστηκαν μικρά οικήματα από πέτρες, ώστε να στεγαστούν οι άστεγοι σε ένα νέο προάστιο του Ναυπλίου, στο οποίο δόθηκε το όνομα Πρόνοια.⁵ Η όψη της πόλης άλλαξε, με όλες τις προαναφερθείσες ενέργειες, και επιπλέον, με το γκρέμισμα όλων των στεγάστρων και μπαλκονιών, εξασφαλίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία του αέρα. Κάθε κτίσμα τουρκικής κατασκευής εξαφανίστηκε και καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια εξευρωπαϊσμού του Ναυπλίου.⁶

¹ Ελένη Καλαφάτη, «Η Πολεοδομία της Επανάστασης: Ναύπλιο 1822-1830» *Τα Ιστορικά*, Τόμος 1ος, τεύχος 2, Δεκ 1984, 265-268.

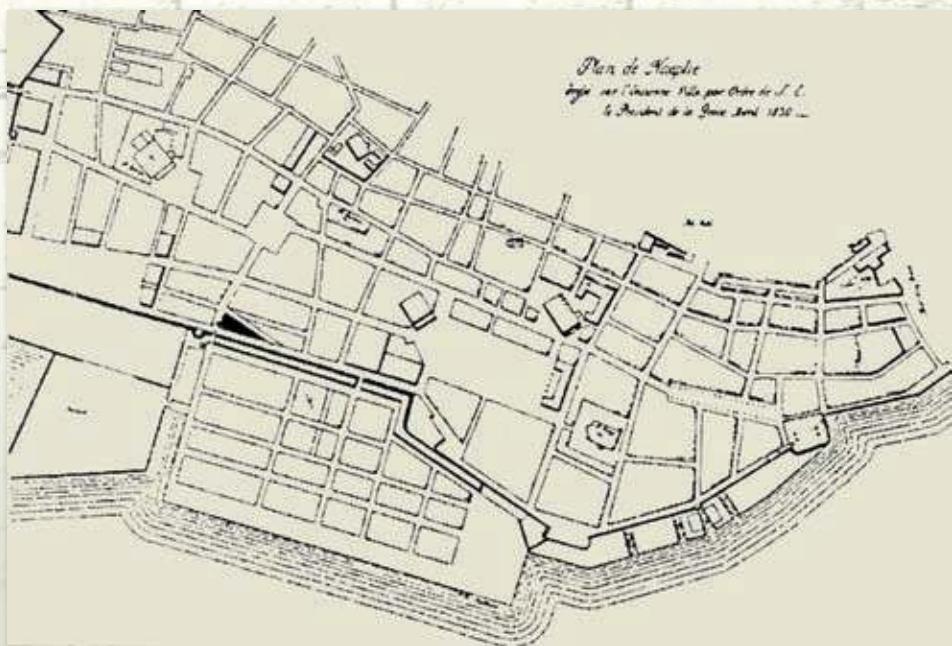
² Karl von Heideck (1788-1861), Βαυαρός Στρατηγός. Σπούδασε στο Μόναχο και υπηρέτησε στον Βαυαρικό στρατό. Ήρθε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. Συμμετείχε σε πολλές μάχες. Το 1828 διορίστηκε από τον Καποδίστρια Διοικητής του Ναυπλίου. Τον Αύγουστο του 1829 επέστρεψε στη Βαυαρία, αλλά επανήλθε ως μέλος της Αντιβασιλείας του Όθωνα. Έγραψε τα απομνημονεύματά του σχετικά με την Ελληνική Επανάσταση, τα οποία δημοσιεύθηκαν στο Περιοδικό *Αρμονία*.

³ Απόστολος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τ. Η Θεσσαλονίκη 1988, 246, 247.

⁴ Απόστολος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, Τόμος 8ος, 246.

⁵ *Επιστολαί*, Ι.Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου της Ελλάδος. Διπλωματικά, διοικητικά και ιδιωτικά γραφείσαι από 8 Απριλίου 1827 μέχρι 26 Σεπτεμβρίου 1831, τ. Β΄, 35, 36, 37.

⁶ Ανδρέας Καστάνης, *Η Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της 1828-1834*, (διδακτορική διατριβή), Ιωάννινα 1995, 58.

Το πρώτο Σχέδιο Πόλεως του Ναυπλίου, σχεδιασμένο από τον Πολιτικό Μηχανικό Τχη (ΜΧ) Θεόδωρο Βαλλιάνο, τον Απρίλιο του 1830

Πολεοδομικό Σχέδιο

Το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο του Ναυπλίου συνέταξε ο Θ. Βαλλιάνος⁷ και επικυρώθηκε, τον Απρίλιο του 1830, από τον Καποδίστρια. Παρ' όλα αυτά η ανοικοδόμηση της πόλης ακολούθησε, αρχικά, το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο του Σταμάτη Βούλγαρη.⁸ Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, εκτός από την οικία του Κυβερνήτου,⁹ κανένα άλλο δημόσιο κτήριο δεν κατασκευάστηκε. Αντίθετα, επισκευάστηκαν πολλά άλλα.¹⁰ Η οικονομική διαχείριση των επισκευών είχε δοθεί στον Ράδο, Έκτακτο Απεσταλμένο Αργολίδας, ο οποίος χρηματοδότησε τις επισκευές των οικιών των Heideck και Πίζα, του κτηρίου της Σχολής των Ευελπίδων, ενός στρατώνα, του νοσοκομείου, χωρητικότητας 100 περίπου ασθενών.¹¹

Σύμφωνα με μια περιγραφή του Ναυπλίου, την περίοδο του Καποδίστρια, η πόλη μπορούσε να χωριστεί σε τρία τμήματα. Το πρώτο βρισκόταν μέσα στην περιφέρεια των τειχών του Ιτς-Καλέ. Το δεύτερο απλωνόταν σε ένα ομαλό επίπε-

⁷Ο Θεόδωρος Βαλλιάνος γεννήθηκε το 1799 στην Ν. Ρωσία. Σπούδασε στη στρατιωτική ακαδημία της Πετρούπολης. Μετά την αποφοίτησή του κατετάγη στον ρωσικό στρατό, στο όπλο του Μηχανικού. Το 1822 ήρθε στην Ελλάδα.

⁸Jean Savant, *Napoléon et les Grecs. Sous les Aigles imperiales*, Nouvelles éditions latines, Paris 1946, 374.

⁹Παλατάκι όπως το αποκαλούν σήμερα.

¹⁰Κων/νου Σπηλιωτάκη, «Τα εν Ναυπλίου κτήρια του Βουλευτικού και του Εκτελεστικού 1824-1826» *Δελτίο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τόμος 20ός, 1971-1977, Αθήνα 1977, 53-71.

¹¹ΓΑΚ, Καποδιστριακό Αρχείο Κέρκυρας, «Επιστολές Ράδου, Έκτακτου Απεσταλμένου Αργολίδας, έτους 1829-1830», αρ. εγγ. 53, φ. 225.

δο, το οποίο διαιρείτο στα δύο, παράλληλο προς το Ιτς-Καλέ και προς τα «Πέντε Αδέλφια»¹² (οχυρό). Αυτό το μέρος της πόλης κατέληγε στην αριστερή πλευρά του φρουρίου σ' έναν βράχο. Από εκεί δημιουργείτο ένα ημισέληνο προς τη θάλασσα. Δεξιότερα της απόληξης του φρουρίου, βρισκόταν μια τετράγωνη πλατεία που κατέληγε σε μια γέφυρα. Το τρίτο μέρος, το οποίο αποτελούσε και την παραθαλάσσια συνοικία, εκτεινόταν από το τείχος μέχρι την προκουμαία.

Ο εισερχόμενος στο Ναύπλιο διερχόταν από μια στενή και λασπώδη οδό που έφθανε μέχρι τα «Πέντε Αδέλφια». Σ' αυτόν τον δρόμο βρισκόταν η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα,¹³ η κυρία είσοδος της οποίας ήταν στραμμένη προς την οδό που ανερχόταν στο άνω μέρος της πόλης. Η αρχιτεκτονική του ναού δεν είναι όμοια με τις συνήθειες εκκλησιές. Περισσότερο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια απλή και σκοτεινή αποθήκη, με πόρτες όχι μεγαλύτερες από αυτές των οικιών. Δεξιά και αριστερά του ναού υπήρχαν κατοικίες.

Από τα «Πέντε Αδέλφια» η θάλασσα περιέβρεχε το τείχος και χώριζε την πόλη σε δύο τμήματα. Μπροστά από το προαναφερθέν οχυρό υπήρχε ξύλινη προκουμαία για την προφύλαξη διαφόρων τύπων πλοίων. Η παραθαλάσσια συνοικία άρχιζε, από αρκετή απόσταση, από το ανατολικό μέρος.

Στην αρχή της τοποθεσίας των «Πέντε Αδελφών», κατοικούσε, σε κρατική οικία, ο Στρατηγός Gerard, Αρχηγός του Τακτικού Σώματος, και το επιτελείο του. Κοντά στη θάλασσα, κατοικούσε, στην ιδιόκτητη οικία του Τρικούπη,¹⁴ ο Γάλλος Αντιπρόσωπος, Βαρώνος Rouen.¹⁵ Δίπλα στην ανωτέρω οικία, υπήρχε το οίκημα του Συνταγματάρχου Βαλλιάνου.

Κτήρια τα οποία μνημονεύονταν ήταν ο Στρατώνας στη «Στρατιωτική Πλατεία»,¹⁶ το κτήριο του οποίου είχε ως κύρια εξωτερικά χαρακτηριστικά τις θολωτές πύλες.¹⁷ Παραπέρα υπήρχε η Στρατιωτική Σχολή, από την οποία σε μικρή απόσταση, αφού διάβαινες κάποια θολωτή πύλη, υπήρχε ένα απλό μικρό μέγαρο, η κατοικία του Κυβερνήτου, και στη συνέχεια το κατάστημα της Γερουσίας και η κατοικία του Ρώσου αντιπροσώπου.¹⁸

Το κτήριο

Την 1η Ιουλίου 1828 ιδρύθηκε η Σχολή των Ευελπίδων. Η μοναδική ανεπιβεβαίωτη πληροφορία που έχουμε για τη στέγαση του Λόχου των Ευελπίδων είναι ότι φιλοξενήθηκε σε τουρκικό εγκαταλελειμμένο στρατώνα,¹⁹ στην πλατεία των «Τριών

¹²Η ονομασία «Πέντε Αδέλφια» προήλθε από τα πέντε παλαιά πυροβόλα τα όποια ακόμη και σήμερα σώζονται στο Ναύπλιο.

¹³Στην εκκλησία αυτή δολοφονήθηκε ο Κυβερνήτης. Σώζεται και σήμερα και βρίσκεται στην οδό Καποδίστρια.

¹⁴Σπυρίδων Τρικούπης (1788-1873), Ιστορικός. Γεννήθηκε στο Μεσολόγγι. Διετέλεσε Γραμματέας Επικρατείας το 1828-1829 και Γραμματέας Εξωτερικών το 1829 και Πρεσβευτής της Ελλάδος στο Λονδίνο. Γιος του, ο Χαρίλαος Τρικούπης.

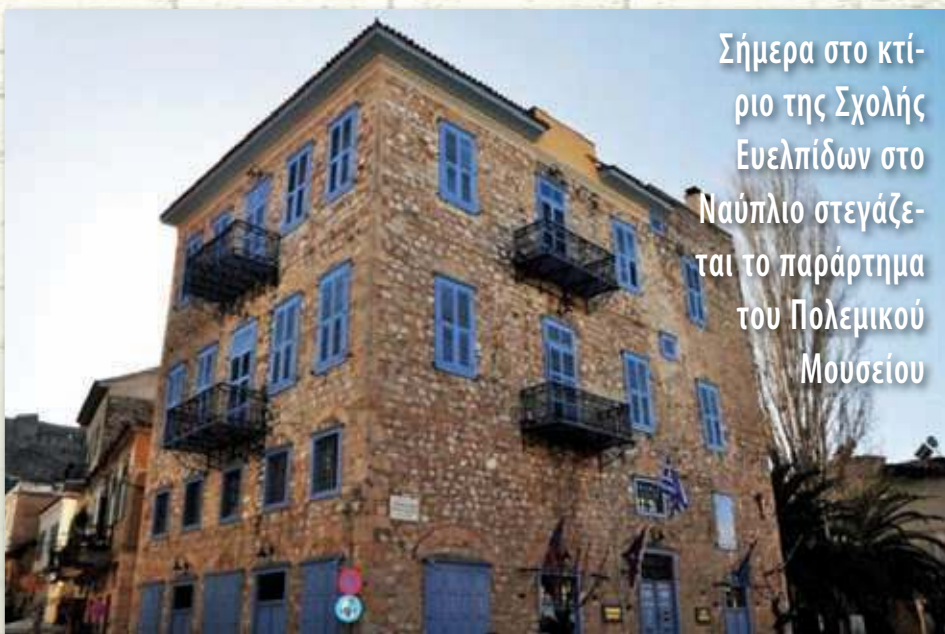
¹⁵Jean-Marie Achille Rouen, Αντιπρέσβης της Γαλλίας στην Ελλάδα 1829-1836.

¹⁶Πιθανόν να αναφέρεται στην πλατεία Πλατάνου ή σήμερα στην πλατεία του Συντάγματος.

¹⁷Πιθανόν να αναφέρεται στο κτήριο του σημερινού Αρχαιολογικού Μουσείου.

¹⁸Ράϊκο, «Περί της δολοφονίας του κόμητος Καποδίστρια», *Έσπερος*, No 16, 15/17 Δεκεμβρίου 1881, 242, 243.

¹⁹Σύμφωνα με τον Στασινόπουλο, ο στρατώνας κατεδαφίστηκε το 1928.

Σήμερα στο κτίριο της Σχολής Ευελπίδων στο Ναύπλιο στεγάζεται το παράρτημα του Πολεμικού Μουσείου

Ναυάρχων» στο Ναύπλιο.²⁰ Η στέγαση των Ευελπίδων στον προαναφερθέντα στρατώνα δεν ικανοποιούσε, προφανώς, τις ανάγκες των μαθητών, με αποτέλεσμα να ζητήσει ο Διευθυντής του Τακτικού Σώματος, Συνταγματάρχης Heideck, από τον Έκτακτο Επίτροπο Αργολίδας, Νικόλαο Καλλέργη, να *έτοιμασθῆ ἔν ἐθνικόν Σπήτι ὅστι νά χρησιμεύσῃ ὡς κοινόν κατάλυμα ἐκ τήν πλήρωσίν του ὁ Λόχος θά φθάσῃ τά 80 ἄτομα*.²¹ Προφανώς δεν βρέθηκε κατάλληλο οίκημα, με αποτέλεσμα οι έρευνες πιθανόν να συνεχίστηκαν, πλην όμως δεν απέδωσαν.

Όταν οι Γάλλοι πρότειναν στον Καποδίστρια την ίδρυση ενός «στρατιωτικοῦ πολυτεχνικοῦ σχολείου», στις 2 Δεκεμβρίου του 1828, ο ίδιος εξέφρασε την απαισιοδοξία του ότι δεν υπάρχει κατάλληλο οίκημα για τη στέγασή του, όχι μόνο στο Ναύπλιο, αλλά και σε όλες τις ελληνικές πόλεις.²² Από την προαναφερθείσα πληροφορία εκτιμάται ότι η ανεύρεση του κτηρίου της Σχολής έγινε από τους Γάλλους και συγκεκριμένα από τον Λοχαγό Jean-Henry-Pierre-Augustin Rauzié-Banne.²³ Η χωρητικότητα του οικήματος έπρεπε να ήταν αρχικά για 40 Ευέλπιδες και αργότερα, όταν θα λειτουργούσαν όλες

²⁰Επαμ. Στασινόπουλου, *Ιστορία της Στρατιωτικής Σχολής των Ευελπίδων*, Αθήνα 1954, 35.

²¹ΓΑΚ, Έκτακτοι Επίτροποι, 23 Ιουλίου 1828, φ. 25-26. Αίτηση προς τον Έκτακτο Επίτροπο Αργολίδας, Νικόλαο Καλλέργη, να βρει κατάλληλο οίκημα για τη στέγαση 80 Ευελπίδων. Ως σύμβουλος περί της καταλληλότητας του οικήματος θα αναλάμβανε ο Συνταγματάρχης Πίζας.

²²Καστάνης, *ό.π.*, 47 και *Επιστολαί ό.π.*, τόμος Β', 322, 323.

²³Ο Jean-Henry-Pierre-Augustine Rauzié-Banne γεννήθηκε στο Παρίσι το 1792. Σπούδασε στην Πολυτεχνική Σχολή της Γαλλίας και το 1812 εξήλθε Ανθυπολοχαγός του Πυροβολικού. Έφθασε στην Ελλάδα με αίτημα του Καποδίστρια προς την Κυβέρνηση της Γαλλίας για διάθεση 3-4 στρατιωτικών συμβούλων. Παρέμεινε στη χώρα μας μέχρι το 1831. Έφθασε μέχρι τον βαθμό του ταγματάρχη. Πέθανε το 1848.

Περισσότερες πληροφορίες βλέπε:

Ανδρέας Καστάνης *Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της 1828-1834*, διδακτορική διατριβή, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000, 141.

οι τάξεις, ο αριθμός θα ανέβαινε στους 80. Το κτήριο πρέπει να βρέθηκε κατά το διάστημα από 2 Δεκεμβρίου 1828 (γιατί σύμφωνα με την ανωτέρω επιστολή του Καποδίστρια δεν υπήρχε κατάλληλο οίκημα για τη στέγαση της Σχολής) μέχρι 29 Ιανουαρίου 1829, ημερομηνία έναρξης των επισκευών του, οι οποίες τελείωσαν στις 23 Μαρτίου 1829. Ο συνολικός αριθμός των τεχνιτών που εργάστηκαν για τη συντήρηση του κτηρίου έφθασε τους τριάντα.²⁴ Δόθηκαν συνολικά 2.680 πιάστρες για τα ημερομίσθια των εργατών. Η επισκευή του κτηρίου στοίχισε 9.000 πιάστρες (γρόσια)²⁵. Ο προϋπολογισμός του κόστους των επισκευών *ὑπερπηδοῦν τὰς ὑποσχέσεις των (αρχιτεκτόνων) πάρα πολύ καί ὡς πρὸς τὸν καιρὸν καί ὡς πρὸς τὴν δαπάνην ἔχομεν τρανώτατα τὰ καταστήματα τῶν Ἐνελπίδων, στρατῶνα [...]*.²⁶ Ἐνα γρόσι (1 γρόσι = 40 παράδες) αντιστοιχούσε σε 6 Φοίνικες. Για να γίνει αντιληπτό το ὕψος της δαπάνης, παρατίθενται τα ακόλουθα: Μία οκά²⁷ ψωμί πρώτης ποιότητας κόστιζε 60 παράδες, η οκά του μοσχαρίσιου κρέατος 92 παράδες, του προβάτου 78 και του βουτύρου 200 παράδες.²⁸ Το ημερομίσθιο ενός εξειδικευμένου εργάτη ήταν 5 γρόσια και του ανειδίκευτου 2,5.²⁹ Στην

²⁴ΓΑΚ, Γενικό Φροντιστήριο, 3 Φεβρουαρίου 1829 (ανά εβδομάδα υπάρχει και κατάσταση των εργασθέντων στην επισκευή του κτηρίου), φ. 41. Πρώτη κατάσταση πληρωμής των εργατών που επισκεύασαν το κτήριο της Σχολής.

²⁵ΓΑΚ, Γενικό Φροντιστήριο, 1 Απριλίου 1829, φ. 41. Κατάσταση με το συνολικό ποσό των επισκευών.

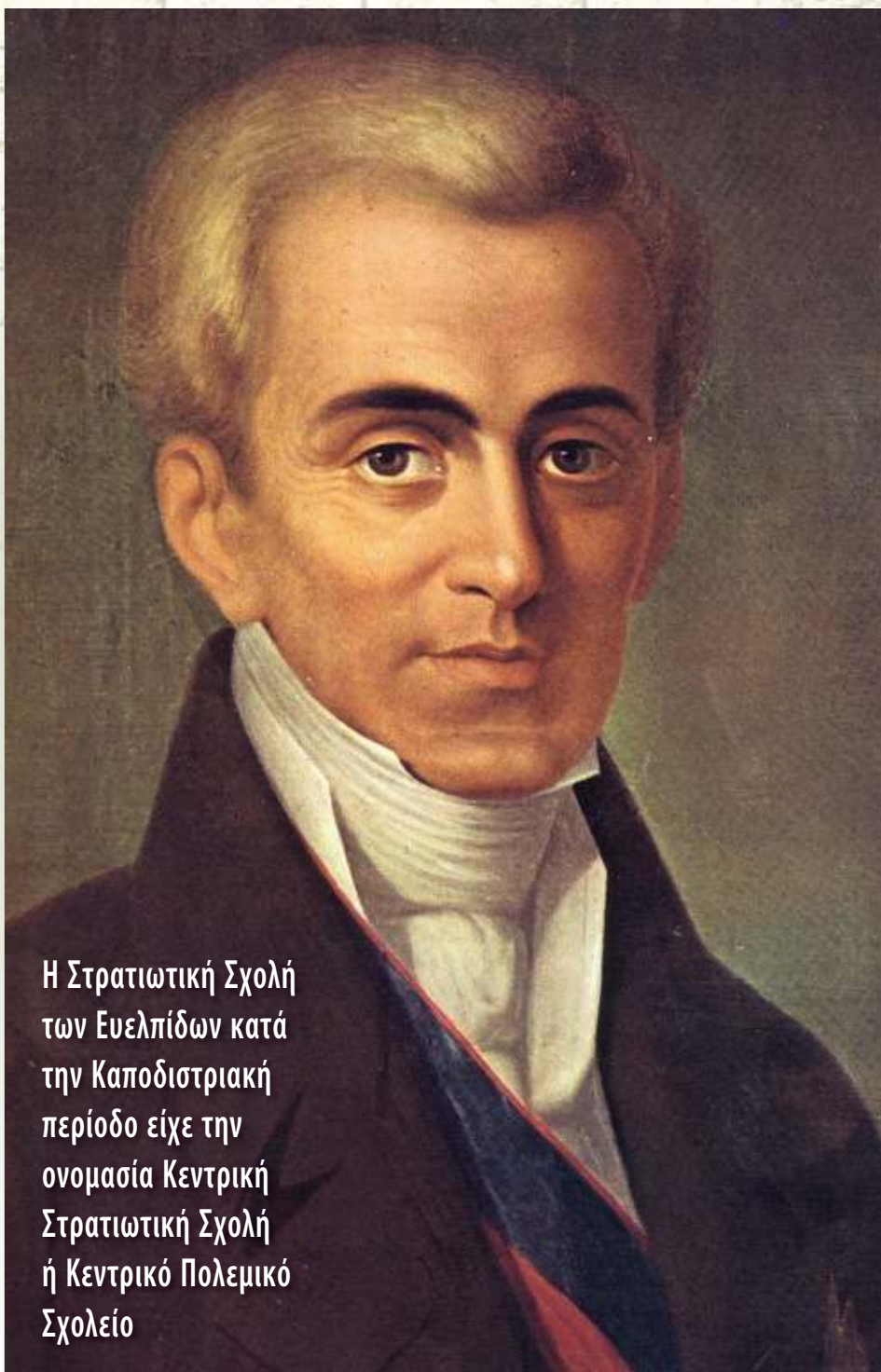
²⁶ΓΑΚ, Καποδιστριακό Αρχείο Κέρκυρας, «Επιστολές Ράδου Ἐκτακτου Ἀπεσταλμένου Ἀργολίδας ἔτους 1829-1830», αρ. εγγ. 53, φ. 225.

²⁷1 οκά = 1280 κιλά.

²⁸Καστάνης ο.π., 212.

²⁹Dim Loules, *The financial and economic policies of president Ioannis Kapodistrias 1828-1831*, Ioannina 1985, 70, 71.

Η Στρατιωτική Σχολή
των Ευελπίδων κατά
την Καποδιστριακή
περίοδο είχε την
ονομασία Κεντρική
Στρατιωτική Σχολή
ή Κεντρικό Πολεμικό
Σχολείο

περίπτωση της Σχολής, ο εξειδικευμένος εργάτης αμειβόταν με 4,20 γρόσια και ο ανειδίκευτος με 3.³⁰

Το οίκημα που είχε επιλεγεί για να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου ή της Κεντρικής Στρατιωτικής Σχολής³¹ ήταν ένα τριώροφο οθωμανικής αρχιτεκτονικής, το οποίο ανήκε σε ιδιώτη.³² Ο πρώτος όροφος ήταν κτισμένος με πέτρες πελεκητές (bruchshein) και έθετα ξύλα, ο δεύτερος με ξύλινες συνδέσεις και πέτρες πελεκητές και ο τρίτος, ο οποίος προεξείχε από τις τρεις πλευρές, με πλίνθους. Η στέγη ήταν καλυμμένη με κεραμίδια.³³

Η θέση του κτηρίου ήταν η ίδια με αυτήν του σημερινού παραρτήματος του Πολεμικού Μουσείου του Ναυπλίου. Το κτίσμα ήταν ακριβώς δίπλα στα τείχη της πόλης, απέναντι από την «Πύλη του Αιγιαλού».³⁴ Αρχικά, το οικόπεδο του οικήματος ήταν, προφανώς, τριγωνικό, εφραπτόμενο με τα τείχη, δίπλα στο Οπλοστάσιο.³⁵ Το κτήριο ανήκε σε κάποιον Οθωμανό Καραϊλάνη.³⁶ Το πολεοδομικό σχέδιο του Βαλλιάνου³⁷ προέβλεπε τη δημιουργία ενός δρόμου που θα χώριζε τα τείχη του Ναυπλίου από το οικοδομικό τετράγωνο που βρισκόταν το κτήριο, έτσι ώστε να ενταχθεί το προαναφερθέν οικόπεδο σε ένα οικοδομικό τετράγωνο. Από τα μεταγενέστερα σχέδια αλλά και από τη σημερινή πραγματικότητα, το κτήριο της Σχολής δεν ενσωματώθηκε σε κανένα οικοδομικό τετράγωνο. Παρέμεινε ως ένα κτίσμα από τις τέσσερις πλευρές του οποίου διέρχονται δρόμοι.³⁸ Η τελική διαμόρφωση του οικοδομικού τετραγώνου πρέπει να έγινε περί τα τέλη του 19ου αιώνα.

Το οίκημα που βρέθηκε για να στεγάσει τους Ευέλπιδες πιθανόν να μην εκπλήρωνε πλήρως τις στεγαστικές ανάγκες του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου, με αποτέλεσμα ο Διευθυντής της Σχολής, Αντισυνταγματάρχης³⁹ Ραυζιέ, να αναζητήσει κάποιο νέο κτήριο. Στις 2 Μαΐου 1829 ο προαναφερθείς Γάλλος επικεφαλής του Πολεμικού Σχολείου, σε συνεργασία με τον Συνταγματάρχη Heideck, ζήτησε, με επιστολή του προς τον Καποδίστρια, να του διατεθούν 3.000 έως 3.500 τάλληρα

³⁰ΓΑΚ, Γενικό Φροντιστήριο, 3 Φεβρουαρίου 1829, φ. 41.

³¹Η Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων κατά την Καποδιστριακή περίοδο είχε την ονομασία Κεντρική Στρατιωτική Σχολή ή Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο. Η ονομασία στο επίσημο και επικυρωμένο οργανισμό της Σχολής είχε τον τίτλο Κεντρική Στρατιωτική Σχολή, σε ανεπίσημες όμως μεταφράσεις αλλά κυρίως στην επίσημη σφραγίδα της είχε τον τίτλο Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο.

³²Το γεγονός ότι δεν δόθηκε αποζημίωση σε ιδιώτη αλλά ούτε κάποιο μηνιαίο μίσθωμα μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι το κτήριο ανήκε σε Τούρκο ο οποίος το εγκατέλειψε μετά την Επανάσταση του 1821, καθώς επίσης η πληροφορία ότι το κτήριο ήταν ιδιόκτητο και όχι Εθνική οικία, βλέπε Καστάνης ό.π., 60.

³³Καστάνης ό.π., 58.

³⁴Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο, Αρχείο Πέτρου Λυκούδη. Σχέδιο της πόλης του Ναυπλίου.

Πέτρος Λυκούδης, *Γενεαλογία- Βιογραφία-Έργα και το υπ' αυτού εφευρεθέν νέον σύστημα λυομένων πυροβόλων*, Μέρος 1ο, Αθήνα 1923, 169.

³⁵Μιχαήλ Λαμπруνίδης, *Η Ναυπλία*, Αθήνα 1898, 509.

³⁶Συμβόλαιο με Αριθμό Ευρετηρίου τόμου 761 και μερίδος 110 (αγοραστού)/1009 (πωλητού) 29 Νοεμβρίου 1861, Υποθηκοφυλακείο Ναυπλίου. Συμβόλαιο πώλησης του κτηρίου της Στρατιωτικής Σχολής του Ναυπλίου, ιδιοκτησίας Αντώνη Κουφάδου προς το Παναγιώτη Καζακόπουλο.

³⁷*Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες Περιόδου Απελευθέρωσης*, εκ. ΤΕΕ, Αθήνα 1976, 163.

³⁸Από το σημερινό και τα ιστορικά πολεοδομικά σχέδια του Ναυπλίου.

³⁹Η Κυβέρνηση απένειμε σε όλους τους Γάλλους που εντάχθηκαν στην υπηρεσία της Ελλάδος δύο βαθμούς πάνω από αυτόν που κατείχαν στην πατρίδα τους. Γί' αυτόν τον λόγο ο Λοχαγός Ραυζιέ προήχθη σε Αντισυνταγματάρχη.

για την επισκευή κάποιας άλλης κατάλληλης οικίας, ικανής για τη στέγαση της Σχολής. Η θέση του νέου κτηρίου ήταν στους πρόποδες του Ιτς Καλέ, κοντά στη θάλασσα, στην οποία κατοικούσε μια οικογένεια Στερεοελλαδιτών. Όπως παρατηρούμε, η επιστολή έχει ημερομηνία μεταγενέστερη από το πέρας των εργασιών επισκευής του οικήματος που χρησιμοποίησε το Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο. Ο Κυβερνήτης αποδέχτηκε την πρόταση του Ραυζιέ,⁴⁰ τελικά όμως δεν υλοποιήθηκε για άγνωστους λόγους, με αποτέλεσμα το αρχικά επιλεγέν οίκημα να στεγάσει την Κεντρική Στρατιωτική Σχολή μέχρι το 1834. Πιθανόν η νέα αναζήτηση να οφείλεται στο γεγονός ότι το αρχικό κτήριο ήταν μικρό και δεν κάλυπτε τις ανάγκες 60 Ευελπίδων⁴¹ (αριθμός που θα έφθαναν όταν θα λειτουργούσαν και οι τρεις τάξεις), παρά μόνον των 40 αρχικών.⁴² Το όλο οίκημα ήταν περίπου 181 τετραγωνικά μέτρα,⁴³ με αποτέλεσμα όταν η δύναμη των μαθητών ήταν 40, να αντιστοιχούν 4,5 τετραγωνικά στον κάθε ένα, ενώ όταν θα έφθαναν τους 60, η αντιστοιχία θα ήταν 3 τετραγωνικά. Επιπρόσθετος λόγος που ο Διευθυντής του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου έψαχνε για κάποιο οίκημα περισσότερο ευρύχωρο και άνετο, ήταν πέραν από τη στενότητα του χώρου, η έλλειψη θέρμανσης στο κτήριο και οι ακατάλληλοι χώροι υγιεινής.⁴⁴ Για την προσωρινή άμβλυνση των προαναφερθέντων προβλημάτων, ανάγκασαν τη διεύθυνση της Σχολής να βρει κάποια άλλα κτήρια για την εξυπηρέτηση ορισμένων δευτερευουσών λειτουργιών, όπως αυτή του θεραπευτηρίου, της κατοικίας του διευθυντού κ.λπ.⁴⁵

Μετά την παρέλευση πέντε περίπου ετών, το ζήτημα της ακαταλληλότητας του

⁴⁰Καστάνης, ό.π., 56, 57.

⁴¹Διάταγμα περί Οργανισμού της Κεντρικής Στρατιωτικής Σχολής, Αίγινα, Εθνικό Τυπογραφείο 1829, αρθ. 2.

⁴²Ο.π, αρθ. 101.

⁴³ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 7/19 Νοεμβρίου 1833, φ. 366. Προϋπολογισμός εξόδων για την επισκευή του κτηρίου της Κεντρικής Στρατιωτικής Σχολής.

⁴⁴Ο.π., 59, 60.

⁴⁵Ο.π., 61.

κτηρίου επανήλθε στην επικαιρότητα με πολύ οξύ τρόπο, καθόσον προστέθηκαν και σοβαρά προβλήματα υγιεινής. Πριν από την έναρξη του σχολικού έτους 1833-1834, τον Σεπτέμβριο του 1833, ο Διευθυντής της Κεντρικής Στρατιωτικής Σχολής, Συνταγματάρχης Rheineck,⁴⁶ υπέβαλε αίτηση προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών, η οποία αφορούσε την ανεύρεση κάποιου άλλου κτηρίου, με αφορμή αφενός την αναμενόμενη αναδιοργάνωση του Πολεμικού Σχολείου και αφετέρου την κακή κατάσταση του οικήματος.⁴⁷ Παράλληλα η Διεύθυνση της Σχολής ζήτησε να γίνουν και ορισμένες τροποποιήσεις στο οίκημα. Ανέφερε το γεγονός της μεγάλης στενότητας του χώρου (δεν υπήρχε κανένας χώρος για τις ελεύθερες ώρες των Ευελπίδων), καθώς επίσης και την ανάγκη διαμόρφωσης ενός μικρού εξωτερικού χώρου για τη δημιουργία μιας μικρής πλατείας.⁴⁸ Η κακή κατάσταση του καταστήματος των Ευελπίδων περιγράφεται σε ξεχωριστή αναφορά του Rheineck, στην οποία αφενός πρότεινε να δοθεί το κτήριο του Ορφανοτροφείου της Αίγινας στη Σχολή και αφετέρου ανέφερε τα ακόλουθα:

- Η ξυλεία ήταν τόσο σάπια, ώστε δεν ήταν σε θέση να κρατήσει κανένα καρφί.
- Σε περίπτωση βροχής, εισέρχονταν μεγάλες ποσότητες νερού από την οροφή.
- Οι τουαλέτες ήταν τελείως ακατάλληλες και για τον λόγο αυτόν, σύμφωνα με γνωμάτευση του Αρχιάτρου Treiber, μολύνθηκαν τα μάτια ορισμένων μαθητών.⁴⁹

⁴⁶Ο Eduard von Rheineck γεννήθηκε στην Πρωσία το 1796. Ήρθε στην Ελλάδα το 1822. Έλαβε μέρος στη μάχη του Πέτα με τον βαθμό του λοχαγού. Διετέλεσε Διευθυντής της Σχολής των Ευελπίδων από το 1832 μέχρι το 1840. Εφθασε μέχρι τον βαθμό του υποστρατήγου. Πέθανε από καρδιακό νόσημα το 1854. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε Καστάνης ό. π., 178, 179.

⁴⁷ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 1/13 Σεπτεμβρίου 1833, Νο 255, φ. 366. Αίτηση της Σχολής προς το Υπουργείο Στρατιωτικών σχετικά με την επισκευή του κτηρίου της.

⁴⁸ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 14/26 Νοεμβρίου 1833 Νο 302, φ. 366. Διαμόρφωση του χώρου του ευρισκομένου μεταξύ του τείχους της πόλης και του κτηρίου της Σχολής.

⁴⁹ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 18/30 Νοεμβρίου 1833, Νο 304, φ. 366. Περιγραφή της κακής κατάστασης του κτηρίου της Σχολής.

Η διεύθυνση Μηχανικού, μετά από διαταγή του υπουργείου,⁵⁰ ανέλαβε την ευθύνη σύνταξης μελέτης σχετικά με τις απαιτούμενες επισκευές, σύμφωνα με την οποία χαρακτήρισε το κτήριο ετοιμόρροπο, με αδυναμία τοποθέτησης κάποιου συστήματος θέρμανσης, εξαιτίας αφενός του κινδύνου πυρκαγιάς και αφετέρου του μεγάλου κόστους εγκατάστασης.⁵¹ Προτάθηκε, ως λύση, η στήριξη του οικήματος από το τείχος της πόλης, η οποία όμως ήταν αντίθετη με τους νόμους του κράτους, αφού το κτήριο ήταν ιδιωτικό.⁵² Από τον προϋπολογισμό που συνέταξε το Μηχανικό, διαπιστώνουμε ότι οι επισκευές έπρεπε να ήταν εκτεταμένες και πολυδάπανες (4.802,26 δραχμές),⁵³ καθόσον το οίκημα της Σχολής ήταν σε πολύ κακή κατάσταση.⁵⁴ Το Υπουργείο των Στρατιωτικών απευθύνθηκε προς τον Όθωνα (αντιβασιλεία), εκθέτοντας όλες τις προαναφερθείσες δυσκολίες, προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την επισκευή ή μετεγκατάσταση της Σχολής στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας.⁵⁵ Η αντιβασιλεία, στις 6 Δεκεμβρίου, έκανε δεκτή την πρόταση του Υπουργείου των Στρατιωτικών και διέταξε την εγκατάσταση της Σχολής των Ευελπίδων στο κτήριο του Ορφανοτροφείου. Παράλληλα διέταξε όπως γίνουν οι απαιτούμενες διαρρυθμίσεις, ώστε το κτήριο της Αίγινας να φιλοξενεί 100 ορφανά.⁵⁶ Τελικά, το 1834, η Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων μεταφέρθηκε στο κτήριο του Ορφανοτροφείου και τα ορφανά στο οίκημα του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου στο Ναύπλιο.⁵⁷

Η Μεταγενέστερη Κατάσταση

Το κτίσμα εκποιήθηκε και πέρασε στα χέρια του ιδιώτη Αντώνη Κουφάδου, έναντι 13.350 δραχμών, ο γαμπρός⁵⁸ του οποίου κατεδάφισε το παλαιό και ετοιμόρροπο κτίσμα⁵⁹ και το 1856 περάτωσε την ανέγερση του νέου.⁶⁰ Το

⁵⁰ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 2/16 Σεπτεμβρίου 1833, Νο 5286, φ. 366. Ανάθεση σύνταξης μελέτης προϋπολογισμού των απαιτούμενων επισκευών του κτηρίου της Σχολής.

⁵¹ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 8/20 Νοεμβρίου 1833, Νο 7631, φ. 366. Επισκευές του κτηρίου της Στρατιωτικής Σχολής.

⁵²ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 22 Νοεμβρίου/4 Δεκεμβρίου 1833, Νο 770, φ. 366. Επισκευές του κτηρίου της Σχολής των Ευελπίδων.

⁵³ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 2/16 Σεπτεμβρίου 1833, Νο 5286, φ. 366. Ανάθεση σύνταξης μελέτης προϋπολογισμού των απαιτούμενων επισκευών του κτηρίου της Σχολής.

⁵⁴ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 22 Νοεμβρίου/4 Δεκεμβρίου 1833, Νο 770, φ. 366. Επισκευές του κτηρίου της Σχολής των Ευελπίδων.

⁵⁵ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 4/16 Δεκεμβρίου 1833, Νο 7998, φ. 366. Έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών σχετικά με την κατάσταση του κτηρίου της Σχολής και την πρόταση προς τον Όθωνα για την αποδοχή της πρότασης του Rheineck για τη μετεγκατάσταση στο κτήριο του Ορφανοτροφείου της Αίγινας.

⁵⁶ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Στρατιωτικών, 6/13 Δεκεμβρίου 1833, Νο 9326. Απόφαση της Αντιβασιλείας για τη μετεγκατάσταση της Σχολής των Ευελπίδων από το Ναύπλιο στο κτήριο του Ορφανοτροφείου της Αίγινας.

⁵⁷Καστάνης ό.π., 60, 61.

⁵⁸Γεώργιος Αθανασάκος.

⁵⁹Υπάρχει μια διαφοροποίηση μεταξύ του εγγράφου του Υπουργείου των Εσωτερικών της 12ης Μαρτίου 1853 και του συμβολαίου της 29 Νοεμβρίου όπου φαίνεται ότι ο Γεώργιος Αθανασάκος ανήγειρε το νέο οίκημα. Ενώ στο πρώτο αναγράφεται ότι ανήγειρε, στο δεύτερο αναφέρεται ότι το 1856 ο Γεώργιος Αθανασάκος περάτωσε την ανέγερση.

⁶⁰Συμβόλαιο με Αριθμό Ευρετηρίου τόμου 761 και μερίδος 110 (αγοραστό)/1009 (πωλητού) 29 Νοεμβρίου

Υπουργείο Εσωτερικών, υπεύθυνο για την πολεοδομία των πόλεων, αιτήθηκε από τον Όθωνα να εγκρίνει τροποποίηση, σύμφωνα με την οποία το καινούργιο κτήριο να αποτελέσει από μόνο του ένα οικοδομικό τετράγωνο, ελεύθερο από όλες τις πλευρές.⁶¹ Το σχέδιο όμως αυτό δεν εφαρμόστηκε πλήρως, αλλά μόνο από τις τρεις πλευρές ήταν ελεύθερο, επειδή, όπως φαίνεται στο συμβόλαιο πώλησης, γειτνίαζε *Ανατολικῶς, Ἀρκτικῶς καί Μεσημβρινῶς με ὁδούς δημοσίας καί Δυτικῶς με ἀύλην οἰκίας Μπουδούρα*.⁶²

Το 1861 το μισό οίκημα πουλήθηκε στον Παναγιώτη Καζακόπουλο, έναντι 14.000 δραχμών⁶³ και το 1866 περιέρχεται ολόκληρο στην ιδιοκτησία του. Από πλευράς σχεδίου πόλης το κτήριο είναι ελεύθερο από τις τρεις πλευρές και μόνο δυτικά συνορεύει με *γήπεδον τοῦ Δημοσίου*.⁶⁴ Για πρώτη φορά που το κτίσμα εμφανίζεται ελεύθερο και από τις τέσσερις πλευρές είναι το 1907, όταν μεταβιβάστηκε στον γαμπρό⁶⁵ της οικογένειας, Καζακόπουλο.⁶⁶ Χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία μέχρι το 1958. Η τελευταία απόγονος της οικογένειας Κωστούρου⁶⁷ υποστήριξε ότι το κτήριο της Σχολής των Ευελπίδων κτίσθηκε το 1856,⁶⁸ πληροφορία η οποία επιβεβαιώνεται από τα ανωτέρω εκτεθέντα. Το οίκημα απαλλοτριώθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και αναπαλαιώθηκε. Σήμερα στο κτήριο αυτό στεγάζεται το παράρτημα του Πολεμικού Μουσείου στο Ναύπλιο.

1861, Υποθηκοφυλακείο Ναυπλίου. Συμβόλαιο πώλησης του κτηρίου της Στρατιωτικής Σχολής του Ναυπλίου ιδιοκτησίας Αντώνη Κουφάδου προς τον Παναγιώτη Καζακόπουλο.

⁶¹ΓΑΚ, Οθωνικό Αρχείο, Υπουργείο Εσωτερικών, 12 Μαρτίου 1853 (παλαιό ημερολόγιο), φ. 31. Αίτηση του Υπουργείου προς τον Όθωνα, για να εγκρίνει την τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου του Ναυπλίου.

⁶²Συμβόλαιο με Αριθμό Ευρετηρίου τόμου 761 και μερίδος 110 (αγοραστό)/1009 (πωλητού), 29 Νοεμβρίου 1861, Υποθηκοφυλακείο Ναυπλίου. Συμβόλαιο πώλησης του κτηρίου της Στρατιωτικής Σχολής του Ναυπλίου, ιδιοκτησίας Αντώνη Κουφάδου, προς τον Παναγιώτη Καζακόπουλο.

Η γειτνίαση δυτικά με την ερειπωμένη οικία του Μπουδούρα έρχεται σε απόλυτη συμφωνία με το σχέδιο του Υπουργείου των Εσωτερικών της 12ης Μαρτίου 1853, γεγονός που επιτρέπει να μην υπάρχουν αμφιβολίες ότι το περιγραφόμενο οίκημα του συμβολαίου έχει άμεση σχέση με το παλαιό κτήριο της Στρατιωτικής Σχολής των Ευελπίδων στο Ναύπλιο.

⁶³Ο. π.

⁶⁴Συμβόλαιο με Αριθμό Ευρετηρίου μερίδος 110 και 102/ 1359, 7 Μαΐου 1866, Υποθηκοφυλακείο Ναυπλίου. Μεταβίβαση του υπολοίπου της οικίας στον Παναγιώτη Καζακόπουλο.

⁶⁵Δημήτριος Κόνδης.

⁶⁶Συμβόλαιο με Αριθμό Ευρετηρίου τόμος Ε', μερίδος 2386 αύξων αριθμός μεταγραφών 10259, 17 Οκτωβρίου 1907, Υποθηκοφυλακείο Ναυπλίου. Προίκα της Βασιλικής Καζακοπούλου προς τον Δημήτριο Κόνδη.

⁶⁷Πιθανόν να πρόκειται για θυγατέρα του Δημητρίου Κόνδη και της Βασιλικής Καζακοπούλου.

⁶⁸Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες Περιόδου Απελευθέρωσης, εκ. ΤΕΕ, Αθήνα 1976, 313.

Τα **Μη** επανδρωμένα **Αεροχήματα**

**σύντομη επισκόπηση των συστημάτων και
η περίπτωση της τεχνολογίας των
«ταχέως αναπτυσσόμενων
μη επανδρωμένων αεροχημάτων»
(rapid deployment UAV-RDUAV)**

Της (ΔΒ) Διονύσιος Π. Καλογεράς
Ραδιοηλεκτρολόγος Α' (ΣΤΗΑΔ), MSc in Data Communications & Networks
(Kingston University), Απόφοιτος Φυσικού Τμήματος, Υποψήφιος Διδάκτορας στις
Τηλεπικοινωνίες (Παν. Πελοποννήσου)

Η τεχνολογία των Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (ΜΕΑ) χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο στα πεδία των επιχειρήσεων. Τα υπόψη αεροχήματα αναλαμβάνουν αποστολές αναγνώρισης και ταυτοποίησης στόχων και συμβάλλουν έτσι στην ταχύτερη λήψη απόφασης, ως μέρος των συστημάτων C4I. Παρ' όλα αυτά δεν αποτελούν πανάκεια. Στην ακαδημαϊκή αλλά και στρατιωτική βιβλιογραφία συναντάμε ως το μεγαλύτερο μειονέκτημά τους το γεγονός της απώλειας ωφέλιμου χρόνου και καυσίμων, στις διαδικασίες της προετοιμασίας της απογείωσης, καθώς επίσης στη διαδρομή μέχρι τον προορισμό της αποστολής τους.

Στις επόμενες παραγράφους θα παρουσιαστούν σύντομα στοιχεία για την τεχνολογία των ΜΕΑ, καθώς επίσης και 2 νέες τεχνολογίες ΜΕΑ. Η πρώτη από αυτές είναι τα καθέτως εκτινασσόμενα από το έδαφος ΜΕΑ τύπου Ταχείας Ανάπτυξης (Rapid Deployment UAV(RDUAV)) και η δεύτερη τα εκτινασσόμενα από τον αέρα ΜΕΑ τύπου Ταχείας Ανάπτυξης (Rapid Deployment UAV(RDUAV)). Σημαντικό πλεονέκτημα των τεχνολογιών αυτών είναι ότι τα υπόψη αεροχήματα διατηρούν τα αρχικά πλεονεκτήματα των παλαιότερων τεχνολογιών και επιπλέον μπορούν να φτάσουν πιο γρήγορα στον προορισμό της αποστολής τους.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ UAVs

Με τον όρο «Μη Επανδρωμένα Οχήματα» εννοούμε κάθε τύπο οχήματος που κινείται στον αέρα, στην επιφάνεια, καθώς επίσης υπό τη θάλασσα, χωρίς να είναι επανδρωμένο, αλλά αυτόνομα με προγραμματισμό ή τηλεκατευθυνόμενο, όπως τα UAVs και Remotely Piloted Vehicles αντίστοιχα [10]. Η ιστορία των προαναφερομένων συστημάτων ξεκινά πριν περίπου 40 έτη, όταν οι ΗΠΑ προχώρησαν στην εξέλιξη των ιπτάμενων στόχων των Targets Drones. Κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ, οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν επιτυχώς ένα σύστημα μη επανδρωμένων αεροχημάτων, γνωστό ως "Lightning Bug", σε αποστολές τακτικής αναγνώρισης, το οποίο πραγματοποίησε συνολικά 3.000 εξόδους [10].

Πέραν του πολέμου του Βιετνάμ, τα συστήματα RPVs και UAVs

χρησιμοποιήθηκαν επιτυχώς κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Κοιλιάδα Βεκαα του Λιβάνου από το Ισραήλ, και παρείχαν πληροφορίες, καθώς επίσης έρευνα και αναγνώριση και παραπλάνηση, συνεγείροντας άσκοπα και αποκαλύπτοντας τη διάταξη Α/Α αμύνης των Συρίων [10]. Παρόμοιες αποστολές ανέλαβαν κατά τη διάρκεια του 1ου πολέμου στο Ιρακ (Operation Iraqi Freedom), στη Βοσνία, το Κόσσοβο, το Αφγανιστάν, καθώς επίσης στον 2ο πόλεμο του Ιρακ.

Η αξία των «μη επανδρωμένων οχημάτων» αναγνωρίστηκε σε στρατηγικό και τακτικό επίπεδο τόσο στις ΗΠΑ, όσο και στην Ευρώπη. Με τη βοήθεια της τεχνολογίας, προχώρησε η έρευνα και η ανάπτυξη τέτοιων οχημάτων, ώστε σήμερα αυτά να καλύπτουν μια τεράστια ποικιλία δυνατοτήτων κινήσεως, πτήσεως και

¹Remotely piloted vehicle

Εικόνα 1: Ελληνικό ΜΕΑ
Πηγή <http://www.army.gr>

αποστολών. Οι εξελίξεις στον συγκεκριμένο τομέα οδήγησαν την Αεροπορία των ΗΠΑ να εκδώσει το 2005 τη στρατηγική της προοπτική για το συγκεκριμένο θέμα με τίτλο *The US Air Force Remotely Piloted Aircraft and Unmanned Aerial Vehicle Strategic Vision* [9], όπου σαφώς προσδιορίζεται ο ρόλος, οι δυνατότητες και οι προοπτικές αυτών των οχημάτων για τις επόμενες δεκαετίες.

Τα μη επανδρωμένα αεροχήματα UAV είναι επίσης γνωστά σαν οχήματα απομακρυσμένου πιλότου (RPV)¹ ή μη επανδρωμένα αεροσκάφη συστήματος (UAS). Οι πιο πολλές χρήσεις τους απαντώνται σε στρατιωτικούς σκοπούς, αν και αρκετές φορές έχουν χρησιμοποιηθεί και για πολιτικούς όπως, [10]:

- ❏ Εφαρμογές του πολιτικού ή εμπορικού τομέα (π.χ. έλεγχος πυρκαϊών)
- ❏ Εφαρμογές αστυνόμευσης και ενίσχυσης του νόμου
- ❏ Επιχειρήσεις ασφαλείας και κατά της τρομοκρατίας
- ❏ Ασφάλεια του θαλάσσιου περιβάλλοντος
- ❏ Επιχειρήσεις Έρευνας και Διάσωσης.

Τα ΜΕΑ του Ελληνικού Στρατού

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Γενικού Επιτελείου Στρατού, ο συγκεκριμένος τύπος ΜΕΑ που διαθέτει ο Ελληνικός Στρατός έχει δυνατότητα πτήσης άνω των 200 χιλιομέτρων με χρήση ή χωρίς χρήση αναμεταδότη [11]. Διαθέτει κάμερες ημέρας και νύκτας και μπορεί να φέρει ποικιλία φορτίων. Τα ελληνικά

ΜΕΑ μπορεί να αναλάβουν αποστολές [11]:

- ❏ Επιτήρησης-Αναγνώρισης
- ❏ Συλλογής και μετάδοσης πληροφοριών
- ❏ Αναμετάδοσης επικοινωνιών
- ❏ Υποστήριξης πυρών Πυροβολικού
- ❏ Εκτίμησης καταστροφών
- ❏ Υποστήριξης επιχειρήσεων έρευνας-διάσωσης
- ❏ Βιολογική και χημική αναγνώριση
- ❏ Ψυχολογικές επιχειρήσεις.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν μερικοί από τους τύπους των ΜΕΑ που είναι δυνατόν να αναπτυχθούν ταχέως και επομένως η χρήση τους να αποτελέσει τακτικό και επιχειρησιακό πλεονέκτημα.

ΤΑ ΜΕΑ ΤΥΠΟΥ ΤΑΧΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (RAPID DEPLOYMENT UAV (RDUAV)) ΑΠΟ ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ

Με τον όρο ταχεία ανάπτυξη εννοούμε την ανάπτυξη των διαθέσιμων πόρων-δυνάμεων προκειμένου να επι-

¹Remotely piloted vehicle.

Εικόνα 2: Το UAV περύγων έλικας της Ακτοφυλακής των ΗΠΑ
Πηγή <http://www.wikipedia.org>

Εικόνα 3: το UAV RQ-8 Fire Scout. Πηγή <http://www.wikipedia.org>

λύσουν επείγουσες καταστάσεις στις οποίες η κοινή ή αργή ανάπτυξη των δυνάμεων αυτών και των χρησιμοποιούμενων μέσων θα συμβάλλουν στην απώλεια ή στην καταστροφή εθνικού κέρδους (national profit).

Οι κυριότεροι τύποι μη επανδρωμένων αεροχημάτων ταχείας ανάπτυξης από το έδαφος, που απαντώνται στη βιβλιογραφία, είναι οι εξής:

- ΜΕΑ Πτερύγων Έλικας (Rotary Wing UAV)
- ΜΕΑ σταθερών περύγων (Fixed-Wing UAVs)
- ΜΕΑ ταχείας εκτόξευσης από το έδαφος (surface-based rapid deployment UAV (RDUAV), τα οποία θα εξετάσουμε αμέσως παρακάτω.

ΜΕΑ Πτερύγων Έλικας (Rotary Wing UAV)

Τα συστήματα αυτά διαθέτουν τη δυνατότητα για κατακόρυφη ανύψωση, όπως ακριβώς τα ελικόπτερα. Στην περίπτωση τους, δηλαδή, δεν απαιτείται διάδρομος απογείωσης ή πνευματικός εκτοξευτής. Σε χρήση από άλλους στρατούς είναι το Bell Eagle Eye UAV (εικόνα 2), το οποίο συνδυάζει ταυτόχρονα τα χαρακτηριστικά

ενός ελικοπτέρου και αυτά ενός αεροσκάφους με τουρμποπροπέλα, αλλά και το RQ-8 Fire Scout (εικόνα 3).

Τα ΜΕΑ σταθερών πτερύγων (Fixed-Wing UAVs)

Οι μέθοδοι απογείωσης

Οι μέθοδοι απογείωσης των σταθερών πτερύγων UAVs μπορεί να περιλαμβάνουν τη συμβατική χρήση ενός αεροδιαδρόμου ή τη χρήση ενός υδραυλικού ή πνευματικού εκτοξευτή. Στην περίπτωση των πολύ ελαφρών ΜΕΑ, είναι δυνατή και η χειροκίνητη απογείωση, όπου το αερόχημα εκτοξεύεται σαν σαΐτα από τον χειριστή όπως φαίνεται στην εικόνα 4.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε επιλεκτικά τους πιο σύγχρονους τρόπους εκτόξευσης, υπό το πρίσμα της ταχείας ανάπτυξης του συστήματος. Μια περίπτωση εκτοξευτή είναι το RATO.² Το RATO είναι υδραυλικός ή πνευματικός

εκτοξευτής που επιτρέπει στο αερόχημα να απογειώνεται από περιοχές που είναι δύσβατες, από κατεστραμμένα αεροδρόμια, καταστρώματα πλοίων κ.λπ. Αυτές οι μέθοδοι βρίσκουν εφαρμογή στα ελαφρού τύπου ΜΕΑ. Η εκτόξευση γίνεται με χρήση ενός πυραύλου εκτόξευσης (rocket), που είναι ένα πυρομαχικό τύπου Β και περιέχει τουλάχιστον 20 rounds εκρηκτικού.

Στην εικόνα 5 βλέπουμε το ΜΕΑ

Εικόνα 4: Η χειροκίνητη εκτόξευση
Πηγή <http://www.wikipedia.org>

²Rocket assisted system

Εικόνα 5: Προετοιμασία για την απογείωση του RQ-7 Shadow 200

Εικόνα 6: Το σχετικό μέγεθος του RQ-7 Shadow 200 με αυτό του ανθρώπου
Πηγή: <http://www.nato.int>

Εικόνα 7: Η χρήση ραγών εκτόξευσης (trail launcher)
Πηγή: <http://www.nato.int>

τύπου RQ-7 Shadow 200 να απογειώνεται μέσω συστήματος RATO, δηλαδή υποβοηθούμενο με εκτίναξη πυραύλου, ενώ στην εικόνα 6 απεικονίζεται το σχετικό μέγεθος του υπόψη ΜΕΑ σε σχέση με αυτό του ανθρώπου.

Μια άλλη περίπτωση εκτόξευσης είναι η χρήση ραγών εκτόξευσης (trail launcher) (εικόνα 7) που όμως είναι περιορισμένη στα ελαφρά ΜΕΑ. Αυτός ο τρόπος εκτόξευσης χρησιμοποιεί μια

διάταξη σαν σφεντόνα, προκειμένου να εκτινάξει το αερόχημα από το έδαφος, χωρίς όμως τη χρήση πυραυλικού εκτοξευτήρα. Από τη στιγμή που το αερόχημα βρεθεί στον αέρα, συνεχίζει να ίπταται με το δικό του σύστημα πρόωσης.

Στον παρακάτω πίνακα 1, παρατίθενται ενημερωτικά για τον αναγνώστη συνοπτικά τα στοιχεία των ΜΕΑ τύπου RDUAV του Αμερικανικού Στρατού,

SIZE	Type	Dimensions and Weights					Performance		
		Runway (ISA)	Overall Length (ft.)	Max Overall Span (ft.)	Body Diameter (ft.)	Launch W.T., Less Booster (lb.)	Speed (MPH or Mach no.)	Endurance /Max Range (HR./MI.)	Max. Altitude (Ft.)
Small	RQ-11/Raven	-	3	4.5	0.3	4.2	25-80	1,5 hr / 6 mil	10,000
	Dragon Eye	-	3	3.8	0.3	5.8	40-60	1 hr / 3 mil	500
	Scan Eagle	-	3.9	10.2	0.7	39.7	81	15 hr +	16,400
Medium	RQ-2/ Pioneer	2000 ft x 80 ft / RATO	13.9	16.8	1.2	450	115	5,5 hr / 115 mil	15,000
	RQ-7/ Shadow 200	2000 ft x 80 ft	11.2	12.8	0.9	337	130	5,5 hr / 77.7 mil	14,000
	RQ-5/ Hunter	2000 ft x 100 ft / RATO	23	29	-	3,150	70-90	12 hr / 124 mil	15,000
	RQ-8/ Fire Scout	VTOL	22.9	27.5 (rotor)	-	1,600	144	8 hr / 126 mil	20,000
	HV-911/ Eagle Eye	VTOL	18.2	24.3	3.2	2,900	253	6 hr / 920 mil	20,000
	RQ-1/ Predator	3000 ft x 100 ft	27	55	3.7	2,250	140	40 hr +	25,000
Large	RQ-9/ Predator B	3000 ft x 100 ft	36	66	3.7	10,500	220	30 hr +	50,000
	RQ-4/ Global Hawk	3000 ft x 125 ft	44.4	116.2	4.8	25,600	454	24 hr / 13810 mil	65,000

Note: RATO = Rocket Assisted Take-Off, VTOL = Vertical Take-Off and Landing

Πίνακας 1: Σύγκριση των MEA του U.S. Army (πηγή Chen-Wu, 2011)

ανάλογα με τους τρόπους απογείωσης (RATO, VTOL³).

Ειδικές περιπτώσεις MEA ταχείας εκτόξευσης από το έδαφος (SURFACE-BASED RAPID DEPLOYMENT UAV (RDUAV) SYSTEM)

Το 1999 ο Chen-Wu σε μια πρωτότυπη ακαδημαϊκή εργασία του [8], περιέγραψε ένα σύστημα ταχείας ανάπτυξης από το έδαφος MEA. Το σύστημα αυτό αποτελείται από 2 τμήματα που συμβάλλουν στην κίνηση του αεροχήματος. Στο πρώτο τμήμα, αναλαμβάνει δράση ένας κινητήρας

πυραύλου ή ένα υβριδικό σύστημα αερόβιας πρόωσης και στο δεύτερο τμήμα, ένας σύντομος επιταχυντής έκρηξης. Ο τελευταίος διαχωρίζεται από το σύστημα πριν η κυρία πτήση αρχίσει, όπως ακριβώς γίνεται στην περίπτωση των πυραύλων AGM-84 Harpoon. Το κομμάτι του ανανεώσιμου συστήματος μπορεί να είναι ένα υποσύστημα των MEA το οποίο είναι σχεδιασμένο μόνο για γρήγορη μεταφορά (εικόνα 8) [8].

Μια άλλη οικογένεια MEA, αυτού του τύπου, προτάθηκε να λειτουργεί με κατακόρυφη απογείωση από

³Vertical take-off and landing.

πλατφόρμες θαλάσσης. Το σύστημα θα είναι εδραιωμένο πάνω σε ένα εκτοξευτή πυραύλων, όπως ακριβώς γίνεται με τους πυραύλους MIM104 ΠΑΤΡΙΟΤ. Μετά την εκτόξευση, το σύστημα MEA θα μεταφέρεται από τον πύραυλο με υπερηχητική ταχύτητα κοντά στον στόχο όπου και θα αφήνεται να πλοηγηθεί μόνο του. Ο τρόπος αυτός μειώνει τον χρόνο άφιξης και έτσι αυξάνει τον ωφέλιμο χρόνο πτήσης, καθώς μειώνει την κατανάλωση καυσίμων που θα απαιτούνται για τη μετάβασή του στην περιοχή επιτήρησης. Αυτά τα συστήματα είναι αποτελεσματικά για αποστολές:

- χαμηλής ταχύτητας μεγάλης διάρκειας
- υψηλής ταχύτητας ανάπτυξης για

επιτήρηση μεγάλης περιοχής

➤ υψηλής ταχύτητας ανάπτυξης για περιοχές πολύ μεγάλης επικινδυνότητας

➤ για περιοχές με κακά καιρικά φαινόμενα.

MEA ταχείας εκτόξευσης από τον αέρα (SURFACE-BASED RAPID DEPLOYMENT UAV (RDUAV) SYSTEM)

Τέλος, μια ακόμη κατηγορία των RDUAVs είναι τα εκτοξευόμενα από αέρα MEA.

Συνήθως πρόκειται για μεσαίου μεγέθους αναδιπλούμενης πτέρυγας UAVs που μεταφέρονται από αεροσκάφος, όπως οι πύραυλοι Κρουζ. Η μέγιστη εμβέλεια των Air Launched-RDUAV συστημάτων εξαρτάται από την εμβέλεια των αεροσκαφών μεταφορέων, που μπορεί να είναι μεταφορικά, βομβαρδιστικά μαχητικά ή αναγνωριστικά Α/Φ. Στην παρακάτω εικόνα 9 απεικονίζεται το ALRDUAV του Αμερικανικού Ναυτικού, που μεταφέρεται από Α/Φ Hercules C-130.

Στη μελέτη [8] του Chen-Wu εκτιμήθηκαν οι χρόνοι που απαιτούνται για την προετοιμασία κάθε συστήματος, ανάλογα με το βάρος του και την τεχνολογία απογείωσής του. Από τη σύγκριση των χρόνων, προκύπτει

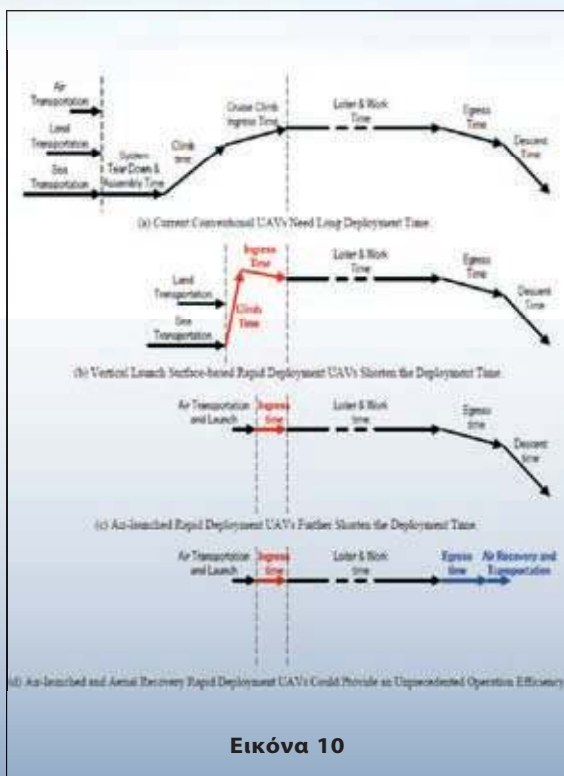

Εικόνα 8: Το MEA του Chen-Wu

Εικόνα 9: UAV φερόμενο από αεροχρημα

το παρακάτω σχεδιάγραμμα (εικόνα 10) που παρουσιάζει τη σύγκριση μεταξύ των συμβατικών MEA αλλά και των αντίστοιχων συστημάτων ταχείας ανάπτυξης που μελετάμε στον παρόν πόνημα. Τα κεντρικό συμπέρασμα είναι ότι το συμβατικό MEA (μεσαίου βάρους και πάνω, και εκτίναξη από το έδαφος) χάνει πολύ χρόνο στη μεταφορά, την ανάπτυξη, την απογείωση αλλά και χρόνο που δαπανά μέχρι να προσεγγίσει την περιοχή του στόχου, ενώ αποτελεσματικότερα, συγκριτικά, εμφανίζονται τα συστήματα MEA που απογειώνονται από ιπτάμενα συστήματα. Συνοπτικά τα παραπάνω δίνονται στον ακόλουθο πίνακα.

Εικόνα 10

ΜΕΑ	Αρχικός χρόνος	Χρόνος Απόκρισης	Μέγιστη Εμβέλεια Δράσης	Κόστος	Απαιτούμενος αριθμός	Αποτελεσματικότητα κόστους
Συμβατικό ΜΕΑ (μεσαίου μεγέθους)	Μεγάλος χρόνος προετοιμασίας	Μεγάλος	κανονικό	Χαμηλό	Μεγάλος	Εξαιρετική
RDUAV με εκτοξευτή εδάφους	Έτοιμο για απογείωση	Μικρός	καλό	Υψηλό	Μικρός	εξαιρετική
RDUAV με εκτοξευτή από αέρα	Εξαρτάται από την απογείωση του βοηθητικού μέσου	μικρός	εξαιρετικό	υψηλό	μικρός	εξαιρετική

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πεδίο των μη επανδρωμένων αεροχημάτων και ιδιαίτερα των ταχέως αναπτυσσόμενων συστημάτων παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και είναι ταχύτατα αναπτυσσόμενο, καθώς οι δυνατότητες χρήσης αυτών φαντάζουν σπουδαίες. Το γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός ακαδημαϊκών εργασιών ασχολούνται με το θέμα αποτελεί μια ένδειξη για αυτό. Απώτερος σκοπός των τεχνολογιών

που αναπτύσσονται επί αυτών είναι η αυτόνομη χρήση τους, ώστε να υπάρξει απαλλαγή του ανθρώπινου δυναμικού σε πολλές περιπτώσεις αποστολών, κυρίως όμως όπου αυτό κρίνεται άσκοπο ή επικίνδυνο. Η ταχεία μετάβαση των συστημάτων σε κατάσταση απογείωσης αλλά και ο σχετικά λίγος χρόνος που δαπανά το αερόχημα μέχρι να προσεγγίσει την περιοχή του στόχου, αποτελούν τα βασικότερα πλεονεκτήματά τους.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] *Aerospace Source Book* 2007, AW&ST.
- [2] http://www.news.com/2300-1008_3-6182450-3.html
- [3] <http://www.dfrc.nasa.gov/gallery/Photo/F-111AFTI/HTML/EC86-33385-5.html>
- [4] NextGen to build morphing UAV, (<http://www.flightglobal.com/articles/2006/06/06/207057/nextgen-to-build-morphing-uav.html>)
- [5] R.L. Lawson, USN, July 29, 1975, (http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:DC-130_mounted_Firebees_DN-SC-85-06043.jpg)
- [6] Kendra L. B. Cook, "The Silent Force Multiplier: The History and Role of UAVs in Warfare," Proc. 2007 IEEE Aerospace Conference, Paper No, 1619, March 3-10, 2007, Big Sky, Montana, USA.
- [7] Unmanned aerial vehicle, <http://en.wikipedia.org/wiki/UAV>
- [8] Rapid Deployment UAV, Shun-Wen Cheng, IEEE Transaction In Aerospace , 2011
- [9] "The US Air Force Remotely Piloted Aircraft and Unmanned Aerial Vehicle Strategic Vision" (<http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/usaf/afd-060322-009.pdf>)
- [10] Πρακτικά σεμιναρίου για τα μη επανδρωμένα οχήματα, Ανγυ ε.α. Σ. Παναγόπουλου, <http://www.elesme.gr>
- [11] <http://www.army.gr>

Η τεχνική
στρατηγικής ανάλυσης

SWOT

στο περιβάλλον του
εφοδιασμού

ΚΕΙΜΕΝΟ: Λγός (ΥΠ) Χριστόδουλος Νίκου

Αρχίζοντας κάπως ανορθόδοξα σε σχέση με τον τίτλο του άρθρου, θα πρέπει να αναφερθούμε σε μια έννοια που τις τελευταίες δεκαετίες είναι από τις κυρίαρχες σε όλο τον κόσμο, στην «Παγκοσμιοποίηση», έννοια που αναφέρεται στις οικονομικές, παραγωγικές και χρηματοοικονομικές δράσεις μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών σημείων. Η συνεχής αυξητική της τάση έχει δύο σημαντικές και κατά κάποιο τρόπο αντικρουόμενες επιδράσεις στη διαχείριση των αλυσίδων εφοδιασμού. Ενώ οι αγορές-προμηθευτικές πηγές διαρκώς διευρύνονται, προσφέροντας όλο και περισσότερες «ευκαιρίες» για ποιοτικές αγορές, η συνεργασία και ο συντονισμός καθίστανται δυσκολότεροι, λόγω της εξάπλωσης της αλυσίδας εφοδιασμού.

Φυσική συνέπεια και επιβαρυντικό στοιχείο στην αρνητική επίδραση της παγκοσμιοποίησης είναι και ο ανταγωνισμός που προσθέτει ένταση στη διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού (Supply Chain Management-SCM), πόσο μάλλον όταν αυτή αναφέρεται στην απόκτηση ευαίσθητων στρατιωτικών υλικών και έχει ως στόχο τον χειρισμό των ροών μεταξύ των διάφορων κόμβων-επιπέδων της αλυσίδας, ώστε να μεγιστοποιείται η κερδοφορία-συμπίεση του κόστους λειτουργίας της. Γιατί χρειάζεται αυτή η διαχείριση; Αυτό θα μπορούσε να είναι το αντικείμενο ενός άλλου άρθρου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ειδικοί επιστήμονες στις ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι η βιομηχανία εφοδιασμού παντοπωλείων (supermarkets) μπορεί να εξοικονομήσει περίπου 30 δις δολάρια ή περίπου το 10% του λειτουργικού της κόστους, χρησιμοποιώντας πιο αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού. Σε αυτό το σημείο, έρχεται και προσαρμόζεται τέλεια ο τίτλος του άρθρου.

Τι είναι η λοιπόν η ανάλυση SWOT; Μια σύντομη ιστορική αναδρομή

Υπάρχουν αρκετές απόψεις για την «πατρότητα» του εργαλείου SWOT. Μια αρκετά διαδεδομένη άποψη είναι αυτή που αποδίδεται στον Albert Humphrey, ενός επιστήμονα που ηγήθηκε ερευνητικού σχεδίου στο Πανεπιστήμιο του Stanford, κατά τη δεκαετία του 1960, ο οποίος χρησιμοποιώντας δεδομένα από πολλές μεγάλες επιχειρήσεις, προσπάθησε να κατανοήσει γιατί ο γενικός σχεδιασμός και η πορεία υλοποίησής του, σε πολλές από αυτές τις επιχειρήσεις, απέτυχε. Ο Humphrey και η ερευνητική του ομάδα αναγνώρισαν κάποιες περιοχές ενδια-

φέροντος και χρησιμοποίησαν την ανάλυση SOFT, για να τις μελετήσουν.

Έκαστο από τα αρχικά της προαναφερθείσας ανάλυσης αντιστοιχεί στην τελευταία λέξη των εξής 4 προτάσεων-διαπιστώσεων:

- ❖ Το καλό στο παρόν χαρακτηρίζεται ως "Ικανοποιητικό-Satisfactory".
- ❖ Το καλό στο μέλλον χαρακτηρίζεται ως "Ευκαιρία-Opportunity".
- ❖ Το κακό στο παρόν χαρακτηρίζεται ως "Λάθος-Fault".
- ❖ Το κακό στο μέλλον χαρακτηρίζεται ως "Απειλή-Threat".

Το αποτέλεσμα της έρευνας του Humphrey παρουσιάστηκε σε ένα σεμινάριο μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, το 1964 στη Ζυρίχη, όπου η λέξη "Fault" αντικαταστάθηκε με τη λέξη "Weakness", με αποτέλεσμα η μέθοδος ανάλυσης να πάρει το τελικό της όνομα (SWOT), με το οποίο έκτοτε φιγουράρει σε αρκετά άρθρα στη διεθνή βιβλιογραφία. Σίγουρα όμως μέχρι το 2004 η μέθοδος είχε αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό και είχε αποδειχθεί κατάλληλη να συνδράμει στην υιοθέτηση εφικτών στόχων με πολλά πλεονεκτήματα, όπως η μη εξάρτηση από υψηλά αμειβόμενο και εξειδικευμένο προσωπικό και η ενίσχυση της ομαδικότητας των εμπλεκόμενων στελεχών. Η εφαρμογή της μεθόδου απαιτεί κάποιες προϋποθέσεις, όπως το γεγονός ότι ο βαθμός υλοποίησης των αποτελεσμάτων της τεχνικής εξαρτάται από τη δικαιοδοσία των υπευθύνων για την ανάλυση SWOT έναντι των υπολοίπων μελών του οργανισμού-επιχείρησης.

Θα μπορούσαμε με ασφάλεια να πούμε ότι είναι ένα εργαλείο διοίκησης, μια από τις πιο γνωστές τεχνικές διεξαγωγής στρατηγικών αναλύσεων, με ποσοτικές αλλά και ποιοτικές μεθόδους. Σε γενικές γραμμές, είναι ένα πλαίσιο εργασίας που «γεννά» εναλλακτικές στρατηγικές δράσης, από μια ανάλυση καταστάσεως. Αποσκοπεί στον προσδιορισμό του αντικειμενικού στόχου ενός εγχειρήματος, στην αναγνώριση των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που δύνανται να επηρεάσουν την επιτυχία του εγχειρήματος και στην εύρεση τρόπων μεγιστοποίησης των δυνατών σημείων του προμηθευτή, με ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση των αδύνατων σημείων του. Ο διαχωρισμός σε εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες φαίνεται, επίσης, πολύ καλά στην ακαδημαϊκή εργασία των Lei, Jiang et al. το 2011, όπου η λέξη SWOT για τη λειτουργία ενός οργανισμού-επιχείρησης αναλύεται σε **Strengths** (εσωτερικές, επιθυμητές παράμετροι), **Weaknesses** (εσωτερικές, μη επιθυμητές παράμετροι), **Opportunities** (εξωτερικές, επιθυμητές παράμετροι) και **Threats** (εξωτερικές, μη επιθυμητές παράμετροι).

Ειδικότερα, στην περίπτωση της αλυσίδας εφοδιασμού, η τεχνική εστιάζεται στην ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων κάθε δυνητικού προμηθευτή (οργανισμού-επιχείρησης), στη σύγκρισή τους με αυτά του αγοραστή (οργανισμού-επιχείρησης) και στην ταύτιση συμφερόντων των δύο εμπλεκόμενων, κυρίως στην περίπτωση που τα αδύνατα σημεία του αγοραστή εξαφανίζονται, λόγω των δυνατών σημείων του προμηθευτή. Η ανάλυση SWOT μπορεί να δείξει με συστηματικό τρόπο τι είδους μακροχρόνιες επιπτώσεις μπορεί να δημιουργήσει η σχέση με έναν προμηθευτή.

Μελέτη Περίπτωσης

Ας περάσουμε σε μία μελέτη περίπτωσης (case-study) που αφορά τη χρήση του SWOT ως εργαλείο ανάλυσης των Μη Επανδρωμένων Αναγνωριστικών Αεροσκαφών-UAVs, των οποίων η χρήση δεν περιορίζεται μόνο στις συμβατικές μορφές στρατιωτικών επιχειρήσεων. Φαίνεται, επίσης, ότι η χρήση τους εντατικοποιείται εκεί όπου υπάρχει ασυμμετρία τεχνολογίας και στρατιωτικών δυνάμεων μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών, όπως για παράδειγμα στις εχθροπραξίες της Νότιας Οσετίας, στην επιχείρηση "Iraqi freedom" το 2009, αλλά και σε «ασύμμετρες» επιχειρήσεις της Hezbollah.

Το σενάριο επιβίωσης ενός UAV, σε μια απλή περίπτωση εμπλοκής του (single shot scenario), θα αποδιδόταν στην πιθανοτική του διάσταση και σύμφωνα με κείμενα διεθνούς σχετικής βιβλιογραφίας από τους παρακάτω δύο (2) τύπους:

$$\alpha. P_s = 1 - P_k(1)$$
$$\beta. P_k = P_A * P_{D|A} * P_{LD} * P_{IL} * P_{HI} * P_{KH}(2)$$

όπου P_s η πιθανότητα το UAV να εκπληρώσει την αποστολή του και P_k η πιθανότητα το UAV να μην την εκπληρώσει.

Οι δεσμευμένες πιθανότητες που αφορούν στο P_k αναφέρονται στις φάσεις ανίχνευσης, εγκλωβισμού, εμπλοκής, εκτέλεσης της αποστολής και τρωτότητας του UAV, έχοντας λάβει υπόψη την ύπαρξη αντιμέτρων που εφαρμόζονται για την εξουδετέρωσή του (UA Counter Measures). Η περαιτέρω στοχαστική ανάλυση των υπόψη πιθανοτήτων και η εμβάθυνση στα UACM, εκφεύγει του σκοπού του παρόντος άρθρου. Σε αυτές τις πιθανότητες όμως από μια πρώτη μελέτη των ορισμών και των χαρακτηριστικών τους, αποδόθηκαν «τίτλοι» για την ευκολότερη εφαρμογή του SWOT. Ένα σύντομο αλλά πολύ βασικό συμπέρασμα από την ανάλυση των δύο εξισώσεων είναι ότι η

Πιθανότητες Ρκ	Ανίχνευση: (PD A)	Εγκλωβισμός: ΡL D	Εμπλοκή: ΡI L	Τερματισμός της αποστολής: ΡH I	Τρωτότητα του UAV: ΡK H
	Προηγμένες τακτικές χρήσης των UAVs	Χρήση υλικών για μειωμένο ήχος IR	Χρήση flares, chaffs	Δυνατότητα υπέρβασης των ορίων κατασκευαστή (Gs)	Συστήματα αυτοεπιδιορθώσεως
	Δυνατότητα προειδοποίησης απειλών	Χρήση υλικών για μειωμένο ακουστικό ήχος	Υπαρξη Stealth χαρακτηριστικών	Υπαρξη μηχανισμών διόρθωσης πτήσης μετά την επίδραση UACM	Αυτοσφραγιζόμενες δεξαμενές
Κατηγορία SWOT: Strengths	Χρήση τεχνητής νοημοσύνης	Βαφή παραλλαγής	On board χρήση παρεμβολών		Εξαιρετικά ανθεκτικά υλικά στα δομικά του μέρη
	IR φωτογραφικές δυνατότητες	Βαφή απορρόφησης εκπομπών RADAR			
Πιθανότητες Ρκ	Ανίχνευση: (PD A)	Εγκλωβισμός: ΡL D	Εμπλοκή: ΡI L	Τερματισμός της αποστολής: ΡH I	Τρωτότητα του UAV: ΡK H
	Μεγάλη αυτονομία-χαμηλή κατανάλωση προωθητικής ύλης	Κινητήρας με μειωμένη εκπομπή καυσαερίων			
	Ανυπαρξία χαρακτηριστικών Stealth	Ανυπαρξία IFF συστημάτων	Χαμηλή μέγιστη ταχύτητα	Ανυπαρξία συστημάτων προειδοποίησης απειλών	Μονοκινητήριος σχεδιασμός
Κατηγορία SWOT: Weaknesses	Ενεργητικά και παθητικά μέτρα αεράμυνας	Χρήση συστημάτων παρατήρησης με περιορισμένο οπτικό πεδίο (Field of View)	Χαμηλό ύψος πτήσης	Ανεπαρκής εκπαίδευση-έλλειψη εμπειρίας χειριστών	Ευπάθεια σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες
	Επίγειοι παρεμβολείς	Μειωμένη αντοχή σε επιχειρήσεις ηλεκτρονικού πολέμου (EW)	Ευπάθεια ζεύξης δεδομένων σε παρεμβολές		Μη χρήση υλικών ανθεκτικών σε πυρά χαμηλού διαμετρήματος.
	Παθητικοί αισθητήρες	On board UAV συστήματα αντιμέτρων	«Ψυχρός» κινητήρας με πρόωση μπαταριών	Χρήση ενεργητικών και παθητικών αντιμέτρων στα UACM	Σχεδιασμός δικινητήριου UAV
	Μειωμένο ήχος IR	Υπαρξη συστημάτων εκούσιας σβέσης του κινητήρα	Δυνατότητα εκτέλεσης υψηλών ελιγμών		Κατασκευή ανθεκτικού δομικού πλαισίου
Κατηγορία SWOT: Opportunities	Μειωμένο ακουστικό ήχος				Υπαρξη αποβαλλόμενου ψευδο-UAV εντός του μητρικού
	Βαφή απορρόφησης εκπομπών RADAR				
	Υπαρξη IFF συστημάτων				
	Μειωμένη παροχή πληροφοριών για τον σχεδιασμό της επιχείρησης	Χρήση SIGINT+ELINT για τον εντοπισμό του UAV	Βελτίωση του αντι-UAV οπλοστασίου	Επιχειρήσεις σε πολύ χαμηλό υψόμετρο	
Κατηγορία SWOT: Threats	Συνεχής ισχυροποίηση των αντιαεροπορικών πυροβόλων	Ηλεκτρομαγνητικές παρεμβολές, ικανές για την απώλεια επικοινωνίας και ελέγχου του UAV	Υπαρξη επιθετικών Ε/Π		Περιβαλλοντικές απειλές (σήμιος πουλιών)
		Συνεχώς βελτιούμενα ενεργητικά και παθητικά μέτρα αεράμυνας			Ανάπτυξη της «ηλεκτρονικής» βόμβας που θα μπορούσε να καταστρέψει τα ηλεκτρονικά συστήματα του UAV

Σχήμα 1.1: Ανάλυση SWOT για το UAV

πιθανότητα κατάρριψης ενός UAV αυξάνεται όταν έστω και ένας παράγοντας στη εξίσωση (2) αυξάνεται με τους λοιπούς σταθερούς, ενώ αν ένας από αυτούς λάβει ως τιμή το 0, τότε το UAV σίγουρα ολοκληρώνει την αποστολή του.

Μια σύντομη ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και με βάση τις ανωτέρω πιθανότητες θα μας έδινε τον παρακάτω πίνακα (Σχήμα: 1.1) που εμπεριέχει χαρακτηριστικά του SWOT για το UAV. Όπως μπορεί κάποιος να διαπιστώσει, υπάρχουν χαρακτηριστικά-ιδιότητες οι οποίες επηρεάζουν περισσότερες από μια πιθανότητες της εξίσωσης (2).

Από μια πρόχειρη ματιά του ανωτέρω πίνακα καθίσταται σαφές το γεγονός ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη γκάμα υλικών-συστημάτων ειδικών προδιαγραφών τα οποία για τη λειτουργία του UAV χαρακτηρίζονται ως απαραίτητα. Για αυτά τα υλικά αναγκαία είναι η χάραξη στρατηγικών που θα επιτρέψουν τον ομαλό εφοδιασμό της Υπηρεσίας. Το παρακάτω πλαίσιο (Σχήμα 1.2) επισημαίνει ότι η ανάλυση SWOT στον τομέα του εφοδιασμού είναι ένα απαραίτητο βήμα για τη διαμόρφωση στρατηγικών που έχουν ως στόχο να «προσανατολίσουν» τις εμπνεύσεις τις Ηγεσίας, ώστε αυτές να μετατραπούν σε ρεαλιστικούς και επιτεύξιμους στόχους.

Τομέας έρευνας: υπηρεσία εφοδιασμού	Ποια είναι τα δυνατά σημεία (strengths)	Ποιες είναι οι αδυναμίες (weaknesses)
Ποιες είναι οι ευκαιρίες (opportunities) που δύνανται να εξερευνηθούν	S to O strategies	S to W strategies
Ποιες είναι οι απειλές (threats) που επηρεάζουν	S to T strategies	W to T strategies

S to O strategies: Οι Στρατηγικές που επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν τις οργανικές δομές-δυνάμεις, ώστε να αναζητηθούν εξωτερικές ευκαιρίες βελτίωσης.
S to W strategies: Οι Στρατηγικές που επιδιώκουν να διορθώσουν οργανικές αδυναμίες, ώστε να αναζητηθούν εξωτερικές ευκαιρίες βελτίωσης.
S to T strategies: Οι Στρατηγικές που χρησιμοποιούν τις οργανωτικές δομές-δυνάμεις, ώστε να μειώσουν την τρωτότητα στις εξωτερικές απειλές.
W to T strategies: Οι Στρατηγικές που εγκαθιδρύουν αμυντικά σχέδια, για να εμποδίσουν τις οργανωτικές αδυναμίες από το να γίνουν εξαιρετικά εύαλπτες στο εξωτερικό περιβάλλον.

Σχήμα 1.2: Στρατηγικές και Ανάλυση SWOT

Ας δούμε, τώρα, πώς αυτά αναλύονται στο περιβάλλον εφοδιασμού σε πρακτικό επίπεδο και μάλιστα στην περίπτωση των υλικών που σχετίζονται άμεσα με την αξιόπιστη λειτουργία ενός κύριου συστήματος (π.χ. το UAV). Το σχήμα 1.3 δείχνει

πώς υλοποιείται σε αρχικό επίπεδο η ανάλυση SWOT για έναν προμηθευτή τέτοιων υλικών. Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση δείχνει κάποιες πιθανές αδυναμίες του προμηθευτή και προτείνει τον κατάλληλο σχεδιασμό στρατηγικών εφοδιασμού, ο οποίος θα πρέπει να υλοποιηθεί, ώστε αυτές οι αδυναμίες να εξαφανιστούν από τα δυνατά «σημεία» της υπηρεσίας εφοδιασμού (π.χ. πολλές πηγές προμήθειας, αυστηρό νομικό πλαίσιο δημοσίων προμηθειών κ. ά.). Η σημαντικότητα της «αλληλοεπικάλυψης» ενισχύεται από το γεγονός ότι η έως τώρα εμπειρία έχει καταδείξει ότι ανεξαρτήτως κατηγορίας υλικών, το μεγαλύτερο ποσοστό δαπάνης εφοδιασμού ανατίθεται σε ένα μικρό αριθμό προμηθευτών.

Προμηθευτής	
S	W
Εξαιρετική τεχνολογία	Περιορισμένη ποικιλία προϊόντων
Συνέπεια στις συμβατικές του σχέσεις – Ιστορικό μακροχρόνιων συνεργασιών	Μη αποφασιστική διοίκηση
Ποιότητα παρεχόμενου προϊόντος ή υπηρεσιών	Μικρό μέγεθος οργανισμού-επιχείρησης
O	T
Πλεονεκτήματα διαφοροποίησης, σε σχέση με άλλους υποψήφιους προμηθευτές	Συνεργασία και προμήθειες με τον ανταγωνισμό
Δυνατότητα συνεργασίας στον σχεδιασμό, την ποιότητα και τη μείωση του κόστους	Ανάλυση τεχνολογίας από ανταγωνιστή ή μη εφαρμοσμένη με παρόμοια προϊόντα
	Υψηλό κόστος προμηθειών προμηθειών παρόμοιων υπηρεσιών

Σχήμα 1.3: SWOT Υποψήφιου Προμηθευτή

Επειδή, όπως ήδη αναφέρθηκε, τα ειδικών προδιαγραφών υλικά είναι απαραίτητα για τη λειτουργία των UAVs και συνήθως η απόκτησή τους κοστίζει αρκετά χρήματα, μια πρακτική που εφαρμόζεται σήμερα και είναι σύμφωνη με τους πίνακες SWOT του παρόντος άρθρου είναι η ανάπτυξη «στρατηγικών συμμαχιών» (π.χ. σχέσεις αποκλειστικής συνεργασίας) με τους προμηθευτές. Επιδιώκεται συνεργασία, σχέσεις εμπιστοσύνης και δέσμευση που θα αποσκοπεί στον απρόσκοπτο εφοδιασμό και στην αποφυγή συνεργασίας με «ανταγωνιστές» αλλήλων. Βέβαια, το γεγονός ότι αυτά τα είδη είναι δυσεύρετα, πολλές φορές μοναδικά και οι δυνητικοί αγοραστές είναι λίγοι, σημαίνει ότι αυτοί οι προμηθευτές έχουν ένα μικρό αριθμό «πελατών» με ενδεχομένως μεγάλο ύψος συναλλαγών, με πιθανό αποτέλεσμα ο υποψήφιος αγοραστής (εδώ η Υπηρεσία) να μην αξιολογείται ως αρκετά ελκυστικός, σε σύγκριση με άλλους δυνητικούς «πελάτες».

Συνεπώς, οι στρατηγικές εφοδιασμού στα ειδικών προδιαγραφών υλικά καλό είναι να επιδιώκουν μια στενότερη σχέση μεταξύ αγοραστή και προμηθευτή με προσφορά αποκλειστικού εφοδιασμού, σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων συνεργασίας και κοινοπραξίες. Η δυσκολία πρόβλεψης των μελλοντικών συνθηκών σε

μακροχρόνιες σχέσεις συνεργασίας μπορεί να υπερκεραστεί από μια προσπάθεια των συμβαλλόμενων μερών ώστε η υπό κατάρτιση σύμβαση να εκφράζει περισσότερο τη μακροπρόθεσμη δέσμευση συνεργασίας και να περιλαμβάνει κανόνες καθορισμού τιμών, ποιότητας, εξοικονομήσεων πόρων από κοινές πρωτοβουλίες, εξάλειψη τυχόν κινδύνων εντός της αλυσίδας εφοδιασμού (π.χ. ύπαρξη και αεροπορικού εφοδιασμού) κ.ά.

Στη συνέχεια, παρατίθενται συνοπτικά ορισμένες κύριες στρατηγικές-πρακτικές εφοδιασμού σε υλικά ειδικών προδιαγραφών με μεγάλο κίνδυνο διακοπής εφοδιασμού και υψηλό κόστος προμήθειας:

- Δημιουργία συμμαχιών και κοινοπραξιών με τον προμηθευτή
- Δημιουργία μακροπρόθεσμων συμβάσεων για καταμερισμό των κερδών από τη συνεργασία
- Σχεδιασμός εκτάκτων γεγονότων-καταστάσεων με ανάπτυξη συστήματος εναλλακτικών προμηθευτών, διατήρηση αποθεμάτων ασφαλείας κ.ά.
- Πρόβλεψη ζήτησης, συχνή οριζόντια επικοινωνία (μεταξύ εμπλεκόμενων στελεχών) και ηλεκτρονική ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των δύο μερών.

Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζει ακόμα μια υποκατηγορία υλικών ειδι-

κών προδιαγραφών, όπως είδη ανταλλακτικών που διατίθενται από μικρό αριθμό περιορισμένης δυναμικότητας προμηθευτών με μεγάλους χρόνους παράδοσης, τα οποία χαρακτηρίζονται από μικρό κόστος αγοράς αλλά και μεγάλο κίνδυνο διακοπής εφοδιασμού. Τα στελέχη εφοδιασμού που χειρίζονται τέτοιου είδους υλικά καλό είναι να έχουν τεχνικές γνώσεις και ικανότητες καθοδήγησης ομάδων εργασίας, καθώς και να επιλέγουν τους προμηθευτές, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους, όπως η δυνατότητα διατήρησης υψηλών αποθεμάτων, η παροχή εκπαίδευσης στον χειρισμό ή στις συνθήκες συντήρησης-αποθήκευσης, ο τρόπος μεταφοράς τους κ.ά. Σημαντική παράμετρος είναι η διασφάλιση μιας σταθερής ροής παραγγελιών, ώστε να διευκολύνεται και ο προγραμματισμός του προμηθευτή, που θα υποβοηθηθεί, ούτως ή άλλως, αν εφαρμοστούν αποτελεσματικές μέθοδοι πρόβλεψης και έγκαιρη κοινοποίηση των σχετικών στοιχείων στον προμηθευτή.

Συνοπτικά, λοιπόν, οι στρατηγικές εφοδιασμού σε υλικά υψηλού κινδύνου διακοπής εφοδιασμού και χαμηλού κόστους προμήθειας εμπεριέχουν:

- ❑ Χρήση μακροπρόθεσμων συμβάσεων
- ❑ Διατήρηση υψηλών αποθεμάτων ασφαλείας
- ❑ Κατάργηση των υλικών ή υποκατάστασή τους με άλλα υλικά μικρού κινδύνου διακοπής εφοδιασμού
- ❑ Εντοπισμό, παράλληλα με τους υπάρχοντες, πρόσθετων προμηθευτών
- ❑ Σχεδιασμό των προδιαγραφών από κοινού με τον προμηθευτή.

Τέλος, σημαντικό ρόλο παίζει, σε όλες τις κατηγορίες ειδικών υλικών, η άμεση εξόφληση του προμηθευτή και ο ορισμός ενός στελέχους εφοδιασμού για την κατ' αποκλειστικότητα διαχείριση της σχέσης με τον προμηθευτή. Το συγκεκριμένο στέλεχος εφοδιασμού θα πρέπει να:

- ❑ κατανοήσει την οργανωτική δομή του προμηθευτή, τις αρμοδιότητες των στελεχών του και τους βασικούς διαμορφωτές αποφάσεων
- ❑ ελέγξει αμφίδρομα τις επικοινωνίες μεταξύ των μερών, ώστε να καταστούν οι σχέσεις εύκολες, επικοδομητικές, χωρίς πιέσεις και παρανοήσεις.

Κλείνοντας, θα πρέπει να πούμε ότι σήμερα η διοίκηση εφοδιασμού διαθέτει ένα ισχυρό οπλοστάσιο μεθόδων και εργαλείων που υποβοηθούν την

κατάστροφη στρατηγικών σχεδίων. Για την επιτυχή εφαρμογή τους, το στελεχιακό δυναμικό του εφοδιασμού πρέπει να διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία και να διαπνέεται από στρατηγική αντίληψη. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι η εφαρμογή στρατηγικών προγραμμάτων στη λειτουργία του εφοδιασμού θα συμβάλει αποτελεσματικά μόνο εάν αυτές οι δραστηριότητες ευθυγραμμίζονται με τις επιχειρησιακές λειτουργίες και απαιτήσεις που τίθενται από την Ηγεσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- ☞ Βιδάλης, Μιχαήλ, *Εφοδιαστική (Logistics)*, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2009.
- ☞ Λάιος, Λάμπρος, *Διοίκηση Εφοδιασμού*, Εκδόσεις Humantec, 2010.

Αγγλική

- ☞ Ball, R.E., *The Fundamentals of Aircraft Combat Survivability Analysis and Design*, 2nd edition, AIAA, New York, 2003.
- ☞ Eberle, P., "To UAV or Not To UAV: That is the Question; Here is One Answer", *Air & Space Power Journal*, 2001.
- ☞ Hassanzadeh, Amin, et al., "Supplier selection and order allocation based on fuzzy SWOT analysis and fuzzy linear programming", Elsevier Ltd., 2010.
- ☞ Lei, Jiang, et al., "Strategic Models for Business Intelligence", Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011.
- ☞ Lyssons, K., – Farrington, B., *Purchasing and Supply Chain Management*, 7th edition, Pearson Education, England, 2006.
- ☞ Turan, et al., "An analytical Approach to the Concept of Counter-UA Operations", Springer Science and Business Media B.V., 2011.
- ☞ US DoD: "Unmanned Systems Safety Guide for DoD Acquisition", Department of Defence, 2007.
- ☞ "History of the SWOT Analysis", [Http://rapidbi.wordpress.com/2008/12/29/history-of-the-swot-analysis](http://rapidbi.wordpress.com/2008/12/29/history-of-the-swot-analysis)

Το Εύδρομο Καταδρομικό Αβέρωφ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ανχης ε.α. Χρήστος Μπούκλας

Το Εύδρομο θωρηκτό «Αβέρωφ» αγοράστηκε από την Ελληνική κυβέρνηση το θέρος του 1910 ενώ βρισκόταν ακόμη υπό ναυπήγηση στα ναυπηγία του Ορλάνδο, στο Λιβόρνο της Ιταλίας. Η καθέλκυση έγινε στις 12 Μαρτίου και η επίσημη παραλαβή έγινε με τον κατάπλου στην Ελλάδα εν μέσω πανηγυρισμών, στις 12 Μαΐου 1911. Εκείνη την περίοδο στοίχισε 25 περίπου εκατομμύρια χρυσές δραχμές, τις οποίες διέθεσε ο Ηπειρώτης ευεργέτης Γεώργιος Αβέρωφ· γι' αυτό και δόθηκε υπό της πολιτείας το όνομά του στο θωρηκτό.

Σπάνια η ιστορία ενός πολεμικού πλοίου είναι συνδεδεμένη τόσο στενά με την ιστορία του έθνους του όσο αυτή του «Αβέρωφ» με την ελληνική ιστορία, από το 1912 έως την απελευθέρωση. Μπορεί κανείς να πει ότι η ιστορία του πλοίου αυτού είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής μας ιστορίας, διότι το όνομά του δεν έλειψε από κανένα ευχάριστο ή δυσάρεστο εθνικό γεγονός της τόσο πολυκύμαντης για το έθνος περιόδου. Μόλις τελείωσε η ναυπήγηση του, το θέρος του 1911, το «Αβέρωφ» έκανε την πρώτη του εμφάνιση στη μεγαλοπρεπή διεθνή συγκέντρωση στόλου στο Σπίντεντ της Αγγλίας, στις γιορτές της στέψεως του Βασιλέως Γεωργίου του Ε'. Ήταν τότε καινούργιο πλοίο που συνδύαζε, στο μικρό σχετικώς εκτόπισμα των 9,970 τόνων, επιθετική και αμυντική δύναμη, αρκετά αξιοσημείωτη για την τεχνική ανάπτυξη της εποχής του.

Ήταν το μόνο σχεδόν από τα πλοία όλων των εθνών που βρέθηκε μετά από 25 χρόνια στο ίδιο μέρος, πα-

λαίμαχο πλέον, για τις γιορτές της στέψεως του Βασιλέως της Αγγλίας Γεωργίου του ΣΤ'. Είναι βεβαίως δύσκολο να συμπίσει κανείς την ιστορία του «Αβέρωφ» στα στενά κατ' ανάγκη όρια ενός άρθρου, χωρίς να την αδικήσει. Στο κείμενο τούτο θα αναφερθούν απλώς τα ιστορικά γεγονότα στα οποία συμμετείχε και φυσικά πρώτο απ' όλα ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος το 1912/13, χάρις στον οποίο διπλασιάστηκε το έδαφος της Ελλάδος και εξαφανίστηκε από τη βαλκανική χερσόνησο η κυριαρχία της οθωμανικής τότε αυτοκρατορίας. Οι επιχειρήσεις δεν θα είχαν την επιτυχή τους έκβαση, αν έλειπε το «Αβέρωφ».

Η υλική υπεροχή των τουρκικών θωρηκτών «Βαρβαρόσσα» «Τουγιούτ» και «Μεσουδιέ» έναντι των απηρχαιωμένων ιδικών μας, τύπου «Υδρα», ήταν τόση, ώστε μόλις και μετά βίας θα εξουδετερώνονταν από την προσθήκη του «Αβέρωφ» στον στόλο μας.

Παρέμειναν δε χωρίς αντιμετώπιση τα δύο άριστα δια την εποχή τους ελαφρά καταδρομικά του εχθρού

«Μετζιτιέ» και «Χαμιδιέ», που, αν τα χειρίζονταν και τα δύο όπως το δεύτερο, θα μπορούσαν να αναστατώσουν, αν όχι να παραλύσουν, τις θαλάσσιες συγκοινωνίες μας.

Ευτυχώς στην κρίσιμη εκείνη στιγμή βρέθηκε ο άνθρωπος ο οποίος με το ακατάβλητο θάρρος του μπόρεσε να αξιοποιήσει το νέο μας πλοίο, στηριζόμενος κυρίως στην υπεροχή του προσωπικού και της οργανώσεως του στόλου μας. Αυτός ήταν ο Ναύαρχος Κουντουριώτης. Αφού κατέλαβε τη νήσο Λήμνο και εγκατέστησε στον Μούδρο τη βάση του στόλου, ο Ναύαρχος Κουντουριώτης άρχισε έναν στενό αποκλεισμό του υπέρτερου, υλικά, εχθρικού στόλου, κατέλαβε το ένα μετά το άλλο τα νησιά που ήταν κατά μήκος των μικρασιατικών ακτών και όταν ο Τουρκικός στόλος τόλμησε να εξέλθει από το απαραβίαστο ορμητήριό του, τα Δαρδανέλια, τον αντιμετώπισε σε δυο ναυμαχίες, στις 13 Δεκεμβρίου 1912 και στις 5 Ιανουαρίου 1913 και τον ανάγκασε να σωθεί δια της φυγής με σημαντικές απώλειες. Το περίφημο και ιστορικό σήμα του Ναυάρχου Κουντουριώτη προς τα πλοία που συνέπλεαν με το «Αβέρωφ» είχε ως εξής: *«Με την δύναμη του Θεού και τας ευχάς του Βασιλέως μας και εν ονόματι του Δικαίου πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με πεποίθηση προς την νίκη εναντίον του εχθρού του Γένους».*

Χωρίς να αποτιμήσει κανείς τη συμβολή των παλαιότερων θωρηκτών μας, μπορεί να πει ότι οι νίκες αυτές οφείλονταν κυρίως στην υπεροχή του «Αβέρωφ» και στον θαρραλέο τρόπο με τον οποίον εκμεταλλεύθηκε την υπεροχή αυτή ο Ναύαρχος Κουντουριώτης.

Στον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο που ξέσπασε τον Ιούνιο του 1913 εξαιτίας της βουλιμίας της Βουλγαρίας, ο στόλος μας δεν είχε αντίπαλο να αντιμετωπίσει και έτσι ανενόχλητος χρησιμοποιήθηκε στο έργο των θαλασσιών στρατιωτικών μεταφορών.

Όταν ο πόλεμος εκείνος τελείωσε νικηφόρος, χάρις στην ακάθεκτη ορμή του στρατού μας, το «Αβέρωφ» έφερε τον νικητή Βασιλέα Κωνσταντίνο και κατέπλευσε στο Φάληρο όπου τον υποδέχτηκε ο Βενιζέλος μέσα σε μια αλησμόνητη έξαρση εθνικής υπερηφάνειας και γενικού ενθουσιασμού.

Δεν είχε παρέλθει ακόμη ένας χρόνος από εκείνη την ιστορική ημέρα και ξέσπασε την 1η Αυγούστου 1914 ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Ύστερα από τις θλιβερές περιπέτειες του εθνικού διχασμού που επακολούθησε, το «Αβέρωφ» βρήκε εκ νέου τον δρόμο του, όταν η κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης οδήγησε κατά το 1917 το έθνος στον αγώνα παρά το πλευρό των συμμάχων.

Μαζί με τα τέσσερα μεγάλα αντιτορπιλικά του τύπου «Λέων», το «Αβέρωφ» συμμετείχε με τον αγγλογαλλικό στόλο, με βάση πάλι τον Μούδρο, στον αποκλεισμό των γερμανικών πλοίων «Γκαίμεν» και «Μπρεσλάου», τα οποία μεταμφεσμένα σε τουρκικά αποτελούσαν μια συνεχή και σοβαρή απειλή για τις θαλάσσιες συγκοινωνίες των συμμάχων στο Αιγαίο.

Με τη συμμετοχή της Ελλάδος στο πλευρό των συμμάχων, το «Αβέρωφ» είχε την τιμή και την τύχη να είναι ένα από τα πρώτα συμμαχικά πολεμικά που εισέπλευσε στα Δαρδανέλια και αγκυροβόλησε μπροστά από τα

ανάκτορα του Ντολμά-Μπαξέ στην Κωνσταντινούπολη. Στη θέση αυτή ήταν ακοίμητος φρουρός των ονείρων της φυλής, ως ναυαρχίδα του Ελληνικού στόλου που εξασκούσε τον αποκλεισμό από θαλάσσης των ακτών της Προποντίδας και του Ευξείνου κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής εκστρατείας.

Όταν επήλθε η μοιραία Μικρασιατική καταστροφή, το «Αβέρωφ», μαζί με τα άλλα πλοία του στόλου μας, ασχολήθηκε με το θλιβερό έργο της διάσωσης και της μεταφοράς της αποδεκατισμένης Στρατιάς και των άτυχων προσφύγων. Δεν κατέθεσε όμως τα όπλα και τον χειμώνα του 1922/23 ήταν πάλι ναυαρχίδα του στόλου, ο οποίος ετοιμάστηκε μαζί με τη στρατιά του Έβρου

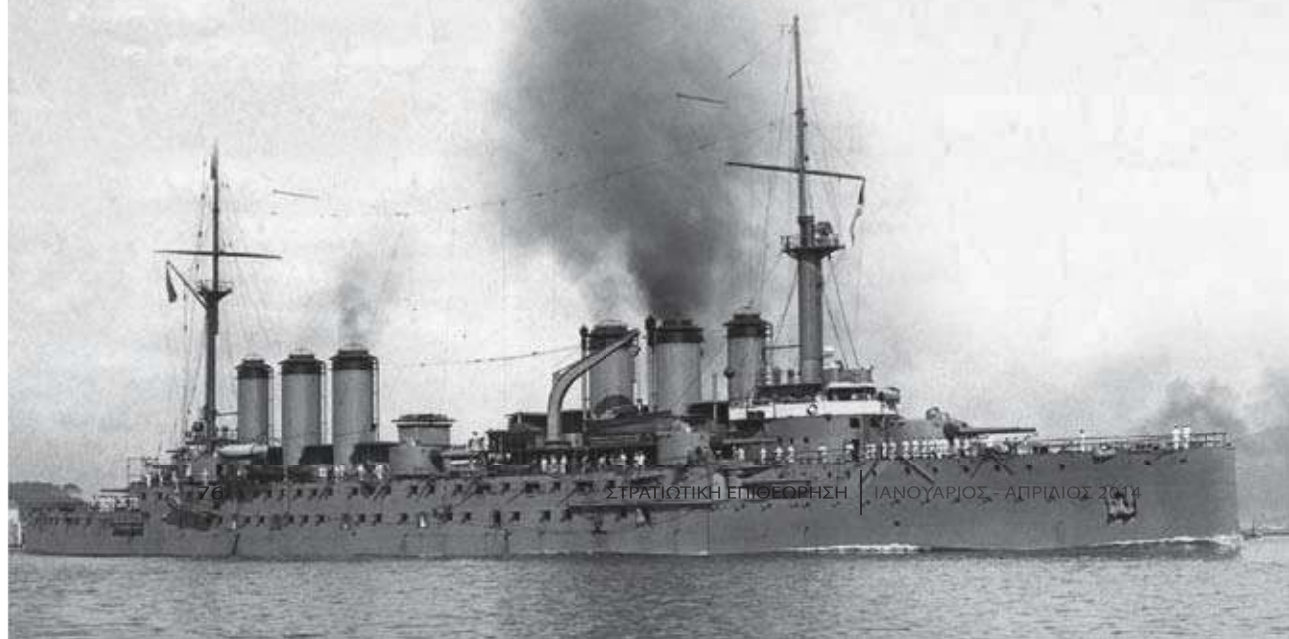

να αντιμετωπίσει ακόμη μια φορά τον εχθρό, διερχόμενος εκ νέου τα Δαρδανέλια. Η συνθήκη όμως της Λοζάνης ήρθε και έκλεισε οριστικά το κεφάλαιο του προαιώνιου αγώνος μας με τους Τούρκους.

Το 1925 αποφασίστηκε η αναλεβήτωση και η γενική επισκευή του σκάφους του και το «Αβέρωφ» κατευθύνθηκε προς τη Γαλλία όπου έγινε η παραπάνω εργασία. Στο διάστημα αυτό κατασκευάζονταν στην Αγγλία τα μηχανήματα κατευθυντήρες και διευθύνσεως βολής νέου τύπου που στάλθηκαν και τοποθετήθηκαν στο πλοίο. Όταν επέστρεψε, είχε αλλάξει η κομψή σιλουέτα με την αντικατάσταση του πρωραίου ιστού του από ένα βαρύ τριποδικό ιστό με θωράκιση.

Όταν η καταιγίδα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ξέσπασε, τον Σεπτέμβριο του 1939, και έπληξε και την Ελλάδα, την 28η Οκτωβρίου 1940, με την επίθεση της Ιταλίας, τότε το «Αβέρωφ» βρέθηκε και πάλι στη γνώριμη θέση του της ναυαρχίδας του Ελληνικού στόλου. Οι συνθήκες όμως τώρα ήταν τελείως διαφορετικές από το 1912/13, και δεν επέτρεπαν να αυλακώσει τα νερά του καταγάλανου Αιγαίου για να αναχαιτίσει τον εχθρό.

Έμεινε αγκυροβολημένο πίσω από τα προστατευτικά δίκτυα στον κόλπο της Ελευσίνας, μέχρι που η λαίλαπα της γερμανικής εισβολής, τον Απρίλιο του 1941, έδιωξε όλα τα πλοία, όσα έμειναν άθικτα, προς την Αλεξάνδρεια. Το «Αβέρωφ», αν αυτοβυθιζόταν, όπως επικράτησε κάποια σκέψη της στιγμής, δεν θα έμενε πιστό

στην ιστορία του. Και μόνο η διάδοση μιας τέτοιας σκέψης ήταν αρκετή για να εξεγείρει το πλήρωμα, και παρ' όλους τους κινδύνους από τις μαγνητικές νάρκες και τα γερμανικά Στούκας, το «Αβέρωφ», που ήταν πάντα ένα «τυχερό» καράβι, εξήλθε από τον κόλπο της Ελευσίνας και κατευθύνθηκε προς την Αλεξάνδρεια. Από τη θέση αυτή στάλθηκε στη Βομβάη για την επισκευή των λεβήτων του, και τους τελευταίους μήνες του 1941 εμφανίστηκε στον Ινδικό ωκεανό, με αποστολή την προστασία των αγγλικών νηοπομπών Βομβάης-Άντεν από τα γερμανικά καταδρομικά.

Την εποχή εκείνη οι ελλείψεις σε πλοία κάθε τύπου, τις οποίες αντιμετώπιζε το Βρετανικό ναυτικό, ήταν τόσο τρομακτικές που ο υπαρχηγός του Βρετανικού Ναυαρχείου είπε επί λέξει ότι το «Αβέρωφ» ήταν ανεκτίμητο γι' αυτούς. Πράγματι τα καταδρομικά του Βρετανικού ναυτικού ήταν τότε τόσο ολιγάριθμα που ήταν ανθρωπίνως αδύνατον να επαρκέσουν για τη φρουρά των θαλασσιών οδών της Βρετανικής Κοινοπολιτείας σε όλες τις θάλασσες και τους ωκεανούς της υδρογείου.

Όταν η Ιαπωνία εξήλθε στον πόλεμο, το «Αβέρωφ» δεν ήταν φρόνιμο να εξακολουθεί να αυλακώνει εκείνες τις θάλασσες και παρέμεινε αρκετούς μήνες στο λιμάνι της Βομβάης για την προάσπισή της. Κάτι παρόμοιο ανέλαβε αργότερα στο Πορτ-Σαΐδ

όπου είχε καταπλεύσει στα τέλη του 1942 όπου έμεινε έως το θέρος του 1944. Τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους το «Αβέρωφ» έβαλε πλώρη για την Αλεξάνδρεια και αφού ετοιμάστηκε και φόρτωσε παντοειδή υλικά και εφόδια, κινήθηκε μαζί με αγγλικά και ελληνικά πολεμικά για την απελευθέρωση της πατρίδας.

Την 17η Οκτωβρίου το ιστορικό μας θωρηκτό αγκυροβόλησε στα γνώριμα νερά του Πόρου και, αφού αποβιβάστηκαν ο πρόεδρος και τα μέλη της κυβερνήσεως, απέπλευσε το απόγευμα και μετά τρεις ώρες έφτασε μπροστά από την Πειραιϊκή χερσόνησο. Ήταν ο τελευταίος «πολεμικός πλους» που έκανε το «Αβέρωφ».

Τρία χρόνια αργότερα το επόμενο και τελευταίο ταξίδι του ήταν η Ρόδος στην οποία μετέφερε τον χαιρετισμό της μητέρας Ελλάδας, όταν οι ισχυροί της γης ενέκριναν την προσάρτηση της μαρτυρικής Δωδεκανήσου. Το πλοίο αποσύρθηκε το 1952 και μέχρι το 1983 ήταν αγκυροβολημένο στον Πόρο. Το 1984 το Πολεμικό Ναυτικό αποφάσισε να το μετατρέψει σε πλωτό μουσείο και το μετέφερε κοντά στην πρωτεύουσα.

Τώρα το «Αβέρωφ» αναπαύεται επί των δαφνών του στον όρμο του Παλαιού Φαλήρου, ύστερα από μια μακρά και ένδοξη ναυτική σταδιοδρομία, κατά τη διάρκεια της οποίας ήταν το σύμβολο του ναυτικού δαιμονίου της φυλής μας.

ΠΗΓΕΣ

 Εγκυκλοπαίδεια Ήλιος

 Διαδίκτυο

Ο δράκος των παιδικών
μας χρόνων ή απλά

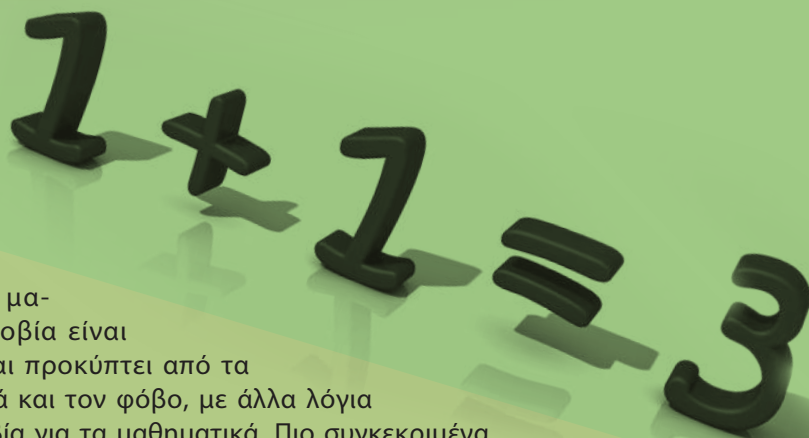

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ανθστής (ΕΜ) Αγγελική Στρατή
Ρεβέκα Θεοδωροπούλου, Μαθηματικός

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΦΟΒΙΑ;

Μαθηματικοφοβία, λοιπόν, μια λέξη δύσκολη ακόμη και στον τρόπο που προφέρεται κι όμως τόσο διαδεδομένη. Δεν πρόκειται για μια έννοια που έγινε γνωστή τελευταία, αλλά για μια κατάσταση που κρατάει εδώ και χρόνια. Ίσως να έκανε την εμφάνισή της κάπως διαφορετικά, ως αριθμοφοβία, για παράδειγμα, όταν τα γνωστά Μαθηματικά ήταν η αριθμητική και τίποτα περισσότερο.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή, για να εξηγήσουμε τι σημαίνει αυτή η λέξη, ποιες είναι οι ρίζες της, πώς δημιουργείται και σε ποιους...

Η λέξη μαθηματικοφοβία είναι σύνθετη και προκύπτει από τα μαθηματικά και τον φόβο, με άλλα λόγια είναι η φοβία για τα μαθηματικά. Πιο συγκεκριμένα, μαθηματικοφοβία είναι ο φόβος, η ανασφάλεια, το δέος και η άγνοια μερικές φορές που κυριαρχεί στους μαθητές για το μάθημα των μαθηματικών. Σίγουρα δεν είναι μια παθολογική κατάσταση αλλά, προξενείται από πολλούς εξωτερικούς παράγοντες και αρνητικές εμπειρίες που αποκτούν τα παιδιά, ακόμη και πριν έρθουν σε επαφή με τα ίδια τα μαθηματικά. Τέτοιοι παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα και τόσο αρνητικά τους μικρούς μαθητές είναι, αρχικά, η οικογένεια. Οι γονείς και το ευρύτερο οικογενειακό-συγγενικό περιβάλλον ασκούν μεγάλη επιρροή στον εύπλαστο χαρακτήρα ενός παιδιού και άθελά τους του επιβάλλουν τις δικές τους απόψεις για τα μαθηματικά.

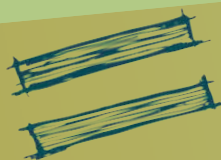
Αποτελέσματα ερευνών έχουν δείξει πως η μαθηματικοφοβία επηρεάζει άμεσα την επίδοση των μαθητών στο μάθημα των μαθηματικών και μάλιστα τη μειώνει στο ελάχιστο. Διαπιστώνουμε, επίσης, ότι ο οικογενειακός περίγυρος ενός παιδιού και μόνο δεν είναι ικανός να προκαλέσει όλη αυτή την κατάσταση. Εξίσου σημαντικά υπεύθυνοι είναι το σχολείο και η κοινωνία γενικότερα, εφόσον το παιδί από πολύ νωρίς εντάσσεται και στα δύο.

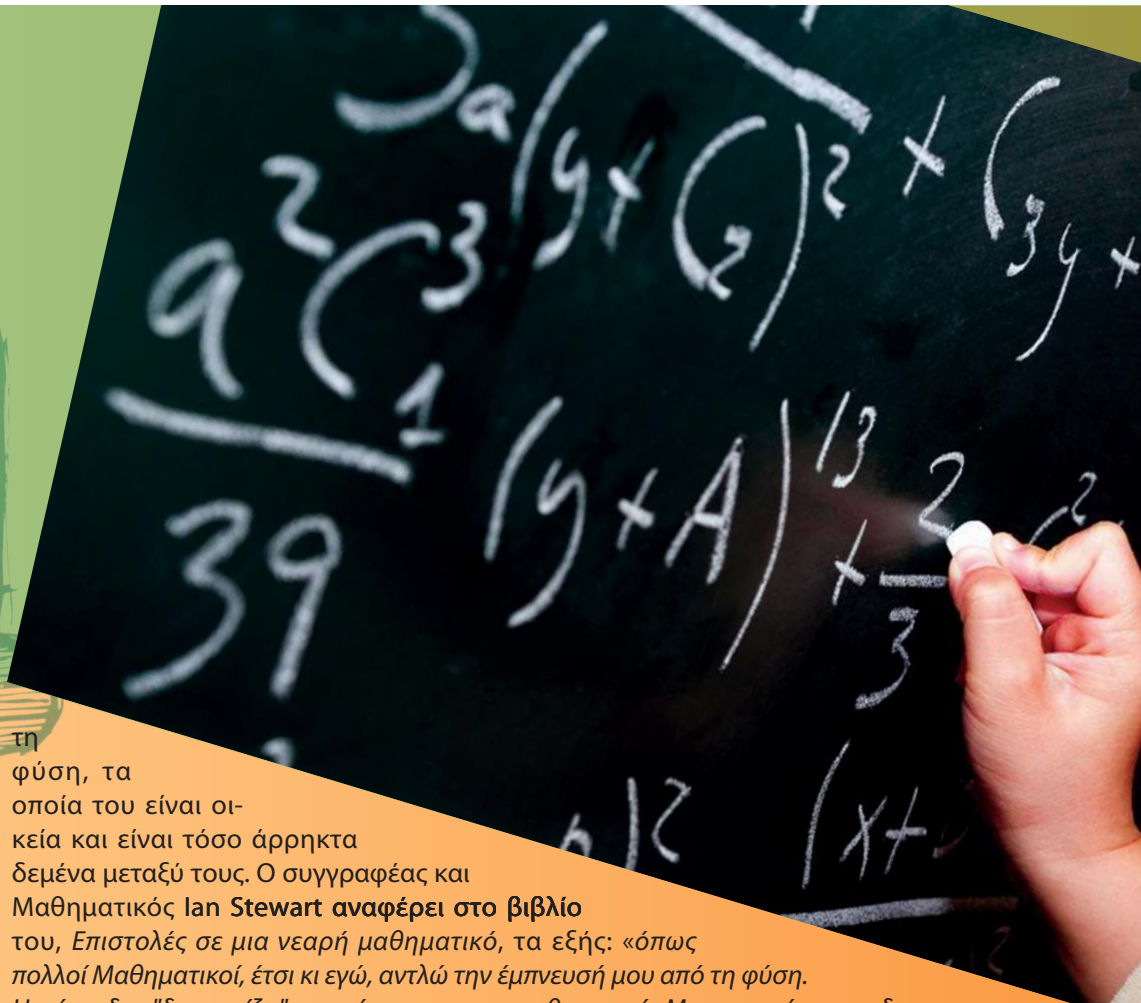
Δεν είναι λίγα τα αίτια που προκαλούν αυτό το δυσάρεστο συναίσθημα στα παιδιά –και όχι μόνο στα παιδιά– και αξίζει εδώ να αναφέρουμε τα σημαντικότερα από αυτά:

➤ Η σπουδαιότητα των μαθηματικών σε όλες τις επιστήμες και η χρησιμότητά τους σε κάθε πεδίο αυτών των επιστημών προκαλεί άγχος και πίεση στους μαθητές.

➤ Αν και η νοητική ανάπτυξη είναι συνεχής, κάποιες από τις νοητικές ικανότητες δεν αναπτύσσονται και δεν εξελίσσονται με τον ίδιο ρυθμό σε όλα τα παιδιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται μεγάλα χάσματα (κενά όπως συνηθίζουμε να τα λέμε) κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των μαθηματικών, με συνέπεια και πάλι τη μαθηματικοφοβία.

➤ Τα μαθηματικά δεν διδάσκονται σε σχέση με το περιβάλλον του παιδιού και

τη φύση, τα οποία του είναι οικεία και είναι τόσο άρρηκτα δεμένα μεταξύ τους. Ο συγγραφέας και Μαθηματικός **Ian Stewart αναφέρει στο βιβλίο** του, *Επιστολές σε μια νεαρή μαθηματικό*, τα εξής: «όπως πολλοί Μαθηματικοί, έτσι κι εγώ, αντλώ την έμπνευσή μου από τη φύση. Η φύση δεν "διαφημίζει" τη σχέση της με τα μαθηματικά. Μην περιμένεις να δεις αθροίσματα γραμμένα στα δέντρα. Επίσης, μη νομίζεις ότι τα μαθηματικά έχουν να κάνουν με τα αθροίσματα. Στην πραγματικότητα τα μαθηματικά έχουν να κάνουν με τις δομές της φύσης (τα μοτίβα¹) και με τον τρόπο που εμφανίζονται. Και να ξέρεις: οι δομές της φύσης είναι πανέμορφες και ανεξάντλητες».

⇒ Οι λανθασμένες προκαταλήψεις και οι παγιωμένες απόψεις χρόνων σχετικά με τα μαθηματικά έχουν κάνει τον κόσμο να πιστεύει ότι κάποιος ή γεννιέται με μαθηματικές ικανότητες ή όχι. Πολλοί μάλιστα υποστηρίζουν ότι τα κορίτσια δεν έχουν το κατάλληλο μυαλό για τα μαθηματικά, πράγμα το οποίο έχει αποδειχθεί εντελώς λάθος. Η μαθηματική γνώση καταχτιέται, δεν προσφέρεται έτοιμη αλλά και δεν μεταδίδεται.

⇒ Τελευταίο, αλλά σε καμία περίπτωση λιγότερο σημαντικό, είναι το γεγονός της κακής διδασκαλίας. Τα προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα χωλαίνουν, εδώ και χρόνια, αλλά και κάθε προσπάθεια για διόρθωση ή ριζική αλλαγή τους πέφτει στο κενό. Η ιδιαίτερη φύση του μαθήματος και η αδιαμφισβήτητη δυσκολία του σε συνδυασμό με την ασκησιομανία και το κακό δασκαλοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας, το οποίο κατά κόρων ακολουθείται, οδηγούν με τη μεγαλύτερη ακρίβεια στη

¹Μοτίβο είναι μια σχέση διάταξης στην οποία έχουμε τη διαδοχική σειρά επαναλαμβανόμενων στοιχείων που οδηγούν σε μια σύνθεση.

μαθηματικοφοβία.

Έχοντας ακόμη στο μυαλό μας όλα τα παραπάνω, εύκολα μπορούμε να συμπεράνουμε πως τα βασικότερα αίτια της μαθηματικοφοβίας έχουν την πηγή τους στα προγράμματα σπουδών και τις μεθόδους διδασκαλίας. Υπάρχουν πολύ συγκεκριμένα αίτια που καλλιεργούν στους μαθητές τη μαθηματικοφοβία και την απέχθεια για το μάθημα των μαθηματικών, τα οποία είναι τα παρακάτω:

⇒ Μηχανικοί υπολογισμοί και εκτέλεση κανόνων: οι μαθητές εξασκούνται στους υπολογισμούς, με την ελπίδα ότι θα μάθουν και θα εμπεδώσουν αυτό που κάνουν. Επιδίδονται στη χρήση πολύπλοκων αλγορίθμων, ενώ θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τους υπολογιστές τσέπης. Τα παιδιά ταλαιπωρούνται με όλα αυτά και το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η ανάπτυξη της φοβίας για τα μαθηματικά και η απέχθειά τους για οτιδήποτε σχετίζεται με αυτά.

⇒ Εξάρτηση από τη μνήμη: οι μαθητές μαθαίνουν από τα πρώτα σχολικά τους χρόνια τη μέθοδο της αποστήθισης. Θεωρούν πως το δυνατό τους σημείο είναι να μάθουν καλά μαθηματικά και να τα καταλάβουν, με αποτέλεσμα από πολύ νωρίς να υπερφορτώνουν τη μνήμη τους. Ο τρόπος αυτός διδασκαλίας παραγκωνίζει στον μέγιστο βαθμό κάθε έννοια δημιουργίας στα μαθηματικά. Ο Μαθηματικός και συγγραφέας του βιβλίου, *Μαθηματικά και ποίηση, από τον Αρχιμήδη στον Ελύτη*, Στέφανος Μπαλής, αναφέρει μεταξύ άλλων ότι τόσο τα μαθηματικά όσο και η ποίηση είναι δύο πανάρχαιες πνευματικές και δημιουργικές δραστηριότητες του ανθρώπου, αυτόνομες και αυτοδύναμες, που βοηθούν στην κατανόηση του κόσμου και ομορφαίνουν τη ζωή. Πώς είναι λοιπόν δυνατό να κατανοήσουν τα μικρά παιδιά όλα αυτά και να αγαπήσουν τα μαθηματικά αντί να τα φοβούνται, όταν το μόνο που τους μεταδίδουν είναι η επιτακτική ανάγκη της απομνημόνευσης;

⇒ Αυταρχισμός και διδακτισμός: συνήθως ο δάσκαλος επιβάλλει την άποψή του, δίνει διαταγές για το πώς τα παιδιά πρέπει να χειριστούν ένα μαθηματικό θέμα και, μη αφήνοντάς τους το παραμικρό περιθώριο ελευθερίας, οι μαθητές

πιέζονται, νιώθουν τον φόβο και το δέος προς τα μαθηματικά και αναπόφευκτα οδηγούνται στη μαθηματικοφοβία.

⇒ Διαγωνίσματα: τα τεστ και τα διαγωνίσματα είναι αυτά που έχουν την πιο αρνητική επίδραση στην ψυχολογία των μαθητών και φτάνουν στο ζενίθ τον φόβο και την ανασφάλειά τους για τα μαθηματικά. Ο λανθασμένος τρόπος χρήσης των διαγωνισμάτων στη σχολική καθημερινότητα οδηγεί τους μαθητές στη μαθηματικοφοβία και δεν τους αφήνει να δουν τα μαθηματικά όπως είναι στην πραγματικότητα.

Περιγράφοντας, λοιπόν, τις αιτίες που προκαλούν τη μαθηματικοφοβία και βλέποντας αναλυτικά τους βασικούς παράγοντες που οδηγούν τα παιδιά να αντιμετωπίζουν τα μαθηματικά ως έναν δράκο έτοιμο να τα κατασπαράξει, στη σκέψη μας έρχονται κάποιοι τρόποι προσέγγισης αυτής της νοσηρής κατάστασης, με σκοπό την εξαφάνισή της, στον βαθμό που είναι δυνατό, ή έστω την ελαχιστοποίησή της. Τα μαθηματικά και η διδασκαλία τους πρέπει να βρίσκονται κοντά στον κόσμο του παιδιού και στα ενδιαφέροντά του και όχι να περιορίζονται μόνο στο μάθημα και το σχολικό βιβλίο. Όταν οι μαθητές δουν κοινά πράγματα ανάμεσα στα μαθηματικά και την καθημερινότητά τους, φυσικά και δεν θα νιώσουν φόβο ή δέος. Αυτή η οικειότητα είναι που θα φέρει τα παιδιά κοντά στα μαθηματικά, καθώς επίσης και η ελευθερία κινήσεων κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ο δάσκαλος πρέπει να δίνει στους μαθητές του την ευκαιρία για συμμετοχή στο μάθημα, με δυνατότητα εξερεύνησης κάθε τι άγνωστου που για πρώτη φορά κάνει την εμφάνισή του εμπρός στα μάτια των παιδιών. Είναι ακόμη πολύ σημαντικό να δίνεται στους μαθητές η ευκαιρία να διατυπώσουν τις απορίες και τις ερωτήσεις τους σχετικά με όλα εκείνα που τους δυσκολεύουν και τους ξενίζουν. Το άγνωστο και το ακατανόητο πάντα φοβίζει και προκαλεί δέος, είτε είναι μαθηματικά είτε οτιδήποτε άλλο. Πρέπει, επίσης, να ελαττωθούν οι άσκοποι υπολογισμοί, ενώ μπορούν να χρησιμοποιούνται υπολογιστές τσέπης για να διευκολυνθεί η ζωή των μαθητών. Υπάρχουν πολλοί αλγόριθμοι για την εύρεση κάποιων τιμών, όμως το καλύτερο είναι να δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να δοκιμάσουν, να αποτύχουν, να καταλάβουν μόνο τους τα λάθη που έκαναν και να καταλήξουν στη σωστή λύση του προβλήματος. Η πορεία για την κατάκτηση της μαθηματικής γνώσης είναι μια περιπέτεια, η οποία περιέχει δοκιμές, πειραματισμούς, εικασίες, τροποποιήσεις και συνεχή διαπραγμάτευση.

Η γεωμετρία είναι αυτή που θα μπορούσε να παίξει καταλυτικό ρόλο στην

The image shows several handwritten mathematical formulas in black ink on an orange background. The formulas are:

$$\int_{R_n} T(x) \cdot \left(\frac{\partial}{\partial \theta} \ln L(x, \theta) \right) \cdot f(x, \theta) dx = \int_{R_n} T(x) \left(\frac{\frac{\partial}{\partial \theta} L(x, \theta)}{L(x, \theta)} \right) \cdot L(x, \theta) dx$$
$$\frac{\partial}{\partial \theta} \mathbb{E} T(\xi) = \frac{\partial}{\partial \theta} \int_{R_n} T(x) f(x, \theta) dx = \int_{R_n} \frac{\partial}{\partial \theta} T(x) f(x, \theta) dx$$
$$\int \frac{(\xi_1 - a)^2}{2\sigma^2} \left\{ \frac{\partial}{\partial \theta} \ln f_{\omega}(\xi) - \frac{\xi_1}{\sigma^2} \right\}$$

Mathematics

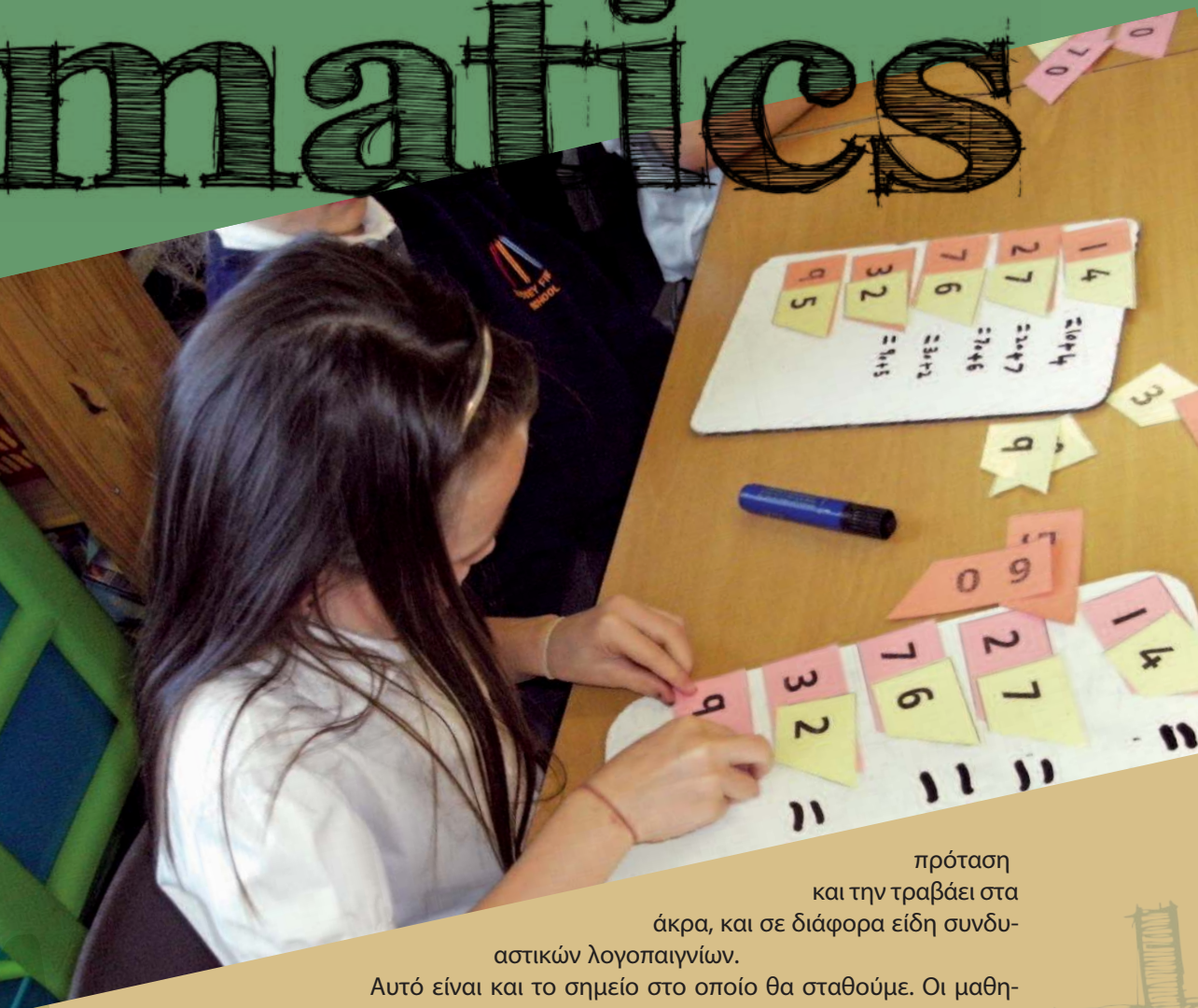
εξάλειψη της μαθηματικοφοβίας. Είναι πολύ σημαντικό να δουν τα παιδιά μέσα από τη γεωμετρία τον κόσμο γύρω μας, να κατανοήσουν τη φύση και ότι περιλαμβάνει, με τη βοήθεια των γεωμετρικών σχημάτων και σχέσεων. Να μάθουν να ξεχωρίζουν τα σχήματα, να μετράνε τις γωνίες και τις πλευρές τους συγκρίνοντάς τα με σχήματα της καθημερινής τους ζωής.

Ένας απλός τρόπος και πολύ αποτελεσματικός θα ήταν να δημιουργήσουν τα παιδιά τα σχήματα που έμαθαν, να πάρουν χαρτί και μολύβι και να σχεδιάσουν ή να πάρουν χαρτόνι και να φτιάξουν κύβους, ορθογώνια, πυραμίδες, καθώς και άλλα πιο εντυπωσιακά και πολύπλοκα, και έτσι σίγουρα θα μάθουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα. Κάτι άλλο εξίσου ενδιαφέρον θα ήταν η αλλαγή του τρόπου διδασκαλίας της Γεωμετρίας. Είναι ένα μάθημα που σχετίζεται απόλυτα με τη φύση, οπότε τι καλύτερο από το να διδάσκεται παρατηρώντας έξω από το παράθυρο της τάξης και όχι στον πίνακα ή στο βιβλίο. Τα παιδιά θα ταυτίσουν, με αυτό τον τρόπο, τα σχήματα με γνωστά και καθημερινά αντικείμενα και η εκμάθηση θα είναι πιο εύκολη, οικεία και διασκεδαστική.

Το τελευταίο και εξίσου σημαντικό είναι ο ρόλος του δασκάλου και η ευθύνη του να παρουσιάσει τα μαθηματικά με τον πιο επιτυχημένο τρόπο, ώστε να είναι κατανοητά από τους μαθητές του. Είναι επιτακτική η ανάγκη να μπορεί ο δάσκαλος των μαθηματικών να καταλαβαίνει απόλυτα τη μαθηματική γλώσσα και παράλληλα να βρίσκει τον τρόπο να διδάσκει στη γλώσσα του παιδιού, την απλή και φυσική, έτσι ώστε τα μαθηματικά να γίνουν τόσο κατανοητά όσο ένα τραγούδι ή ένα παραμύθι. Ακόμα κι αυτό στα πρώτα σχολικά χρόνια θα παίξει καθοριστικό ρόλο. Ο δάσκαλος μπορεί να ενσωματώσει τους αριθμούς, τις πράξεις και τα μαθηματικά σύμβολα σε σύντομες ιστοριούλες, ευχάριστες και απλές, ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν κάποιες έννοιες, χωρίς να τους επιβληθούν. Όσο γι' αυτά που τα παιδιά πρέπει να μάθουν, αλλά δυσκολεύονται (για παράδειγμα η προπαίδεια), ένας απλός στίχος μπορεί να γραφτεί από τον δάσκαλο και τους μαθητές του και στη συνέχεια να τον τραγουδήσουν και να τον παρουσιάσουν σε μια μικρή σχολική εκδήλωση. Οι πρόβες και η προσπάθεια για την τελειοποίηση του τραγουδιού θα οδηγήσουν και στην κατανόηση, από μαθηματικής πλευράς.

Τόσο τα μαθηματικά όσο και το χιούμορ είναι συνδυαστικά, και τα δύο ξηλώνουν και συρράπτουν ιδέες για την ευχαρίστηση του πράγματος –αντιπαραθέτουν, γενικεύουν, επαναλαμβάνουν και αντιστρέφουν. Ας σημειωθεί πως οι μαθηματικοί έχουν μια χαρακτηριστική αίσθηση του χιούμορ, που μπορεί να οφείλεται στην εκπαίδευσή τους. Έχουν την τάση να εκλαμβάνουν ορισμένες εκφράσεις κατά γράμμα, ενώ αυτή η κυριολεκτική ερμηνεία είναι συχνά ασύμφωνη με την κανονική και γι' αυτό κωμική. Επιδίδονται, επίσης, στην εις άτοπον επαγωγή, τη λογική άσκηση που παίρνει μια

mathematics

πρόταση και την τραβάει στα άκρα, και σε διάφορα είδη συνδυαστικών λογοπαιγνίων.

Αυτό είναι και το σημείο στο οποίο θα σταθούμε. Οι μαθηματικοί πρέπει να δίνουν σημασία και στην άλλη πλευρά των μαθηματικών και να μην εστιάζουν μόνο σε πράξεις, αποδείξεις, θεωρήματα και υπολογισμούς. Ποια είναι η άλλη πλευρά; Η Ιστορία των Μαθηματικών και των δημιουργών τους. Για παράδειγμα, όταν τα παιδιά ακούν πρώτη φορά για το Πυθαγόρειο θεώρημα, πρέπει να μαθαίνουν κάποια πράγματα για τη ζωή και το έργο του Πυθαγόρα, όχι επιφανειακά, αλλά να φροντίζει ο δάσκαλός τους να τους δίνει πληροφορίες από την καθημερινότητα, τους φίλους και τους μαθητές του Μαθηματικού. Να τους διηγείται αστείες ιστορίες για τον Πυθαγόρα, στην προκειμένη περίπτωση, ώστε τα παιδιά να δουν τους μαθηματικούς με τις αδυναμίες, τις προτιμήσεις και τις συνήθειές τους και τα μαθηματικά ως τη δουλειά ή το χόμπι τους. Αυτό θα τους δώσει την αίσθηση ότι και τα ίδια μπορούν να ασχοληθούν και έτσι θα καταλάβουν πως όλοι οι μεγάλοι μαθηματικοί ήταν κατά βάσει απλοί άνθρωποι που έτυχε να μείνουν στην ιστορία για αυτό που έκανε ο καθένας τους. Αν η μαθηματική παιδεία μετέδιδε αυτή την

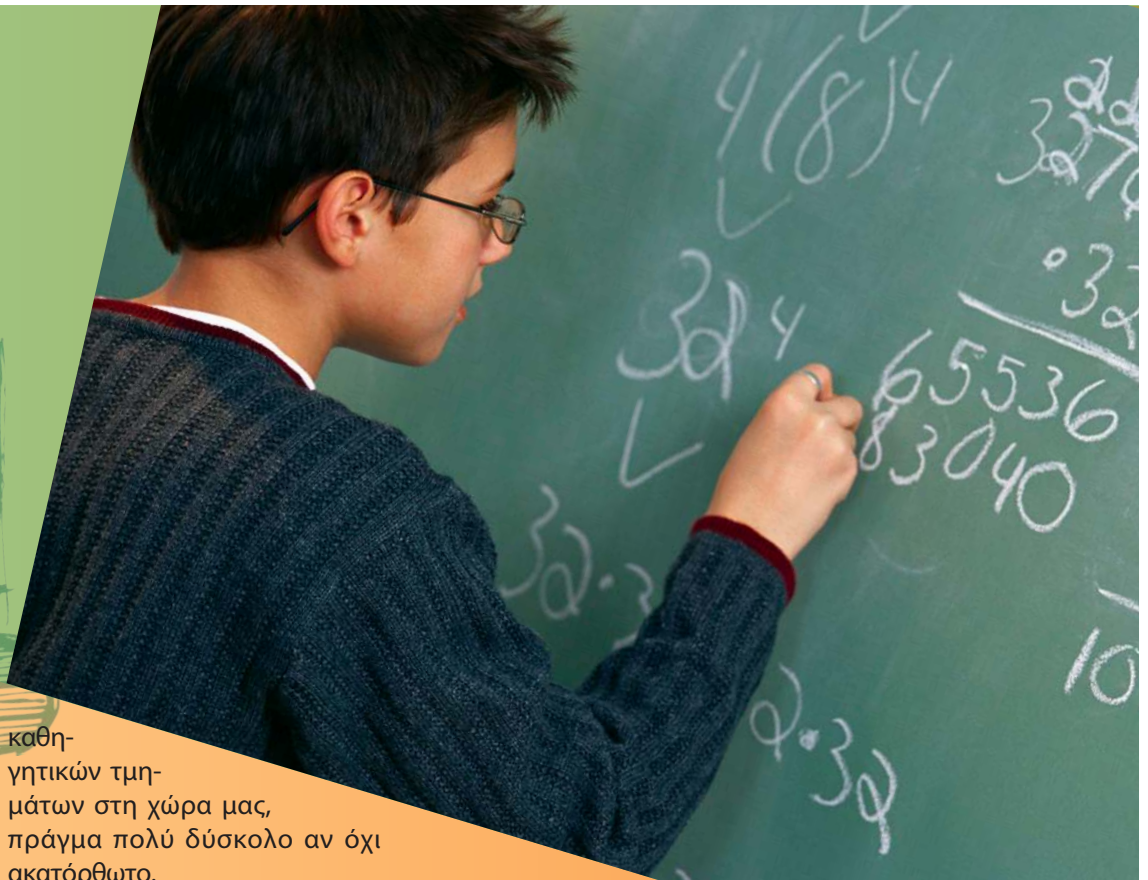
παιχνιδιάρικη όψη του θέματος επίσημα, στο πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο και πανεπιστημιακό επίπεδο, ή ανεπίσημα, μέσω βιβλίων ευρείας κυκλοφορίας, πιστεύω ότι η αριθμοφοβία (μια κατηγορία της μαθηματικοφοβίας, όπως την έχουμε ορίσει παραπάνω) δεν θα ήταν τόσο διαδεδομένη όσο είναι σήμερα.²

Τελειώνοντας με την παρουσίαση των πιθανών τρόπων αντιμετώπισης της μαθηματικοφοβίας και των διαφόρων μορφών εμφάνισής της, ξεπροβάλλει άλλος ένας, κατ'εμέ, πετυχημένος τρόπος. Η καλή εκπαίδευση και η άρτια προετοιμασία των δασκάλων των μαθηματικών. Τα αντίστοιχα τμήματα στην Ελλάδα θα πρέπει να ετοιμάζουν και να δημιουργούν δασκάλους με πάθος και αγάπη για τα μαθηματικά, ανθρώπους που θα κρέμεται το κοινό από την κάθε τους λέξη (είτε το κοινό αυτό είναι κάτω των 18 είτε είναι άνω των 18), ανθρώπους που θα αγαπάνε τόσο αυτό που κάνουν και που θα προσπαθούν να το μεταδώσουν στους ακροατές τους με κάθε δυνατό τρόπο. Η προσωπική μου άποψη, ίσως, δεν έχει μεγάλη σημασία εδώ, αλλά, όταν κάτι σε εντυπωσιάζει, σε κάνει να θέλεις να το μοιραστείς. Μετρώντας, λοιπόν, 12 χρόνια στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 8 χρόνια πανεπιστημιακής πορείας, συνάντησα τρεις μόνο ανθρώπους να μιλάνε για την επιστήμη τους με τέτοιο πάθος και μεταδοτικότητα που να σε συνεπαίρνουν, να σε κάνουν να χάνεις τον χρόνο και να μην μπορείς να σταματήσεις να τους ακούς. Τέτοιους μαθηματικούς και γενικότερα εκπαιδευτικούς χρειάζεται το εκπαιδευτικό μας σύστημα, για να αντιμετωπίσει κάθε είδους προβληματική κατάσταση. Μαθηματικούς, που θα έχουν την πεποίθηση ότι θα κάνουν λειτούργημα και όχι ένα απλό επάγγελμα, γιατί όσοι το είδαν έτσι, χάθηκαν στο πλήθος αυτών που πέρασαν απαρατήρητοι από τις αίθουσες διδασκαλίας των σχολείων, από τα φροντιστήρια και από τις αίθουσες διαλέξεων των πανεπιστημίων.

Μια μαθηματικοφοβία, λίγο διαφορετική από αυτήν που αναλύσαμε παραπάνω, εμφανίζεται στην ηλικία των 18 και κάτι και κυρίως σε κάποια πανεπιστημιακά τμήματα μαθηματικών της χώρας μας. Αυτή δεν είναι άλλη από την αποδειξιοφοβία,³ που είναι ο φόβος για κάθε είδους μαθηματική απόδειξη και δημιουργείται στους φοιτητές. Για τους μαθηματικούς η απόδειξη είναι έμμονη ιδέα. Ανεξάρτητα από το πόσες ενδείξεις υπάρχουν για να υποστηρίξουν μια μαθηματική πρόταση, ο πραγματικός μαθηματικός δεν είναι ικανοποιημένος μέχρι αυτή η πρόταση να αποδειχθεί. Κι αυτό με πλήρη αυστηρότητα, με σκοπό να είναι όλα σωστά, ακριβή και σαφή. Αυτός, λοιπόν, είναι άλλος ένας ουσιαστικός λόγος, ώστε να δημιουργηθεί η μαθηματικοφοβία, και αυτή τη φορά δεν πρόκειται για παιδιά, αλλά για ενήλικες, οι οποίοι δύσκολα θα άλλαζαν τη γνώμη που σχημάτισαν για τα μαθηματικά. Είναι προφανές πως για να μετατραπεί ο φόβος και η απέχθεια σε ενδιαφέρον για τα μαθηματικά, θα πρέπει να αλλάξει άρδην το πρόγραμμα σπουδών και η νοοτροπία, τουλάχιστον των μαθηματικών σχολών και παρόμοιων

²Η συσχέτιση των μαθηματικών με το χιούμορ είναι μια ιδέα που με εντυπωσίασε όταν τη διάβασα σε ένα από τα βιβλία του John Allen Paulos, ο οποίος είναι Αμερικανός με ελληνική καταγωγή από την Καλαμάτα, είναι καθηγητής μαθηματικών στο Temple University και τακτικός συνεργάτης σε έντυπα όπως οι New York Times και το Newsweek. Πρόκειται για το βιβλίο του Αριθμοφοβία, ο μαθηματικός αναλφαβητισμός και οι συνέπειές του, σε μετάφραση Γιάννη Λιβιεράτου.

³Ο όρος αποδειξιοφοβία σημαίνει φόβος για την απόδειξη στα μαθηματικά, και πρώτη φορά τον συνάντησα στο βιβλίο του Ian Stewart, Επιστολές σε μια νεαρή μαθηματικό, στο Κεφάλαιο «Φόβος για τις αποδείξεις».

καθη-
γητικών τμη-
μάτων στη χώρα μας,
πράγμα πολύ δύσκολο αν όχι
ακατόρθωτο.

Φτάνοντας, λοιπόν, στο τέλος αυτής της μικρής παρουσίας, θα πρέπει να τονίσω ότι η μαθηματικοφοβία δεν είναι τίποτα άλλο από ένα δημιούργημα δικό μας, μια νοσηρή κατάσταση, που μπορεί με λίγο παραπάνω κόπο και προσπάθεια από όλους μας να εξαλειφθεί. Είναι πολύ σημαντικό να βλέπουν τα παιδιά τα μαθηματικά όπως είναι στην πραγματικότητα και όχι με φόβο και απέχθεια. Τα μαθηματικά είναι δημιουργία, είναι περιπλάνηση σε έναν κόσμο συμβόλων και πράξεων, σχημάτων και συμπερασμάτων, είναι τέχνη και αρμονία, είναι αγάπη για μια επιστήμη εντυπωσιακή και απρόβλεπτη, που εφαρμόζεται παντού, που μπορείς να τη δεις στη φύση και στους ανθρώπους. Πώς μπορεί αυτή η ομορφιά και η τελειότητα να προκαλεί άγχος και φόβο; Πώς μπορεί μια εξαιρετικά εκλεπτυσμένη τέχνη να καταπιέζει τους ανθρώπους και να τους φοβίζει; Η απάντηση είναι ότι αυτό δεν γίνεται, δεν είναι δυνατόν. Επομένως, μην αφήνεστε να παρασυρθείτε από έναν φόβο που στην πραγματικότητα δεν έχει λόγο ύπαρξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Μπαλής, Σ., *Μαθηματικά και ποίηση, από τον Αρχιμήδη στον Ελύτη*, Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη 2001.
- ☞ Τουμάσης, Μ., *Σύγχρονη Διδακτική των Μαθηματικών*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2004.
- ☞ Paulos, J.A., *Αριθμοφοβία, ο μαθηματικός αναλφαβητισμός και οι συνέπειές του*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991.
- ☞ Stewart, I., *Επιστολές σε μια νεαρή μαθηματικό*, εκδοτικός οίκος ΤΡΑΥΛΟΣ, Αθήνα 2008.

Πώς εφαρμόζεται η Φυσική Προσέγγιση σε ένα μη φυσικό περιβάλλον

Hasanbey Ellidokuzođlu, Ph.D.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ:

Αντίθετα με τα συμπεράσματα πολλών καθηγητών γλώσσας, η Φυσική Προσέγγιση είναι μια αποτελεσματική μέθοδος διδασκαλίας γλώσσας που μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί σε μη φυσικά περιβάλλοντα τάξης. Η βασική θεωρία της μεθόδου, με τις πρακτικές της συνέπειες, αναλύεται λαμβάνοντας υπ' όψιν τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη σε τουρκικά Γυμνάσια και Λύκεια.

Η Φυσική Προσέγγιση (NA) είναι μια μέθοδος που στοχεύει στην εφαρμογή των αρχών της φυσικής κατάκτησης της γλώσσας στη διδασκαλία ξένων γλωσσών (L2), σε περιβάλλον τάξης. Πολλοί καθηγητές ξένων γλωσσών όμως θεωρούν ότι η Φυσική Προσέγγιση δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο τεχνητό περιβάλλον της τάξης, καθώς δεν υπάρχουν ευκαιρίες για αυθεντική επικοινωνία στη διδασκαλία ξένων γλωσσών (L2). Αυτή η παρανόηση πηγάζει από την παρερμηνεία της βασικής θεωρίας της Φυσικής Προσέγγισης (NA). Σε αυτή τη μελέτη, θα συζητηθούν πρώτα οι βασικές υπο-

θέσεις στη θεωρία της NA και μετά θα πραγματευτούμε τη δυνατότητα εφαρμογής της σε τάξεις διδασκαλίας ξένων γλωσσών.

Θα θέλαμε να ξεκινήσουμε με μια περίεργη αναλογία ανάμεσα στην κολύμβηση και την κατάκτηση της γλώσσας: τα ανθρώπινα όντα είμαστε μάλλον τα μοναδικά πλάσματα που μπορούμε να πνιγούμε! Αυτό δεν οφείλεται απαραίτητα στη βαριά μας σάρκα: ακόμα και οι ελέφαντες που ζυγίζουν πιο πολύ από τον άνθρωπο, απλά ξαπλώνουν τα κορμιά τους ελεύθερα στο νερό και σχεδόν ποτέ δεν πνίγονται. Φαίνεται ότι όσο

περισσότερες σπασμωδικές κινήσεις κάνουμε, τόσο πιο πολύ βυθιζόμαστε. Είναι σαν η συνειδητή προσπάθεια του ανθρώπου να κολυμπήσει του στερεί τη φυσική ικανότητα της κολύμβησης ή της επίπλευσης.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον ότι τα νεογέννητα μωρά, τα οποία δεν κάνουν σπασμωδικές κινήσεις στο νερό, χρησιμοποιούν τέλεια τη φυσική τους ικανότητα για κολύμβηση και τα καταφέρνουν καλύτερα από τους ενήλικες. Ένας άλλος τομέας όπου τα βρέφη παρουσιάζονται πιο έξυπνα από εμάς είναι η κατάκτηση της γλώσσας. Ενώ τα μωρά μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα με ευκολία, οι περισσότεροι ενήλικες δεν μπορούν να μάθουν μια νέα γλώσσα χωρίς σημαντική προσπάθεια. Ακόμα και με τις ανεπτυγμένες γνωστικές τους ικανότητες και τη δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων, απλά υστερούν σε σχέση με το απόλυτο επίπεδο επιτυχίας των παιδιών. Και πάλι φαίνεται ότι οι συνειδητές προσπάθειες των ενηλίκων για μάθηση, τους στερούν τη φυσική ικανότητα κατάκτησης της γλώσσας.

Δεν αληθεύει ότι στη διδασκαλία της κολύμβησης, το πρώτο βήμα είναι να μπορέσουν οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη φυσική τους ικανότητα να επιπλέουν στην επιφάνεια του νερού; Ομοίως στη Φυσική Προσέγγιση ο στόχος είναι να κάνουμε τους μαθητές να ανακαλύψουν εκ νέου την έμφυτη ικανότητά τους να κατακτούν μια γλώσσα. Στην πραγματικότητα η Φυσική Προσέγγιση δεν είναι η μόνη μέθοδος που επιχειρεί να εκμεταλλευτεί αυτή τη φυσική ικανότητα. Αυτό όμως που καθιστά τη Φυσική Προσέγγιση διαφορετική από τις άλλες είναι η θεωρία κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας.

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η θεωρία εκμάθησης στην οποία βασίζεται η Φυσική Προσέγγιση ονομάζεται Μοντέλο Εσωτερικού Ελέγχου. Διατυπώθηκε από έναν Αμερικανό γλωσσολόγο εφαρμοσμένης γλωσσολογίας, τον Stephen Krashen, στα μέσα της δεκαετίας του 70. Υπάρχουν πέντε βασικές υποθέσεις στο Μοντέλο Εσωτερικού Ελέγχου. Η πρώτη και μάλλον η πιο σημαντική είναι η υπόθεση «διάκριση κατάκτησης-εκμάθησης», σύμφωνα με την οποία οι μαθητές της διδασκαλίας ξένων γλωσσών έχουν δύο ξεχωριστούς τρόπους να αναπτύσσουν την ικανότητα χρήσης μιας δεύτερης γλώσσας: εκμάθηση και κατάκτηση.

Εκμάθηση είναι η διαδικασία αντιμετώπισης της γραμματικής με συνειδητό τρόπο. Είναι η κοινή πρακτική που συναντάται στις περισσότερες τάξεις ξένων γλωσσών ακόμα και σήμερα. Οι μαθητές εξετάζουν συνειδητά τις δομές της γραμματικής και προσπαθούν να τις εσωτερικεύσουν, μέσω εκτενούς πρακτικής. Από αυτήν την άποψη η εκμάθηση μιας γλώσσας είναι παρόμοια με οποιοδήποτε άλλο είδος αντικειμένου ή εκμάθησης ικανότητας όπως είναι η εκμάθηση των μαθηματικών, η εκμάθηση της δαχτυλογράφησης ή της οδήγησης. Σε όλα αυτά, πρώτα μαθαίνει κανείς τους όρους συνειδητά και προσπαθεί να τους αυτοματοποιήσει, μέσω εκτενούς πρακτικής. Το προϊόν της διαδικασίας εκμάθησης είναι, επίσης, ένας είδος συνειδητής γνώσης που ο Krashen αποκαλεί μαθημένη ικανότητα (LC), (Krashen, 1982).

Η κατάκτηση από την άλλη, είναι μια υποσυνείδητη διαδικασία. Είναι παρόμοια, αν όχι πανομοιότυπη, με τον τρόπο που μαθαίνουμε ασυνείδητα τη

μητρική μας γλώσσα. Σε αντίθεση με τον μαθητή, εκείνος που κατακτά δεν μπορεί να νιώσει τις διαδικασίες, τις αλλαγές που συμβαίνουν στο μυαλό του ή/και στο νου του. Όταν κατακτά έναν νέο κανόνα, δεν ξέρει τι έχει συμβεί, επειδή η κατάκτηση λαμβάνει χώρα κάτω από το επίπεδο της επίγνωσής του. Το προϊόν της κατάκτησης, η κατακτημένη ικανότητα (AC), είναι επίσης υποσυνείδητη. Για αυτό τον λόγο οι ομιλητές της μητρικής γλώσσας δε γνωρίζουν ότι χρησιμοποιούν τη γνώση γραμματικής της L1 τους ενώ μιλούν. Στην πραγματικότητα, χωρίς τη γραμματική, η επικοινωνία θα ζημιωνόταν σημαντικά. Το ίδιο ισχύει για ομιλητές ξένης γλώσσας. Ενώ μιλάμε με ευχέρεια σε μια άλλη γλώσσα, πρέπει να χρησιμοποιούμε την υποσυνείδητα παρεχόμενη γνώση μας.

Η ύπαρξη συνειδητής και ασυνείδητης γνώσης στα μυαλά των μαθητών της ξένης γλώσσας έχει γίνει αποδεκτή από τους πάντες σχεδόν. Το επίμαχο σημείο όμως είναι ο ισχυρισμός ότι οι κανόνες που μαθαίνονται συνειδητά δεν μπορούν να κατακτηθούν υποσυνείδητα μέσω πρακτικής. Αυτή η άποψη ανήκει στον Krashen και αντικατοπτρίζεται στο συχνά επικριμένο ισχυρισμό του ότι «*η μάθηση δε γίνεται κατάκτηση*». Σύμφωνα με τον Krashen, η μαθημένη ικανότητα και η κατακτημένη ικανότητα εκπροσωπούν δύο ξεχωριστά συστήματα γνώσης ανάμεσα στα οποία δεν υπάρχει καμία διαρροή, κανένα πέρασμα, κανένα διασυνδεδετικό στοιχείο. Αυτή η άποψη είναι γνωστή ως θέση ΜΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ (NIP). (Krashen, 1985).

Η πλειονότητα των δασκάλων και μεθοδολόγων από την άλλη, πιστεύουν ότι πρώτα μαθαίνουμε έναν γραμματικό κανόνα και μέσα από την πρακτική

αυτός αυτοματοποιείται, οπότε και κατακτάται υποσυνείδητα. Αυτή η δεύτερη άποψη, γνωστή ως θέση ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ (IP), στρέφεται προς τη διαίσθησή μας ενώ η NIP έρχεται σε αντίθεση με τη διαίσθηση.

Στην επιστημονική φιλοσοφία η διαίσθηση είναι αδιαμφισβήτητης σημασίας αλλά έως του σημείου που δεν έρχεται σε αντίθεση με τα ευρήματα των ερευνών. Και είναι σε αυτό το σημείο που η IP και τα εμπειρικά δεδομένα έρχονται σε αντίθεση. Η έρευνα μας λέει, για τις δύο τελευταίες δεκαετίες τουλάχιστον, ότι η ανάπτυξη της AC και της LC είναι μάλλον ανεξάρτητη. Έχει επανειλημμένως ανακαλυφθεί ότι όσοι κατακτούν την ξένη γλώσσα, αφομοιώνουν ασυνείδητα τους γραμματικούς κανόνες της γλώσσας στόχου, σε μια απaráλλαχτη φυσική σειρά, ακόμα και όταν η σειρά διδασκαλίας / μάθησης στην τάξη είναι διαφορετική (Dulay & Burt, 1974, Christison, 1979). Η φυσική σειρά την οποία έχουν ανακαλύψει οι ερευνητές, δεν ταιριάζει απαραίτητα με τη σειρά διδασκαλίας. Για παράδειγμα το «s» του τρίτου ενικού προσώπου είναι ένα αντικείμενο που διδάσκουμε στην αρχή του διδακτικού μας προγράμματος, αλλά οι μαθητές μας φαίνεται ότι αντιστέκονται στο να χρησιμοποιήσουν αυτόν τον απλό κανόνα. Στις εξετάσεις γραμματικής όπου μπορούν να χρησιμοποιήσουν την LC τους, δεν υπάρχει κάποιο σημαντικό πρόβλημα, αλλά ενώ μιλούν με ευχέρεια, απλά αγνοούν τον κανόνα σαν να μην τον ξέρουν.

Αυτό το εμφανές κενό ανάμεσα στο τι γνωρίζουν συνειδητά οι μαθητές και τι μπορούν να χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια του ευχερούς λόγου, έχει οδηγήσει πολλούς ερευνητές στη

διερεύνησή του αν η φυσική σειρά της κατάκτησης μπορεί να μεταβληθεί ή αν με άλλα λόγια, μπορούν να επέμβουν στη διαδικασία της κατάκτησης. Σε δύο ξεχωριστά πειράματα τα οποία διεξήχθησαν το 1989, οι Piennemann και Ellis εξέτασαν την κατάκτηση τριών γερμανικών γραμματικών κανόνων σε περιβάλλον τάξης. Παρουσίασαν αυτούς τους κανόνες σε αντίστροφη φυσική σειρά. Δηλαδή, αν ο «Α» είναι ο πρώτος κανόνας της κατάκτησης των Γερμανικών, τότε τον παρουσίασαν τελευταίο και του έδωσαν τη λιγότερη έμφαση: ομοίως δίδαξαν τον τελευταίο κανόνα που κατακτάται, τον «C», ως πρώτο και του έδωσαν την περισσότερη έμφαση. Στο τέλος της διδακτικής περιόδου ανέλυσαν τις ελεύθερες συζητήσεις των μαθητών τους και ανακάλυψαν ότι και πάλι οι μαθητές ακολουθούσαν τη φυσική σειρά, όπως ακριβώς όσοι κατακτούν με τη φυσική σειρά: Α, Β και μετά C.

«Μια σύγκριση αυτής της ακολουθίας με αυτήν που αναφέρθηκε για τους μαθητές των Γερμανικών με τη φυσική σειρά, δεν αποκάλυψε κάποια διαφορά, παρά το γεγονός ότι η σειρά στην οποία παρουσιάστηκαν οι κανόνες και ο βαθμός έμφασης που τους δόθηκε κατά τη διδασκαλία, ήταν διαφορετική από τη φυσική σειρά. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι η τάξη και η φυσική κατάκτηση της L2... ακολουθούν παρόμοιες διαδρομές», (Ellis, 1989, σελ. 305).

«Οι τυπικοί μαθητές αναπτύσσουν τη γλώσσα τους βήμα-βήμα παρά τον προγραμματισμό της διδασκαλίας [και], το πιο σημαντικό, με την ίδια σειρά που έχει ανακαλυφθεί ότι έχει η φυσική κατάκτηση», (Piennemann, 1989, σελ. 71-72).

Αυτά και πολλά αλλά παρόμοια αποτελέσματα ερευνών επιβεβαιώνουν τη θέση ΜΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ του Krashen (NON-IP). Αν η μάθηση γινόταν κατάκτηση, τότε θα ήταν δυνατόν να μεταβληθεί η φυσική σειρά. Εφόσον η συνειδητή μάθηση και πρακτική δεν μπορούν να αλλάξουν τη σειρά κατάκτησης, ο Krashen διατείνεται ότι η κατάκτηση και η μάθηση είναι δύο ξεχωριστές διαδικασίες και ότι η μάθηση δε γίνεται κατάκτηση.

Αν δεν μπορούμε να κατακτήσουμε μέσω της μάθησης, τότε πώς λαμβάνει χώρα η κατάκτηση; Η υπόθεση εισαγωγής δεδομένων του Krashen δίνει την απάντηση. Σύμφωνα με αυτήν την υπόθεση, κατακτούμε οποιαδήποτε ανθρωπινή γλώσσα με έναν «απίστευτα απλό τρόπο»: κατανοώντας τα μηνύματα. Όχι μέσω πρακτικής της γραμματικής, ούτε μέσω της πρακτικής ομιλίας και γραψίματος, αλλά με το να λαμβάνουμε κατανοητά δεδομένα.

Ένας θεμέλιος λίθος της θεωρίας του Krashen, είναι ότι τα ανθρώπινα όντα είναι εξοπλισμένα με έναν ειδικό μηχανισμό για την κατάκτηση της γλώσσας (LAD), ο οποίος ενεργοποιείται με εισαγωγή κατανοητών δεδομένων. Όταν κατανοούμε ένα μήνυμα, ο LAD λειτουργεί αυτόματα και συλλέγει υποσυνείδητα τη νέα γραμματική από τα δεδομένα που εισάγονται. Ενώ, δηλαδή, επικεντρωνόμαστε συνειδητά στο νόημα ενός μηνύματος, ένας υποσυνείδητος μηχανισμός, ο LAD, επικεντρώνεται στη μορφή ή τη γραμματική του ίδιου μηνύματος.

Εφόσον ένα μήνυμα γίνεται κατανοητό, ο LAD μπορεί να κατακτήσει τα αντικείμενα της νέας γραμματικής σε αυτό, σύμφωνα με τη φυσική σειρά. Πώς τότε αυτή η σταδιακή, τμηματική κατά-

κτηση λαμβάνει χώρα; Ας υποθέσουμε ότι κάποιος που μαθαίνει – κατακτά τη γλώσσα βρίσκεται στο επίπεδο του «x» σχετικά με την τρέχουσα ικανότητά του στην ξένη γλώσσα. Για να προχωρήσει από το «x» στο «x+1», δηλαδή το επόμενο στάδιο στη φυσική σειρά, πρέπει να λάβει ένα μήνυμα που να περιλαμβάνει αυτές τις δομές που να εκπροσωπούν το «x+1». Κάποιος δεν μπορεί να κατακτήσει έναν κανόνα x+2 αν δε βρίσκεται στο επίπεδο x+1 ακόμα και όταν το μήνυμα γίνεται κατανοητό. Από τεχνικής άποψης, κάποιος ο οποίος βρίσκεται στο επίπεδο «x» δεν είναι ψυχολογικά και γλωσσολογικά έτοιμος να κατακτήσει δομές του «x+2». Για αυτό τον λόγο, η κατανόηση των προτάσεων με το «s» του τρίτου ενικού προσώπου, δεν καταλήγει στην κατάκτηση αυτού του συγκεκριμένου κανόνα.

Μια συνηθισμένη παρανόηση ανάμεσα στους καθηγητές ξένων γλωσσών, είναι ότι όταν οι μαθητές δε διδάσκονται τους κανόνες της γραμματικής ευθέως, όταν, δηλαδή, τους κάνουμε να ανακαλύψουν τους κανόνες από μόνοι τους με έναν επαγωγικό τρόπο, θα μπορέσουν να τους κατακτήσουν. Όμως, η έρευνα έχει δείξει επανειλημμένα τις τελευταίες τρεις και παραπάνω δεκαετίες, ότι μια δομή δεν μπορεί να κατακτηθεί είτε μέσω αναγωγής είτε επαγωγής, αν ο μαθητής δεν είναι ψυχολογικά και γλωσσολογικά έτοιμος, δηλαδή αν δε βρίσκεται στο σχετικό στάδιο της φυσικής σειράς.

«35 χρόνια έρευνας δεν έχουν παράγει κάποια ουσιαστική απόδειξη ότι το να κάνει κάποιος τους ανθρώπους να έχουν επίγνωση των τυπικών χαρακτηριστικών της L2, είτε με μέσα διόρθωσης

ή εξήγησης ή και τα δύο, έχει κάποια μακροπρόθεσμη επίδραση», (Sharwood Smith, 2008, σελ. 5).

Και η επαγωγή και η αναγωγή είναι τύποι μάθησης, όχι κατάκτησης. Και οι δύο απαιτούν μια συνειδητή επικέντρωση στη γραμματική, ενώ η κατάκτηση χρειάζεται επικέντρωση στο νόημα. Αλλά δεν υπάρχει άραγε, κάποιο όφελος από τη διδασκαλία της γραμματικής; Αν ερωτηθεί ο Krashen, μάλλον θα απαντήσει *«μικρό ή και καθόλου»*. Για αυτόν η μοναδική λειτουργία της μαθημένης ικανότητας είναι η πραγματοποίηση διορθώσεων κατά την ομιλία ή τη γραφή. Ο Krashen θα μπορούσε να δικαιολογηθεί για την υποτίμησή του για τη γραμματική, εφόσον ο ιδανικός για αυτόν καθηγητής NA είναι ένας ιδιαίτερα καταρτισμένος (κατά προτίμηση φυσικός ομιλητής) ο οποίος παρέχει ένα περιβάλλον πλούσιο σε εισαγωγή δεδομένων για τους μαθητές. Αλλά σε ένα περιβάλλον φτωχό σε εισαγωγή δεδομένων EFL (Αγγλικά ως ξένη γλώσσα), όπου ούτε ο καθηγητής ούτε το περιβάλλον μπορούν να παρέχουν επαρκή αυθεντική εισαγωγή δεδομένων, η γραμματική διαδραματίζει πολύ πιο σημαντικό ρόλο. Παράλληλα με το διορθωτικό της ρόλο στην παραγωγή, η LC βοηθάει κάποιον στην καλύτερη κατανόηση. Με τη βοήθεια λίγης συνειδητής γραμματικής γνώσης, μπορεί κάποιος να αποκωδικοποιήσει αυτά τα κείμενα τα οποία δεν αποκωδικοποιούνται μόνο με AC. Ειδικά στην ανάγνωση, ο αριθμός βιβλίων που μπορεί κάποιος να επεξεργαστεί διπλασιάζεται ή τριπλασιάζεται με τη βοήθεια λίγης συνειδητής γραμματικής γνώσης. Όσο περισσότερο διαβάσει κανείς, τόσο

πιο γρήγορα κατακτά. Επομένως, η γραμματική βοηθάει στην κατάκτηση, βελτιώνοντας την κατανόηση και αυξάνοντας τον αριθμό των διαδρομών εισαγωγής δεδομένων.

Ο στόχος της διδασκαλίας της γραμματικής όμως δεν είναι να μετατρέψει την LC σε AC, αλλά να δώσει στους μαθητές τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλύτερα και να λάβουν πιο πολλά δεδομένα. Η μάθηση και πάλι δε γίνεται κατάκτηση, αλλά βοηθάει την κατάκτηση λειαιίνοντας τον δρόμο για την καλύτερη κατανόηση.

Η αποδοχή του ισχυρισμού ότι η μάθηση δε γίνεται κατάκτηση, απαιτεί ανοχή για γραμματικά λάθη. Δηλαδή, ένας καθηγητής NA πρέπει να είναι υπομονετικός όταν οι μαθητές του κάνουν πολύ απλά λάθη, όπως η παράλειψη του «s» στο τρίτο ενικό πρόσωπο. Αλλά αν ένας καθηγητής δε διορθώνει τα γραμματικά λάθη, δε θα είναι δύσκολο να τα εξαλείψει αργότερα; Με άλλα λόγια: *«Πώς διαχειρίζεται κανείς το πρόβλημα της απολίθωσης στην NA;»* Ο Krashen πιθανότατα θα απαντούσε σε αυτήν την ερώτηση λέγοντας, ότι η διόρθωση λαθών δεν οδηγεί απαραίτητα στη διόρθωση λαθών. Η διόρθωση λαθών μπορεί να είναι μια προσωρινή λύση. Μια μακροπρόθεσμη θεραπεία για την απολίθωση είναι η παροχή κατανοητών δεδομένων. Εφόσον οι μαθητές λάβουν επαρκή ποσότητα μηνυμάτων, τα γραμματικά λάθη θα εξαλειφθούν σταδιακά.

Το μόνο είδος λάθους που χρειάζεται να διορθωθεί στην NA είναι αυτό που παρακωλύει την επικοινωνία, αυτό που προκαλεί πρόβλημα στο νόημα. Αν, δηλαδή, το γραμματικό λάθος είναι

τόσο σοβαρό ώστε το μήνυμα να μην γίνεται κατανοητό, τότε ο καθηγητής μπορεί να ζητήσει από τον μαθητή να διευκρινίσει το μήνυμά του ή να επαναδιατυπώσει την πρότασή του.

Η διόρθωση γραμματικών λαθών βασισμένων στη μορφή, δεν είναι απλά μάταιο αλλά και επιβλαβές. Ειδικά σε επίπεδα αρχαρίων, η παραγωγή των μαθητών είναι γεμάτη λάθη. Η αντιμετώπιση των νοηματικών λαθών είναι από μόνη της επαρκής παρέμβαση. Αν ο καθηγητής διορθώνει και νοηματικά και μορφολογικά λάθη, τότε οι μαθητές θα νιώσουν προσβεβλημένοι και θα διστάσουν να μιλήσουν στην τάξη. Ως αποτέλεσμα, η ατμόσφαιρα στην τάξη θα είναι τεταμένη.

Η υπόθεση συναισθηματικού φίλτρου του Krashen στην SLA θεωρία του, προβλέπει ότι σε μια τόσο αρνητική ατμόσφαιρα, η διαδικασία κατάκτησης παρακωλύεται σημαντικά. Σύμφωνα με τη θεωρία, αυτό το φίλτρο ενδυναμώνεται, όταν ο μαθητής έχει πολύ άγχος, ανεπαρκή κίνητρα και ανεπαρκή αυτοσεβασμό. Η λήψη δεδομένων δεν μπορεί να ενεργοποιήσει τον LAD, αν το φίλτρο είναι ισχυρό. Εν ολίγοις, ένας καθηγητής ο οποίος διορθώνει μορφολογικά λάθη, όχι μόνο καταναλώνει μάταια χρόνο και προσπάθεια, αλλά επίσης επιδίδεται σε μια ενέργεια επιζήμια για τους μαθητές του.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΩΞΕΙΣ

Έχοντας καλύψει τη θεωρητική βάση της NA, μέχρι στιγμής, θα προχωρήσουμε στις πρακτικές της συνέπειες στις τάξεις της L2, αναφερόμενοι σε εφαρμογές της NA σε τουρκικά Γυμνάσια και Λύκεια, (Isik, 2000, Sari, 2013).

Η πιο σημαντική επίπτωση της υπόθεσης διάκρισης κατάκτησης – μάθησης είναι ότι οι επικεντρωμένες στη μορφή και οι βασισμένες στο νόημα δραστηριότητες θα πρέπει να διαχωρίζονται. Επομένως, διαχωρίσαμε το πρόγραμμα αγγλικών μας σε δύο ανισομερή μέρη: ώρες εισαγωγής δεδομένων και ώρες γραμματικής (π.χ. ενότητες κατάκτησης και ενότητες μάθησης). Το 75% του προγράμματος διαμορφώνεται από ώρες εισαγωγής δεδομένων και η γραμματική διαχειρίζεται μόνο στο υπόλοιπο 25%. Ένας παρόμοιος διαχωρισμός έγινε στο σύστημα των διαγωνισμάτων. Το 80% ενός συνηθισμένου διαγωνίσματος περιλαμβάνει ερωτήσεις βασισμένες στο νόημα, ενώ οι ερωτήσεις γραμματικής αποτελούν το 20%. Ένας τέτοιος παραλληλισμός ανάμεσα στο τι γίνεται στην τάξη και τι εξετάζεται στις εξετάσεις είναι απαραίτητος για να αποφεύγονται αρνητικές συνέπειες. Αν, δηλαδή, τα συνηθισμένα διαγωνίσματα ήταν πολύ επικεντρωμένα στη γραμματική, τότε οι μαθητές δε θα έδιναν αρκετή προσοχή σε δραστηριότητες της τάξης, οι οποίες βασίζονται στο νόημα.

Τι είδους βασισμένες στο νόημα δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα στις ώρες εισαγωγής δεδομένων; Η πλειονότητα των ωρών εισαγωγής δεδομένων είναι γεμάτη με ακουστικές δραστηριότητες. Γιατί ακουστικές; Γιατί ενώ ακούν οι μαθητές λαμβάνουν δεδομένα. Γιατί όχι ανάγνωση; Επειδή η ανάγνωση μπορεί να γίνει εκτός της τάξης με ευκολία, κάτι που δεν ισχύει για τις ακουστικές δραστηριότητες. Μπορεί κανείς να κάνει τριάντα περίπου μαθητές να ακούσουν την ίδια κασέτα ή CD/DVD μέσα στην τάξη, αλλά εκτός της τάξης χρειάζεται τριάντα περίπου κασέτες, CD/DVD, για

να επιτύχεις την ίδια αποτελεσματικότητα. Επομένως οι ακουστικές δραστηριότητες διαμορφώνουν τον πυρήνα όλου του προγράμματος αγγλικών, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Η ανάγνωση, από την άλλη, γίνεται εκτενώς εκτός της τάξης. Τι γίνεται με την εντατική ανάγνωση; Ο λόγος που προτιμούμε την εκτενή ανάγνωση είναι η άφθονη ποσότητα δεδομένων που μπορεί να λάβει κανείς με αυτόν τον τρόπο. Για παράδειγμα, υποθέστε ότι η εντατική ανάγνωση ενός δύσκολου μονοσέλιδου κειμένου διαρκεί μια ώρα, ενώ μπορεί κανείς να διαβάσει δέκα σελίδες απλοποιημένου κειμένου, μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα. Μια σελίδα από τη μια, δέκα σελίδες από την άλλη. Επομένως, από την άποψη της οικονομίας, η εντατική ανάγνωση διατηρείται στο ελάχιστο μέσα στην τάξη. Αντίθετα οι μαθητές ενθαρρύνονται να διαβάζουν απλοποιημένα μυθιστορήματα και ο αριθμός των βιβλίων που διαβάζονται από κάθε μαθητή να είναι πάνω από 60. Αυτό αντιστοιχεί σε παραπάνω από 3.000 σελίδες εισαγωγής γραπτών δεδομένων.

Δεν ανατίθενται στους μαθητές ασκήσεις γραμματικής εκτός της τάξης; Ναι, αλλά όχι εκτενώς. Η γραμματική διαδραματίζει μικρό ρόλο εκτός της τάξης όπως κάνει και εντός. Πώς διδάσκεται η γραμματική στην τάξη; Μέσω της αναγωγής ή ακόμα και μέσω της μετάφρασης της γραμματικής. Γιατί χρησιμοποιούνται τόσο παλιομοδίτικες τεχνικές; Γιατί η αναγωγή είναι ευκολότερη και γρηγορότερη από την επαγωγή και δεν είναι λιγότερο αποτελεσματική (ειδικά για ενήλικες). Μερικοί μεθοδολόγοι υποστηρίζουν ότι οι κανόνες που ανακαλύπτονται

επαγωγικά συγκρατούνται και καλύτερα, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι αυτή η διαδικασία απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, δεν υπάρχει εγγύηση ότι οι επαγωγικά μαθημένοι κανόνες κατακτώνται, όπως έχει τονισθεί και προηγουμένως. Και η επαγωγή και η αναγωγή είναι περιπτώσεις μάθησης και όχι κατάκτησης. Αν καμιά από αυτές δεν καταλήγει στην κατάκτηση, τότε γιατί πρέπει να καταναλώνουμε τόσο χρόνο με έμμεση διδασκαλία της γραμματικής; Στην εφαρμογή μας, επομένως, προτιμήσαμε την ευθεία, αναγωγική διδασκαλία της γραμματικής, επειδή, βασικά, είναι ο πιο σύντομος δρόμος διδασκαλίας της γραμματικής, που μας επιτρέπει να αφιερώνουμε περισσότερο χρόνο στις δραστηριότητες κατάκτησης.

Ποιο είναι το σχετικό βάρος των δραστηριοτήτων που βασίζονται στην παραγωγή, σε σύγκριση με τις δραστηριότητες που προσανατολίζονται προς την κατανόηση; Η ομιλία και η γραφή δεν είναι το ίδιο σημαντικές με τις ακουστικές ασκήσεις και την ανάγνωση; Βεβαίως και είναι. Στην πραγματικότητα, ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους στην ΝΑ, είναι η ανάπτυξη των επικοινωνιακών ικανοτήτων των μαθητών.

Αλλά ο τρόπος της ανάπτυξής τους είναι διαφορετικός από άλλες επικοινωνιακές μεθόδους. Η θεωρία της ΝΑ υποστηρίζει ότι η επιμονή στις ικανότητες λήψης, επηρεάζει θετικά και τις παραγωγικές επίσης. Επομένως στην ΝΑ οι δραστηριότητες ομιλίας και γραφής καταλαμβάνουν ένα μικρό μέρος του χρόνου της τάξης. Πιστεύεται ότι οι μαθητές αναπτύσσουν και τις τέσσερις ικανότητες, εφόσον εκτίθενται σε άφθονη ποσότητα δεδομένων.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου, οι μαθητές δεν είναι υποχρεωμένοι να μιλήσουν ή να γράψουν. Αυτή η πρακτική συνάδει με την έννοια της «Σιωπηλής Περιόδου» που αναφέρεται στη θεωρία του Krashen. Κατά τη διάρκεια αυτής της σιωπηλής περιόδου, οι μαθητές δεν είναι παθητικοί, αλλά επεξεργάζονται ενεργητικά τα δεδομένα και αναπτύσσουν την κατακτημένη τους γνώση. Ο εξαναγκασμός των μαθητών να παράγουν πριν να έχουν αρκετή υποσυνείδητη γραμματική γνώση (ΑC) ενισχύει το άγχος των μαθητών. Ειδικά στην Επικοινωνιακή Προσέγγιση, οι μαθητές πρέπει να μιλούν από την αρχή. Στην ΝΑ όμως, αυτό αποφεύγεται ώστε να μην ενισχύεται το συναισθηματικό φίλτρο. Αν το φίλτρο είναι δυνατό, ο LAD δεν μπορεί να ενεργοποιηθεί αποτελεσματικά. Επομένως, το μόνο πράγμα που οι μαθητές της ΝΑ πρέπει να κάνουν (ειδικά κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου) είναι να επιδεικνύουν την κατανόησή τους, με τον ένα τρόπο ή τον άλλον. Για να επιτευχθεί αυτό, μπορούν να χρησιμοποιήσουν απαντήσεις μιας ή δύο λέξεων, μη προφορικά μέσα, γλώσσα του σώματος ή ακόμα και τη μητρική τους γλώσσα.

Η απάντηση σε ερωτήσεις σωστό ή λάθος ή σε ερωτήσεις τύπου ποιος, τι, πού κ.τ.λ. και η σύνταξη πινάκων κατά την ακουστική δραστηριότητα αποτελούν άλλα μέσα επίδειξης κατανόησης. Αν οι μαθητές καταναλώνουν τον περισσότερο από τον χρόνο τους στην τάξη απλά ακούγοντας, αυτό δε σημαίνει ότι οι καθηγητές της ΝΑ μιλούν όλη την ώρα; Αυτό δεν αποτελεί μεγάλο βάρος για τους ώμους των καθηγητών μας; Στην ΝΑ του Krashen, ναι! Στην ΝΑ του Krashen ο καθηγητής

πρέπει να μιλάει πολύ, επειδή η γλώσσα που διδάσκεται είναι η μητρική του γλώσσα (ή τουλάχιστον τη γνωρίζει σαν μητρική) και αποτελεί την κύρια πηγή εισαγωγής δεδομένων στην τάξη. Αλλά στο περιβάλλον EFL, η διδακτέα γλώσσα δεν είναι η μητρική των καθηγητών. Εκτός από τους καθηγητές που η διδακτέα δεν είναι η μητρική τους γλώσσα, είναι δύσκολο και για τους καθηγητές που είναι η μητρική τους γλώσσα, να αποτελούν τη μοναδική πηγή εισαγωγής δεδομένων στην τάξη. Η λύση που έχουμε βρει για αυτό το πρόβλημα είναι η χρήση ηχογραφημένων κειμένων από την αγορά ELT, επιπλέον του ακουστικού υλικού και των βίντεο που υπάρχουν ήδη στα διδακτικά μας βιβλία.

Αν η κύρια πηγή δεδομένων είναι το ηχογραφημένο υλικό, τότε ποιος είναι ο ρόλος του καθηγητή; Το βασικό καθήκον των καθηγητών μας είναι ο έλεγχος της κατανόησης των μαθητών μας; Αυτό είναι πολύ πιο εύκολο από το να είναι κανείς η κύρια πηγή δεδομένων ή να είναι επικοινωνιακός καθηγητής.

Το ενδιαφέρον είναι όμως, ότι αυτή η εύκολη μέθοδος διδασκαλίας της γλώσσας δεν είναι απαραίτητα λιγότερο αποτελεσματική από τις άλλες. Κάποιος θα μπορούσε ακόμα να ισχυριστεί ότι είναι μια από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους. Για να δοκιμασθεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής μας στα τουρκικά γυμνάσια και λύκεια, ένα συνηθισμένο διαγώνισμα (KET) που αποτελείται από ακουστικό μέρος, ανάγνωση, γραφή και ένα ξεχωριστό διαγώνισμα γραμματικής, χρησιμοποιείται προς το τέλος του προπαρασκευαστικού έτους. Το ίδιο διαγώνισμα

δόθηκε, επίσης, σε μια ομάδα ελέγχου, που ακολούθησε τη συνηθισμένη διδακτέα ύλη, χρησιμοποιώντας το ίδιο αναγνωστικό, αλλά με επικέντρωση στη γραμματική. Ακολουθώντας το δόγμα της προσεγγίσεως ενιαίων ικανοτήτων, οι καθηγητές στην ομάδα ελέγχου, επιχείρησαν να εφαρμόσουν και τις τέσσερις ικανότητες (ακουστική, ανάγνωση, ομιλία και γραφή) από την αρχή, ενώ η πειραματική ομάδα επικεντρώθηκε κυρίως στις ικανότητες λήψης (ακουστική και ανάγνωση) μόνο, ειδικά στα επίπεδα ανάμεσα στους αρχάριους και τους ενδιάμεσους. Τα αποτελέσματα του διαγωνίσματος, κατέδειξε ότι η ομάδα διαχείρισης είναι κατά 25 % καλύτερη στην ανάγνωση και κατά 40 % στις ακουστικές ασκήσεις. Η καλύτερή τους επίδοση μπορεί να θεωρηθεί ως φυσικό, αναμενόμενο αποτέλεσμα της ιδιαίτερης έμφασης στις ικανότητες λήψης.

Αυτό που παρουσιάζει όμως ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι τα αποτελέσματα γραφής και γραμματικής. Η ομάδα διαχείρισης είχε κατά 18 % καλύτερη επίδοση στη γραμματική και 30 % στη γραφή, παρ' όλο που σε αυτές τις δύο γλωσσικές ικανότητες δεν έχει δοθεί έμφαση στο πρόγραμμά μας. Ακόμα και αν δεν υπήρχαν διαφορές στην επιτυχία ανάμεσα στην ομάδα διαχείρισης και την ομάδα ελέγχου στις παραγωγικές ικανότητες, η ΝΑ θα ήταν επιτυχημένη λόγω της ανωτερότητάς της στη συνολική κατάρτιση. Εν συντομία, τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν την υπόθεση ότι η λήψη μεγάλης ποσότητας δεδομένων αναπτύσσει όχι μόνο τις ικανότητες λήψης, αλλά επίσης τις παραγωγικές και τη γραμματική.

Η ΝΑ, στην κάπως τροποποιημένη της έκδοση, φαίνεται να είναι μια κατάλληλη μέθοδος εφαρμοστέα σε ένα περιβάλλον EFL, όπως αυτό της Τουρκίας. Είναι μια πραγματικότητα ότι ο αριθμός των καθηγητών που η διδακτέα γλώσσα είναι η μητρική τους ή που είναι πραγματικά δίγλωσσοι, είναι μικρός στη χώρα μας, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες EFL. Αλλά ακόμα και κάτω από τόσο περιορισμένες συνθήκες, η εφαρμογή της ΝΑ στα τουρκικά γυμνάσια και λύκεια, έχει δείξει ότι οι μαθητές καταλαμβάνουν υψηλά επίπεδα γλωσσικής επάρκειας, όταν εκτίθενται σε άφθονη ποσότητα δεδομένων. Εν κατακλείδι, η ΝΑ φαίνεται να είναι μια μέθοδος ενίσχυσης και παραγωγικών και δεκτικών ικανοτήτων συν της γραμματικής, βασιζόμενη απλά στην εισαγωγή δεδομένων, μια μέθοδος όπου σκοτώνεις με ένα σμπάρο δύο τρυγόνια.

Το παρόν άρθρο δημοσιεύεται στο πλαίσιο των ΜΟΕ μεταξύ Ελλάδος-Τουρκίας έτους 2013 και αποτελεί μετάφραση άρθρου που απεστάλη στο ΓΕΣ από το Τουρκικό Γενικό Επιτελείο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Christison, M., (1979), *Natural sequencing in adult second language acquisition*. TESOL Quarterly 13:122-127.
- ☞ Dulay, H., & Burt, M., (1974), *Natural sequences in child second language acquisition*. *Language Learning* 24:37-5.
- ☞ Ellis, R., (1989), *Are classroom and naturalistic acquisition the same?* *Studies in Second Language Acquisition* 11:305-328.
- ☞ Isik, A., (2000), "The role of input in second language acquisition: more comprehensible input supported by grammar instruction or more grammar instruction?" *ITL Review of Applied Linguistic* 129, 225-274.
- ☞ Krashen, S., (1982), *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon.
- ☞ Krashen, S., (1985), *The Input Hypothesis*. London: Longman.
- ☞ Pienemann, M., (1989), *Is Language Teachable?* *Applied Linguistics*, 10: 52-79.
- ☞ Sari, R., (2013), "Is it possible to improve writing without writing practice", *International Journal of Foreign Language Teaching*, Vol: 8/1.
- ☞ Sharwood, S. (2008), *Revisiting the role of consciousness with MOGUL*. In. Z. Han (ed) *Understanding second language process*. Multilingual Matters: Clevedon.

Ομοιότητες και διαφορές δύο ηγετών

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Υππτος Γεώργιος Καμπούρης

«Ο Μπετόβεν και ο Γκάιτε είναι δύο από τους τελευταίους τιτάνες του πνεύματος που στο έργο τους πραγματοποιήθηκε η ολική παρουσία του ανθρωπίνου πνεύματος».¹

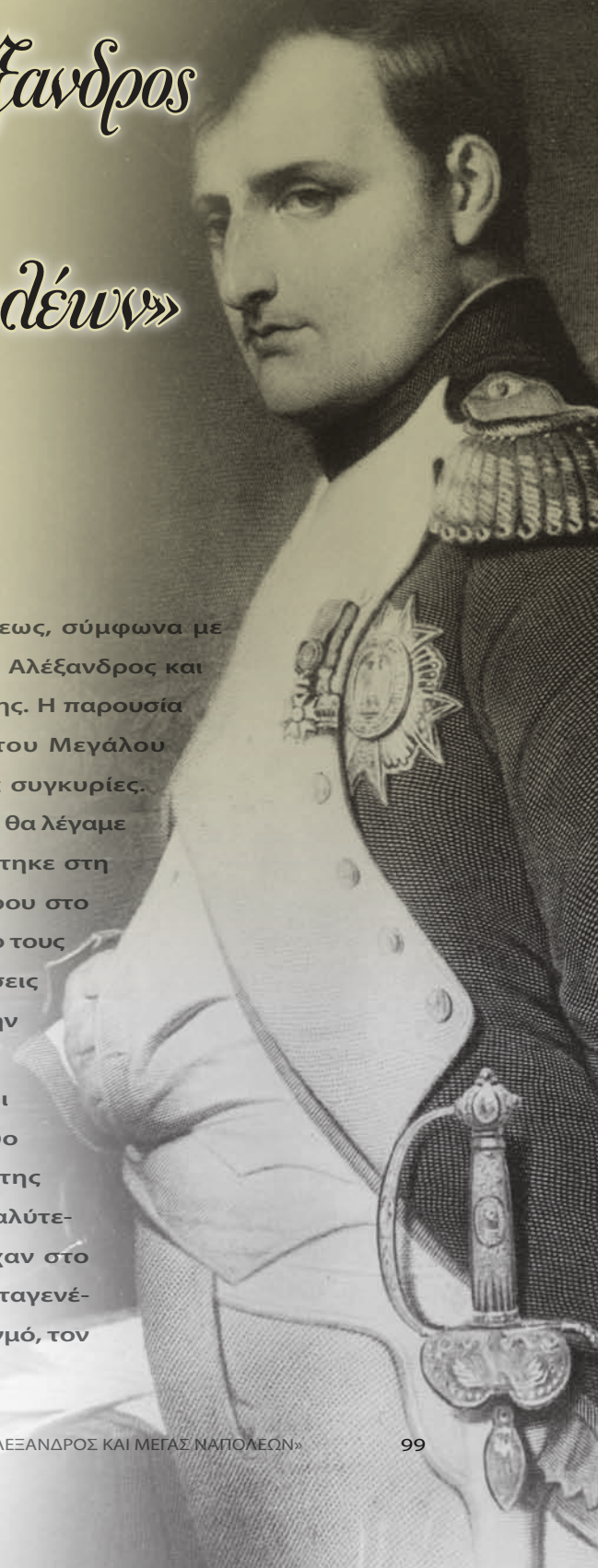
Όμως το πνεύμα είναι και πράξη, γιατί κάνει τον άνθρωπο κατά κάποιο τρόπο να ξαναγεννιέται. Όταν αντίθετα κατατάσσουμε κάποιον στην κατηγορία του τιτάνα ή Μεγάλου της πράξεως αναφερόμαστε άραγε μόνο στην πράξη και όχι στο πνεύμα; Ως ένα σημείο πρέπει να αναφερόμαστε και στα δύο, γιατί αλλιώς θα ανήκαν στην κατηγορία του Αттіλα ή του Τζένγκις-Χαν, στην κατηγορία, δηλαδή, των φοβερών καταιγίδων που δεν αφήνουν πίσω τους άλλα ίχνη από τον τρόμο και τον θάνατο.²

¹Jules Romains

²Π. Κανελλόπουλος

«Μέγας Αλέξανδρος και Μέγας Ναπολέων»

Ο πρώτος των Μεγάλων της Πράξεως, σύμφωνα με την ιστορία, είναι αναμφισβήτητα ο Αλέξανδρος και ο τελευταίος είναι ίσως ο Βοναπάρτης. Η παρουσία βέβαια του Βοναπάρτη αλλά και του Μεγάλου Αλεξάνδρου στηρίχτηκε σε πολλές συγκυρίες. Περιοριζόμενοι στις σημαντικότερες, θα λέγαμε ότι η παρουσία του πρώτου στηρίχτηκε στη Γαλλική Επανάσταση, του δε δευτέρου στο έργο του πατέρα του. Όμως και οι δύο τους ξεπέρασαν σαν άτομα τις περιστάσεις και συνθήκες που έκαναν δυνατή την παρουσία τους και το έργο τους. Ας εξετάσουμε όμως ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές των δύο αυτών ηγετών, των δύο Μεγάλων της πράξεως, ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τη σημαντική επίδραση που είχαν στο πνεύμα των ανθρώπων, ώστε οι μεταγενέστεροι να τους δώσουν, χωρίς δισταγμό, τον χαρακτηρισμό *Μέγας*.

Μπορεί σε ορισμένους ανθρώπους, ο επιθετικός προσδιορισμός *Μέγας* να προκαλεί δέος ή να δημιουργεί τεράστια ερωτηματικά. Ωστόσο, το συναπάντημα ανθρώπου και συνθηκών αναδεικνύει τον «Ένα», τον «Μοναδικό», αυτόν που ξεχωρίζει. Η Ιστορία είναι πολύ φειδωλή στην αναγνώριση των ανθρώπων εκείνων που άλλαξαν τον ρου της, θέτοντας τις λιγοστές και ακτινοβολούσες μορφές τους στο Πάνθεον των *Μεγάλων*. Μέσα σ' αυτούς, εξέχουσα θέση δίνει στον Αλέξανδρο και τον Ναπολέοντα. Η μελέτη της ιστορίας των δύο μεγάλων ανδρών έχει να παρουσιάσει εξόχως ενδιαφέροντα στοιχεία για τις δύο μεγάλες αυτές ηγετικές και χαρισματικές προσωπικότητες: του βασιλιά, του στρατηλάτη, του εκπολιτιστή των λαών, όσον αφορά τον Αλέξανδρο, και του στρατηγού, του ύπατου, του αυτοκράτορα, όσον αφορά τον Ναπολέοντα.

Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας προσέγγισης είναι να αναλύσουμε τις ομοιότητες και διαφορές των δύο αυτών ιστορικών μορφών, ώστε να δούμε και να κατανοήσουμε τον τρόπο και τους κανόνες με τους οποίους αυτοί ηγήθηκαν και προκάλεσαν τις εξελίξεις που άλλαξαν τον κόσμο.

Πρέπει να επισημανθεί, επίσης, ότι για τη μελέτη αυτή λήφθηκαν υπόψη ως προϋποθέσεις και παραδοχές τα παρακάτω:

- Ο αναγνώστης γνωρίζει τα ιστορικά δεδομένα κατά χρόνο και τόπο, διότι εν προκειμένω γίνεται ανάλυση και όχι εξιστόρηση γεγονότων.

- Οι συγκρίσεις δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως πλήρεις επεξηγήσεις ομοιοτήτων και διαφορών, αφού οι συνθήκες των γεγονότων δεν ταυτίζονται.

Για να γίνει αυτό το έργο της επισήμανσης των ομοιοτήτων και διαφορών περισσότερο κατανοητό, επιλέξαμε την παράλληλη παρουσίαση τριών πλευρών της ζωής τους, ξεκινώντας από τη παρουσίαση των σημαντικών γεγονότων από τη νεανική τους ηλικία μέχρι και την επικράτησή τους στην εξουσία, συγχίζοντας βήμα-βήμα στα πολιτικά και πολιτιστικά επιτεύγματα και κλίνοντας με τον συσχετισμό των δύο, παραθέτοντας σημεία από τις στρατιωτικές εκστρατείες και τις αρχές στις οποίες στηρίχθηκαν για να υλοποιήσουν το στρατιωτικό τους έργο, όντας και οι δύο στρατάρχες και άνθρωποι του πολέμου.

Ας ζήσουμε για λίγο μαζί τους μέσα από τις ιδιαιτερότητες της εποχής τους και ας μάθουμε γιατί δεν ήταν κοινοί θνητοί, αλλά υπερκόσμιοι.

ΝΕΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ – ΑΝΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

Ο Μέγας Αλέξανδρος ο Μακεδόνας γεννήθηκε τον Ιούλιο του 356 π.Χ. στην Πέλλα. Πατέρας του ήταν ο Φίλιππος Β΄, ο δημιουργός της ενότητας και της δύναμης του βασιλείου της Μακεδονίας, μια μεγάλη μορφή της ιστορίας μας.

Η μητέρα του Αλεξάνδρου, ήταν η Ολυμπιάς, κόρη του Βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου, Νεοπτόλεμου Α΄. Ήταν μια γυναίκα όμορφη, φιλόδοξη, δεσποτική με βίαια συναισθήματα, χωρίς αίσθηση του μέτρου.

Κληρονόμησε από τον πατέρα του την οξυτήτα της αντίληψης και την ικανότητα να προβλέπει και να προλαμβάνει, ενώ από την μητέρα του, Ολυμπιάδα, που αγάπησε περισσότερο στη ζωή, κληρονόμησε το αγέρωχο του χαρακτήρα, το άκαμπο της βούλησης και το απεριόριστο της φιλοδοξίας.

Όπως και εκείνη, έτσι και ο Αλέξανδρος έγινε η άρνηση του μέτρου και επηρεάσθηκε βαθύτατα στη θρησκευτική του θεώρηση που την χαρακτήριζε ένα μυστηριακό είδος λατρείας.

Τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του Αλεξάνδρου επηρέασαν καθοριστικά οι δάσκαλοι των παιδικών του χρόνων. Ο συγγενής της μητέρας του Ηπειρώτης Λεωνίδα του δίδαξε την ολιγάρκεια, αντίθετα ο Ακαρνάνας Λυσίμαχος κολάκευε το παιδί, παρομοιάζοντάς το με τον ήρωα Αχιλλέα, μια σύγκριση που χαράχθηκε βαθιά στο νου του Αλεξάνδρου.

Αυτός όμως που τον επηρέασε σημαντικά με βαθύτερες διδασκαλίες ήταν ο μεγάλος Σταγειρίτης Φιλόσοφος Αριστοτέλης. Του δίδασκε τον θεσμό της πόλεως-κράτους και ότι το άτομο έπρεπε να υπηρετεί όλες τις τέχνες, με

τον ίδιο ζήλο. Ο Αριστοτέλης δεν έδειξε ποτέ ιδιαίτερη προτίμηση στο ένα από τα τρία «ορθά» πολιτεύματα. Δεν τον ενδιέφερε αν άρχει ο ένας ή οι ολίγοι ή οι πολλοί. Έπρεπε η πόλις, όποιο και αν ήταν το πολίτευμά της, να είναι κοινωνία ελευθέρων. Αυτό μετέδωσε και στον μαθητή του. Έστρεψε την προσοχή τού μαθητή προς τις φυσικές επιστήμες, την ιατρική και προπαντός προς την ηθική και την πολιτική.

Τον Αριστοτέλη τον θαύμαζε και τον αγαπούσε, στην αρχή περισσότερο και από τον πατέρα του, γιατί, όπως έλεγε, από τον πατέρα του είχε πάρει το ζην, από τον Αριστοτέλη όμως το ευ ζην, αναφέρει ο Πλούταρχος. Πάντοτε αναφερόταν με σεβασμό προς τον δάσκαλό του.

Παράλληλα, ο Αλέξανδρος ξεκίνησε τη στρατιωτική του διαπαιδαγώγηση και εξασκήθηκε μαζί με τους άλλους στη χρήση των μακεδονικών όπλων. Ένα μεγάλο μέρος της θεωρίας της πολεμικής τέχνης το διάβασε μόνος του σε έργα του Θουκυδίδη, του Ηροδότου και του Ξενοφώντα. Τη στρατιωτική του διαπαιδαγώγηση συμπλήρωσε ο ίδιος ο Φίλιππος, που μαζί με τους στρατηγούς του εξήγησαν στον Αλέξανδρο την πολεμική τακτική των ημερών, το πώς να κερδίζεις μια μάχη, και τη ριζική αναδιάρθρωση των στρατιωτικών δυνάμεων της Μακεδονίας.

Ήταν δεκαοχτώ χρονών όταν, ως Αντιβασιλιάς και Αρχιστράτηγος, είδε τους άνδρες του Ιερού Λόχου στη μάχη της Χαιρώνειας να μάχονται ηρωικά και να πέφτουν μέχρι ενός.

Εικοσάχρονος πια ο Αλέξανδρος, μετά τη δολοφονία του πατέρα του, αναγορεύεται Βασιλιάς. Με την ανάδειξή του στο ανώτατο αξίωμα αρχίζει πλέον να υλοποιεί το μεγάλο του έργο.

Θαμπωμένοι από τη λαμπρότητα των πρώτων χρόνων ζωής του Αλεξάνδρου, προχωρώντας μέσα στο ιστορικό γίνεσθαι, πηγαίνουμε 2.000 χρόνια μετά, στο νησί της Κορσικής για να συναντήσουμε την άλλη ηγετική μορφή της αναδρομής μας, τον Μέγα Ναπολέοντα.

Η οικογένειά του ανήκε στην τάξη των μικρών ευγενών και η οικονομική της κατάσταση ήταν μέτρια.

Ο ήρωάς μας, αναφερόμενος συχνά και σαν ο Κορσικανός, γεννήθηκε το 1769 στο Αιάκιο, ήταν το δεύτερο από τα οκτώ παιδιά που απέκτησε ο πατέρας, Κάρλο Μπουοναπάρτε, φτωχός δικολάβος, με την ωραιότατη και δυναμική Λετίτσια, τη μητέρα του. Τα παιδιά μεγάλωσαν σε δύσκολους καιρούς, όταν τους κατοίκους της Κορσικής έτρεφε το όραμα της αντίστασης κατά της Γαλλίας, ένα όραμα που είχε ως κύριο εκφραστή του τον Πασκουάλε Πάολι.

Ο πατέρας του, που ήξερε να χτυπά τις κατάλληλες πόρτες, πέτυχε για τον δευτερότοκο γιο του υποτροφία για τη Στρατιωτική Σχολή της Βριέννης.

Έτσι, ο Ναπολέων σπούδασε τη στρατιωτική τέχνη σαν ταπεινός οικότροφος, αρχικά στη Σχολή του Οτέν όπου και έμαθε τη γαλλική γλώσσα. Στη συνέχεια, από το 1778, φοίτησε στη Στρατιωτική Σχολή της Βριέννης και κατόπιν στη Στρατιωτική Σχολή των Παρισίων.

Αν και αποτελούσε παραφωνία στο περιβάλλον της βασιλικής γαλλικής κοινωνίας, όντας κοντός, αθάρρευτος και με λίγες γνώσεις της γαλλικής κοινωνίας, πέτυχε γρήγορα την αναγνώριση και τον σεβασμό, χάρη στη δύναμη του χαρακτήρα του. Τα γράμματα τον έλκυαν.

Είχε πάθος για την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας –από τα έπη του Ομήρου μέχρι τους Μηδικούς πολέμους και την ακμή των Αθηνών– καθώς και για τη Γεωγραφία. Γρήγορα έμαθε να σκέπτεται σαν Γάλλος.

Ενώ σπούδαζε στο Παρίσι, πέθανε ο πατέρας του, αφήνοντας την οικογένειά του σε δυσχερή οικονομική κατάσταση. Ο Ναπολέων, αν και δεν ήταν ο μεγαλύτερος γιος, ανέλαβε, πριν ακόμη κλείσει τα δεκάξι του, τη θέση του αρχηγού της οικογένειας. Τον Σεπτέμβριο του 1785 αποφοίτησε από τη Στρατιωτική Ακαδημία, 42ος σε μια τάξη 58 σπουδαστών.

Ονομάστηκε Ανθυπολοχαγός του Πυροβολικού στο Σύνταγμα της Λα Φερέ, ένα είδος σχολής για νέους αξιωματικούς του πυροβολικού, και στη συνέχεια τοποθετήθηκε στη φρουρά της Βαλάνς.

Ζούσε, εξαιτίας των δυσκολιών της οικογενείας του, μονήρη και ακοινωνήτο βίο. Μοναδική ενασχόληση τις ελεύθερες ώρες του το διάβασμα βιβλίων, που δανειζόταν από το βιβλιοπωλείο της Βαλεντίας και αφορούσε στρατιωτική ιστορία, μαθηματικά, γεωγραφία, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, φιλολογικά δοκίμια. Ανέπτυξε την κρίση του και γινόταν σοφός.

Ασχολήθηκε με την τελειοποίηση στο Όπλο του Πυροβολικού. Τον έθελγε ο Σκώτος βάρδος Οσσιανός, ο σύγχρονος του Γκαίτε, οι κωμωδίες του Μολιέρου και οι έμμετρες τραγωδίες του Κορνηλίου και του Ρακίνα.

Την περίοδο από το 1786 μέχρι το 1788, εποχή που είχε ξεσπάσει πια η αναταραχή που θα κορυφωνόταν με τη Γαλλική Επανάσταση, βρισκόταν στην Κορσική. Έχοντας διαβάσει έργα του

Βολτέρου και του Ρουσσώ, ο Ναπολέων είχε αποδεχθεί το αναπόφευκτο μιας πολιτικής αλλαγής, αλλά ως αξιωματικός καριέρας δεν φαινόταν να έχει πειστεί για την αναγκαιότητα ριζικών κοινωνικών μεταρρυθμίσεων.

Εξαιτίας της σύγκρουσης με τον Στρατιωτικό Ηγέτη της Κορσικής Πάολι, ο οποίος από παλιά δεν συμπαθούσε τον πατέρα του, μετέφερε την οικογένειά του στο Παρίσι, το 1793, και τον Αύγουστο του ίδιου έτους, του ανατέθηκε η εκτέλεση της επιχείρησης για άλωση της Τουλόν.

Όταν τραυματίστηκε ο διοικητής του πυροβολικού, ο Βοναπάρτης πήρε τη θέση του, μετά από μεσολάβηση του επιτρόπου του στρατού. Ο Βοναπάρτης προήχθη σε Ταγματάρχη τον Σεπτέμβριο και σε Αρχηγό του Επιτελείου τον

Οκτώβριο. Τον Δεκέμβριο προήχθη σε Ταξίαρχο, σε ηλικία 24 ετών, ως ένδειξη αναγνώρισης του αποφασιστικού ρόλου που διαδραμάτισε στην κατάληψη της πόλης.

Με τη βοήθεια του Αυγουστίνου Ροβεσπιέρου, ο οποίος εγκωμίασε τις εξαιρετικές ικανότητες του νεαρού δημοκρατικού αξιωματικού, τον Φεβρουάριο του 1794, διορίστηκε Διοικητής του Πυροβολικού στη Γαλλική Στρατιά της Ιταλίας.

Με τον θάνατο του φίλου υποστηρικτή Ροβεσπιέρου, τον Ιούλιο, θεωρήθηκε ευνοούμενός του και συνελήφθη με την κατηγορία της συνωμοσίας και της προδοσίας. Γρήγορα αφέθη ελεύθερος και ακολούθως αρνήθηκε την πρόταση να αναλάβει τη διοίκηση του Πυροβολικού στη Στρατιά της Δύσης, κρίνοντας ότι δεν του προσέφερε κάποιο μέλλον.

Επανήλθε στην ενεργό υπηρεσία ως Αντιστράτηγος και προσπάθησε να καταπνίξει την υποβόσκουσα αντεπανασταση, τον Αύγουστο του 1794. Αφού έγινε κύριος της κατάστασης ο στρατός, ο Ναπολέων προήχθη στον βαθμό του στρατηγού και του ανατέθηκαν τα καθήκοντα Γενικού Στρατιωτικού Διοικητή των ενόπλων δυνάμεων της πρωτεύουσας.

Από εδώ και πέρα ο δρόμος της δόξας και των επιτυχιών ανοίγεται διάπλατα μπροστά του.

Εξιstorώντας τα πρώτα χρόνια της ζωής των δύο προσώπων και την επικράτησή τους στην εξουσία, βλέπουμε από τη μια έναν αυτοδημιούργητο Ναπολέοντα, παιδί μιας φτωχής οικογένειας, ο οποίος μόνος του σπούδασε, μόνος του μορφώθηκε, μελετώντας με χαρακτηριστικό ζήλο τους

σύγχρονους κυρίως στοχαστές, και μόνος του ανέβηκε τα σκαλοπάτια της στρατιωτικής και πολιτικής εξουσίας, που ο ίδιος αργότερα εδραίωσε. Είναι γεγονός ότι σε πολύ λίγους ηγέτες της ιστορίας θα παρατηρήσουμε τα χαρακτηριστικά αυτά.

Από την αντίπερα όχθη ο Αλέξανδρος, γόνος βασιλιάδων, πήρε μια από τις καλύτερες μορφώσεις και παιδεία, χάρη στους σπουδαίους δασκάλους της εποχής, και βίωσε την καλλίτερη στρατιωτική εκπαίδευση. Σε πολύ μικρή ηλικία έδειξε τα προτερήματά του και με τη συγκυρία των γεγονότων, αναγνωρίστηκε γρήγορα, χωρίς δισταγμό, ως ο μοναδικός Βασιλιάς που μπορούσε να πετύχει όσα ένας θεός.

Το άστρο και των δύο έλαμψε γρήγορα, με μοναδικά όπλα τα προσόντα τους και παρουσίασαν, βοηθούμενοι από τις πολιτικές και κοινωνικές περιστάσεις, ένα αξιοθαύμαστο έργο που οι ίδιοι διαμόρφωσαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Αφήνοντας για το τέλος το μεγαλειώδες στρατιωτικό τους έργο, θα ασχοληθούμε με τα πολιτικά και πολιτιστικά τους επιτεύγματα.

Ξεκινώντας πάλι από τον Αλέξανδρο, βλέπουμε ότι αναμφίβολα υπήρξε ο εκπολιτιστής, ο αήττητος κατακτητής αλλά και ο πλέον γενναϊόδωρος ελευθερωτής. Ένας ιδρυτής πόλεων, που απέβλεπε στο να συγχωνεύσει τους βαρβαρικούς λαούς κάτω από τη στέγη του αρχαίου ελληνικού πνεύματος. Οι πόλεις του Αλεξάνδρου ήταν τα φωτεινά ελληνικά σήματα που τοποθέτησε παντού και αποτέλεσαν τους κρίκους της αλυσίδας με την οποία τύλιξε την Ασία μέχρι τα Ιμαλάια, το σημερινό Πακιστάν και το Καράτσι. Στις πόλεις αυτές, όπου ο κύριος πληθυσμός ήταν ελληνικός και οι οποίες αποτελούσαν τις διασταυρώσεις

επιπέδου των λαών. Εγκαινιάζοντας έναν νέο πολιτισμό πάσχιζε να συγχωνεύσει σ' αυτόν και τα στοιχεία των ασιατικών πολιτισμών που στηρίζονταν σε έναν κόσμο άγνωστο, όπου το κλίμα, τα τοπία, και τα χρώματα ήταν εξωτικά και κυρίως ήταν διαφορετική η αίσθηση της ζωής. Όμως το πέτυχε, γιατί ο μέγας αυτός Έλληνας Στρατηλάτης σεβάστηκε απόλυτα την Ασία που κατέκτησε, ενώ αντίθετα δεν κατακτήθηκε ποτέ από αυτήν.

Ήρθε να ιδρύσει ελληνικές πόλεις με ελληνικές ονομασίες, με γλώσσα Ελληνική και με ναούς ελληνικών θεών. Ήρθε όχι να καταλύσει την εθνική υπόσταση των ασιατικών κρατών αλλά, σαν δικός τους Βασιλιάς, να νοιώσει τα προβλήματά τους και τις αδυναμίες τους και να διώξει την αμάθειά τους, καταλύοντας τον βαρβαρισμό και δημιουργώντας κράτη αυτόνομα και ελεύθερα. Οι πόλεις που καταλάμβανε γίνονταν επίσης ελληνικές, και παράλληλα προσέφερε πλούσιες δωρεές στα ιερά τους.

Δέχθηκε και υιοθέτησε, προκειμένου να σεβαστεί τους ηττημένους, ορισμένα από τα έθιμά τους και ο ίδιος χρησιμοποίησε τη βασιλική ασιατική στολή, όχι όμως τη βαρβαρική και αλλόκοτη μηδική. Η ένωσή του με την κόρη του Δαρειού ήταν πράξη υψηλής πολιτικής σκοπιμότητας που εξασφάλισε μια πραγματικά ευρύτατη απήχηση στον ιδιαίτερα υπερήφανο περσικό εθνικισμό. Πέρα όμως των πολιτικών στόχων, που σίγουρα εξυπηρετούσε ο γάμος αυτός, αποτελούσε ασυζητητί και την πλέον απτή εκδήλωση του μεγάλου οραματισμού της συγχώνευσης των λαών που διακατείχε ολοκληρωτικά την ψυχή και το πνεύμα του Έλληνα κυρίαρχου της Ασίας.

των
μεγά-
λων πνευ-
ματικών κό-
σμων της εποχής, του

ελληνικού από τη μια και του ινδικού από την άλλη, θα επαρκούσε σίγουρα η Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, για να επισφραγιστεί το τιτάνιο έργο της συγχώνευσης. Αυτή η πόλη έγινε, την εποχή των διαδόχων του, των Πτολεμαίων, το πιο σημαντικό κέντρο καλλιέργειας και ακτινοβολίας των επιστημών, των γραμμάτων και της τέχνης, και έμεινε από τότε ως σήμερα κύρια θύρα εισόδου του δυτικού πολιτισμού στην Ανατολή.

Το μεγάλο του πολιτικό και πολιτιστικό επίτευγμα της συγχώνευσης των λαών υπήρξε πραγματικά τιτάνιο έργο, ανυπέβλητα δύσκαμπτο, δύσκολο και αμφίβολο, εξαιτίας της μεγάλης ποικιλίας ηθών και της διαφοράς του πνευματικού

Όλες οι πόλεις κράτησαν τον ηθικοπλαστικό χαρακτήρα τους και οργανώθηκαν σε αυτόνομες ελληνικές κοινότητες όπου εγκαταστάθηκαν Έλληνες έμποροι, τεχνίτες, δάσκαλοι, καλλιτέχνες και απόμαχοι Μακεδόνες. Παράλληλα, παρέμειναν εκεί και πολλοί Έλληνες αξιωματούχοι, αλλά και στρατιώτες που παντρεύονταν αρχόντισσες Περσίδες, Αιγύπτειες και Ινδές, προκειμένου να δημιουργηθούν Έλληνες απόγονοι.

Οι πόλεις που ίδρυσε, δεν ήταν μόνο διοικητικό, πολιτικό και διπλωματικό κέντρο, αλλά τεράστιο πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο, όπως και κέντρο θρησκευτικής λατρείας. Ο Αλέξανδρος καθιέρωσε στο ασιατικό του κράτος την ελληνική και ειδικότερα την αττική διάλεκτο, ως γλώσσα των επίσημων εγγράφων. Ο ίδιος μιλούσε πάντα ελληνικά. Δεν ήθελε να μάθει ασιατικές γλώσσες και προσφωνούσε πάντα Ελληνικά και τους Μήδους και τους Πέρσες, με τη βοήθεια διερμηνέων. Από πολιτικής πλευράς, αξίωσε την κατάλυση των τυραννίδων και αντικατέστησε τους νόμους της τυραννίας ενώ καλλιέργησε το πνεύμα της δημοκρατίας, της αυτονομίας και της ελευθερίας.

Θεωρήθηκε πολιτιστικό επίτευγμα η εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας, που στη συνέχεια έγινε μέσον επικοινωνίας των λαών. Σ' αυτήν γράφτηκαν τα ευαγγέλια και οι επιστολές των Αποστόλων, σ' αυτήν μεταφράστηκε αργότερα και η Π. Διαθήκη. Θα μπορούσε, λοιπόν, να υποστηρίξει κανείς πως χωρίς την πολιτική του Αλεξάνδρου, δε νοείται η ύπαρξη και η μακροχρόνια ανάπτυξη της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας αλλά και η διάδοση του χριστιανισμού. Διασαλεύτηκε

η αντίληψη των Ελλήνων για διάκριση των λαών σε Έλληνες και βάρβαρους από ένα πνεύμα συναδέλφωσης, το οποίο στη συνέχεια θα διέδιδε τελειοποιημένο ο Χριστιανισμός.

Το ανήσυχο πνεύμα του Αλεξάνδρου ξεκίνησε και μια σειρά εξερευνητικών αποστολών, πρωτοποριακών για την εποχή τους. Ιστορικοί, γεωγράφοι, βοτανολόγοι, αστρονόμοι συνόδευαν τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία. Μελετήθηκαν για πρώτη φορά ο άνθρωπος, η φύση, τα ζώα και τα φυτά των άγνωστων αυτών χωρών. Δεν μεταφέρθηκε μόνον ο ελληνικός πολιτισμός στα πέρατα του τότε γνωστού κόσμου, αλλά πλουτίστηκε και η ελληνική σκέψη και επιστήμη με τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν στο μακρινό ταξίδι. Στην Ελλάδα σημειώθηκε μια αθρόα συρροή γνώσεων, ειδικά στους τομείς της ιατρικής, της φιλοσοφίας και της θρησκείας.

Σε αντιδιαστολή με τον Αλέξανδρο, ο Ναπολέοντας ήταν επαναστάτης. Αν και κατέπνιξε τις πολιτικές ελευθερίες, διατήρησε, από το 1789, τη βασική κληρονομιά της επανάστασης: τον μετασχηματισμό της κοινωνίας. Όμως, η νέα αυτή κοινωνία που εγκαθίδρυσε, στηριζόταν σε αρχές οι οποίες ανέτρεπαν στο σύνολό τους την τάξη πραγμάτων που επικρατούσε τότε στην Ευρώπη. Με την Ευρώπη αυτή των αριστοκρατών δεν μπορούσε να υπάρξει συμβιβασμός. Ήταν επομένως αναπόφευκτος ο πόλεμος και ο πόλεμος απαιτούσε ενότητα, πειθαρχία, υπακοή σε μια υπέρτατη εξουσία, η οποία θα προστάτευε το κοινό καλό.

Έγινε ένας δεσποτικός ηγεμόνας, ο οποίος μπορεί να άκουγε τη φωνή της Γαλλίας, αποφάσιζε όμως ο ίδιος για αυ-

τήν. Σε τοπικό επίπεδο, τα όργανα του κράτους, οι διοικητές και οι υποδιοικητές νομών απαιτούσαν να εκτελούνται οι διαταγές τους, χωρίς να είναι δυνατή καμιά αντίδραση. Οι προσωπικότητες που είχαν προσχωρήσει στο καθεστώς δεν ήταν παρά εκτελεστές διαταγών. Όλες οι λαϊκές ετυμηγορίες ήταν νοθευμένες, ο Τύπος ήταν φιμωμένος και ο πληροφοριοδότης της αστυνομίας πανταχού παρών. Ζώντας σε ένα καθεστώς παρακολουθήσεων, ελέγχων, υπαγορεύσεων, πειθαρχίας, ο Γάλλος πολίτης έχασε κάθε δυνατότητα προσωπικής του έκφρασης. Έχοντας αρχικά παραδοθεί και κατόπιν έχοντας πειστεί, η μεγάλη μάζα των Γάλλων και κυρίως η πρωτοπόρα τάξη αποδέχθηκε τελικά εκείνο που δίδασκε ο αρχηγός της: «*Η ελευθερία δεν είναι ποτέ πραγματικότητα κατά την γέννησή της ή την παιδική ανάπτυξη ενός έθνους*».

Το έργο του Ναπολέοντα *Αστικός Κώδικας* που δημοσιεύτηκε το 1804, διαιρείται σε τρία βιβλία. Στο πρώτο τίθεται το Δίκαιο των προσώπων, στο δεύτερο το Δίκαιο των πραγμάτων και στο τρίτο το Δίκαιο των προϋποθέσεων κτήσης ιδιωτικών δικαιωμάτων. Ο Αστικός Κώδικας, απορρίπτοντας την έννοια της αριστοκρατικής ιδιοκτησίας, δημιούργησε μια μορφή ελευθερίας.

Το 4ο Σύνταγμα της Γαλλίας είναι αποκλειστικό δημιούργημά του. Τη διοικητική διαίρεση σε νομούς με επικεφαλής τους νομάρχες, την οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του κράτους, τη συγκρότηση των δικαστηρίων κατά αρμοδιότητα, τη διαμόρφωση των διαφόρων κλάδων του δημοσίου, το συμβούλιο επικρατείας, το τακτικό νομοθετικό σώμα, το πανεπιστήμιο, τη μέση στοιχειώδη εκπαίδευση, όλα αυτός τα δημιούργησε.

Η απόκτηση και η ελεύθερη διάθεση πλούτου, χωρίς καταναγκασμούς από αφέντες και η απολαβή των καρπών εκείνων που κατέχει κανείς αποτελούσαν στο εξής αναγνωρισμένα δόγματα.

Δεν υπήρχαν πια προνόμια φορολογικά ή νομικά. Όλα τα επαγγέλματα ήταν στο εξής προσιτά σε όλους.

Αυτή η αριστοκρατία που θα γεννιόταν όχι από δεσμούς αίματος αλλά από το ταλέντο ή την προσωπική αξία, δημιουργήθηκε πραγματικά από τον Ναπολέοντα.

Η αστική τάξη ενεργοποιήθηκε ακόμη περισσότερο για την ανάπτυξη των επιχειρήσεών της. Ο Ναπολέων επιδίωκε να αποκαταστήσει τα «επαγγέλματα», επειδή αποτελούσαν ένα μέσο εφικτού ελέγχου. Συμμεριζόμενος τη σκέψη της εποχής του, έθεσε τον εργάτη σε σχέση υποδούλωσης προς τον εργοδότη. Υιοθέτησε τον νόμο του Λε Σεπελιέ και τον νόμο του Αλάρντ, που απαγόρευαν τις απεργίες και το συναθροίζεσθαι. Μπροστά στη δικαιοσύνη, ο εργάτης ήταν σε μειονεκτική θέση απέναντι στον εργοδότη του. Τέλος, ο Ναπολέων καθιέρωσε ένα βιβλιάριο για τον κάθε εργάτη, υποβάλλοντάς τον έτσι στην επιτήρηση από τις Αρχές και σε μεγαλύτερη καταπίεση από τον εργοδότη. Το αρχικό κίνητρο της επαναστατικής δράσης των λαϊκών μαζών των πόλεων ήταν η πείνα (η επιβίωσή τους, το φθινόψωμί). Αυτό το ψωμί τους το έδωσε ο Ναπολέων.

Το σύνολο του γαλλικού λαού, ήταν ευχαριστημένο από την ελευθερία συνείδησης που διασφάλισε το καθεστώς. Το Κονκορδάτο βέβαια περιείχε οργανικά άρθρα που έτειναν να μετατρέψουν τον ιερέα σε πνευματικό χω-

ροφύλακα, αλλά ο αντιπρόσωπος του Θεού δεν διωκόταν πια. Προνόησε για την οργάνωση των κληρικών λέγοντας: *Μία κοινωνία χωρίς θρησκεία, ένα πλοίο χωρίς πυξίδα.*

Κάθε πατέρας μπορούσε πλέον χωρίς να το κρύβει, να κάνει τον νεογέννητο γιο του μέλος της χριστιανικής κοινότητας και ήξερε ότι η κόρη του θα έπαιρνε την ευλογία του γάμου και ότι όταν θα ερχόταν ο καιρός, τα παιδιά του θα τον έθαβαν σε ιερό τόπο. Ολόκληρη η χώρα, που παρέμενε βαθιά καθολική, απαλλάχθηκε έτσι από τον φόβο να βρεθεί κάποτε εκτός της βασιλείας του Θεού.

Οι ιδέες του Ναπολέοντα στον οικονομικό τομέα ήταν παραφυάδες ενός αιώνα στενότερα συνδεδεμένου ακόμη με το παλαιό καθεστώς παρά με τη νικήτρια αστική τάξη. Έβλεπε τη γεωργία ως την κύρια πηγή πλούτου. Βοήθησε τους γεωργούς, εξασφαλίζοντας τον αφανισμό της φεουδαρχίας και

υιοθετώντας την πώληση των εθνικών προϊόντων, μειώνοντας ως το 1812 τον έγγειο φόρο και, τέλος, συντάσσοντας το εθνικό κτηματολόγιο. Με την εισαγωγή των νέων ειδών καλλιέργειας, όπως των τεύτλων, η ποικιλία των καλλιεργειών αυξήθηκε. Στον τομέα αυτόν, όπως και στη βιομηχανία και το εμπόριο, η πολιτική που ακολούθησε ο Ναπολέων υπήρξε υποβοηθητική της πολεμικής επιχείρησης που διεξήγε στην Ευρώπη.

Το κράτος του Ναπολέοντα, δεν ήταν αποκλειστικά αφοσιωμένο στον ρόλο του χωροφύλακα της Ευρώπης. Ήταν επίσης μια κινητήρια δύναμη, με τη χρηματιστική του δραστηριότητα πρώτα απ' όλα. Έχοντας δημιουργήσει ένα σταθερό νόμισμα, το «φράγκο του Ζερμινάλ», και έχοντας ιδρύσει την Τράπεζα της Γαλλίας, η οποία επιδίωξε να κάνει πιο ευκίνητο το πιστωτικό σύστημα, χάρισε στον επιχειρηματικό κόσμο πολύτιμα εργαλεία.

Παραθέτοντας τα πολιτικά και πολιτιστικά επιτεύγματα των δύο προσωπικοτήτων, διαπιστώνουμε ότι διαφέρουν, καθώς το καθένα είχε διαφορετική βαρύτητα, ανάλογα με τις απαιτήσεις της εποχής. Ο Ναπολέων, όντας εθνικιστής, περιορίστηκε σε αλλαγές μέσα στο ίδιο το κράτος του, μια και υπήρχε άμεση ανάγκη, λόγω της μεγάλης επανάστασης. Όμως, έμμεσα, πολλά κράτη υιοθέτησαν τους θεσμούς αυτούς που έγιναν οι κολώνες στηρίξης για την εξέλιξη της κοινωνίας τους. Είναι γεγονός ότι, πατώντας πάνω στις ελευθερίες του ατόμου, του πολίτη, έριξε τα θεμέλια που αργότερα χτίστηκε το οικοδόμημα του φιλελεύθερου Γαλλικού έθνους, καθώς και αυτής της ένωσης της Ευρώπης.

Ο Αλέξανδρος, από την άλλη, ήταν οικουμενιστής. Πίστεψε στη δημιουργία ενός νέου κράτους, το οποίο θα διέθετε τα πλούτη και τις τεχνικές γνώσεις της Ασίας, τη στρατιωτική οργάνωση της Μακεδονίας και τον πνευματικό πολιτισμό της Νότιας Ελλάδας. Γι' αυτό οι πράξεις και οι ενέργειές του στον πολιτικό τομέα τον κατέστησαν μία από τις μεγαλύτερες πολιτικές μορφές της αρχαιότητας. Ήταν ο μόνος ανάμεσα στους Έλληνες ηγεμόνες που συνέλαβε την ιδέα του ενιαίου Ελληνισμού, δίνοντας σάρκα και οστά στην έννοια του ευρύτερου κράτους. Στη νέα εποχή που εγκαινίασε, είχε σαν σύμμαχο και σύντροφό του, εκούσιο ή ακούσιο, το ελληνικό πνεύμα.

Αναμφίβολα η συμβολή του Αλεξάνδρου υπερβαίνει, λόγω του χαρακτήρα της, αυτή του Ναπολέοντα.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΣΤΗΡΙΧΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΝΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΟΥΝ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟ

Αφήσαμε για το τέλος το στρατιωτικό τους έργο, επειδή και οι δύο ήταν άνθρωποι της δράσης.

Μέσα από αυτό φαίνεται ο στρατηγικός τους νους, η διορατικότητα και ευελιξία των κινήσεών τους.

Θα αναφέρουμε επιγραμματικά τις στρατιωτικές αναμετρήσεις και θα δώσουμε βαρύτητα στις αρχές που πίστεψαν και εφάρμοσαν κατά τη διάρκεια των εκστρατειών, στα πεδία των μαχών.

Το καλοκαίρι του 336 π.Χ. δολοφονήθηκε ο Φίλιππος, και ο Αλέξανδρος τον διαδέχθηκε στον θρόνο της Μακεδονίας. Εκστράτευσε κατά της Θεσσαλίας όπου είχαν επικρατήσει οι οπαδοί της ανεξαρτησίας και αποκατέστησε την κυριαρχία της Μακεδονίας. Έως το τέλος του καλοκαιριού του 336 π.Χ., είχε θεμελιώσει τη θέση του στην Ελλάδα και είχε εκλεγεί, σε συνέδριο στην Κόρινθο, ως αρχηγός των ελληνικών δυνάμεων στην εκστρατεία εναντίον της Περσίας.

Το 335 π.Χ. οδήγησε μια λαμπρή εκστρατεία προς τα Βόρεια Βαλκάνια εναντίον των επαναστατών Θρακών και των Τριβαλλών και έφθασε στον Δούναβη.

Με την επιστροφή του στη Μακεδονία συνέτριψε σε μια βδομάδα τους απείθαρχους Ιλλυριούς και Δαρδανούς, κοντά στη λίμνη της Μικρής Πρέσπας και μετά εκστράτευσε εναντίον των Θηβών, που είχαν εξεγερθεί. Κατέλαβε την πόλη σαν αστραπή. Με τον τρόπο αυτό έπνιξε κάθε φωνή ανταρσίας στην Ελλάδα, προετοιμάζοντας έτσι το δρόμο προς την Ασία.

Την Άνοιξη του 334 π.Χ. ο Αλέξανδρος πέρασε τον Ελλήσποντο και επισκέφθηκε τον τάφο του Αχιλλέα. Η πρώτη μάχη δόθηκε στον Γρανικό ποταμό. Εκεί, με εξαιρετική τακτική και γρήγορους ελιγμούς, εκμηδένισε την εχθρική δύναμη. Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, αναφερόμενος στη μάχη αυτή, θεώρησε ότι ο Αλέξανδρος «της όλης νίκης έδοξε μάλιστα αίτιος γεγονέναι». Στη συνέχεια κατέλαβε αμαχητί τις Σάρδεις και την Έφεσο, όπου επανέφερε τη δημοκρατία και τους εξόριστους πολίτες, δείγμα του ανθρωπισμού και του φιλελευθερισμού που τον διέκριναν και προσέφερε θυσίες στους θεούς, όπως άλλωστε έπραττε σε όλη

τη διάρκεια της πορείας του, κινούμενος από υπέρτατο σεβασμό και ταπείνωση προς το θείο. Η προέλαση συνεχίστηκε στη Μίλητο, τις παραθαλάσσιες πόλεις της Λυκίας, τη Φρυγία και έφτασε στην αρχαία πόλη του Γόρδιου. Εκεί έκοψε με το σπαθί του το γόρδιο δεσμό, τον οποίο, κατά την παράδοση, όποιος κατάφερνε να λύσει θα γινόταν κύριος της Ασίας και έδωσε ένα ακόμη δείγμα της αποφασιστικότητας, της ευρηματικότητας και της πίστης στον εαυτό του, το πεπρωμένο και την αποστολή. Το 333 βρέθηκε ήδη στην Καππαδοκία και την Ταρσό, αφού κατέλαβε με μια ακόμη αιφνιδιαστική επίθεση την περιοχή της Κιλικίας.

Πηγή: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους

Στη δεύτερη μεγάλη μάχη που έγινε στην Ισσό, συνέτριψε τη στρατιά του Δαρείου.

Αμέσως μετά κυριέψε την Τύρο και τη Γάζα και το 332 π.Χ. απελευθέρωσε την Αίγυπτο από τον περσικό ζυγό. Ανακηρύχθηκε Φαραώ και ίδρυσε την Αλεξάνδρεια. Μετά την επίσκεψή του στον ναό του Άμμωνα, ξανάρχισε την πορεία του προς την Ασία.

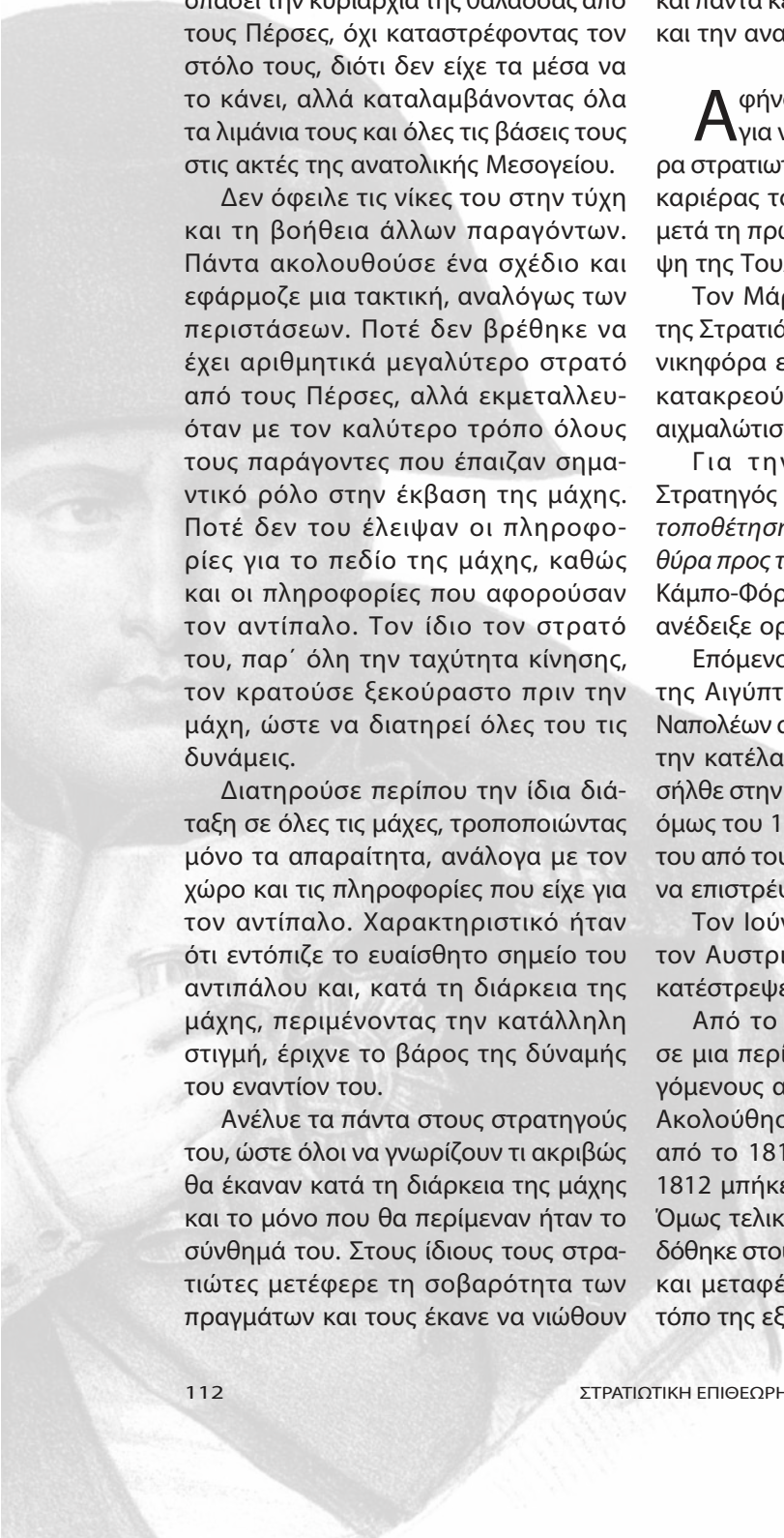
Το 331 π.Χ. κατατρόπωσε και πάλι τις δυνάμεις του Δαρείου, στα Γαυγάμηλα, και ανακηρύχθηκε Βασιλέας της Ασίας. Με ενθουσιασμό τον υποδέχθηκαν στη Βαβυλώνα και με την ίδια ευκολία έφθασε θριαμβευτής στα Σούσα. Πέρασε

στην καρδιά της Περσίας και κυριέψε την Περσέπολη.

Με τον θάνατο του Δαρείου, το 330 π.Χ., ο Αλέξανδρος σταμάτησε τον πόλεμο που είχε αναλάβει ως ηγεμόνας των Ελλήνων κι άρχισε έναν νέο με τη μορφή εξερευνητικής αποστολής. Έτσι ολοκλήρωσε την κατάκτηση των ανατολικών σατραπειών, φθάνοντας έως την Κασπία θάλασσα, τα Ιμαλία όρη και το 325 π.Χ. στις εκβολές του Ινδού ποταμού. Το 323 π.Χ. αρρώστησε και πέθανε από ψηλό πυρετό, σε ηλικία 33 ετών.

Ο Μέγας Αλέξανδρος έφερε πάντα μαζί του την Ιλιάδα, θεωρώντας την πολεμικής αρετής εφόδιο. Ήταν άνθρωπος μεγάλης ευφυΐας, πολύ γενναίος, λάτρης του κινδύνου και της τιμής. Εξαιρετικά επιδέξιος στο να συλλαμβάνει γρήγορα μια κατάσταση και να εμπλέκει τον εχθρό σε μάχη, προτού οποιοσδήποτε βρει τον χρόνο να φοβηθεί.

Ο στρατός του Αλεξάνδρου θεωρήθηκε κατόρθωμα του πατέρα του. Έμπειρος στις πολεμικές αναμετρήσεις, μικρός αλλά ευκίνητος, χωρίς να του λείπουν μέσα υποστήριξης. Ο Αλέξανδρος τον χρησιμοποίησε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, χωρίς να φοβάται να τον τροποποιεί και τον διοίκησε με τη βοήθεια ενός οργανωμένου επιτελείου, από τη Γραμματεία, τους Τηρητές του Ημερολογίου, τους Φύλακες των Σχεδίων του βασιλέως, τους Τοπογράφους, τον επίσημο Ιστορικό και πολλούς ερευνητές. Σαν σύνολο ο στρατός ήταν διαφορετικός από κάθε άλλον στρατό που είχε γνωρίσει μέχρι τότε, δεν ήταν μόνο ένας στρατός κατακτήσεων, αλλά πάνω απ' όλα ένας στρατός κατοχής, οργανωμένος και για επιστημονικές έρευνες, εκτός από του να εκτελεί πολεμικές επιχειρήσεις.

Μεγάλης στρατηγικής σημασίας απόφαση θεωρήθηκε ο σκοπός να αποσπάσει την κυριαρχία της θάλασσας από τους Πέρσες, όχι καταστρέφοντας τον στόλο τους, διότι δεν είχε τα μέσα να το κάνει, αλλά καταλαμβάνοντας όλα τα λιμάνια τους και όλες τις βάσεις τους στις ακτές της ανατολικής Μεσογείου.

Δεν όφειλε τις νίκες του στην τύχη και τη βοήθεια άλλων παραγόντων. Πάντα ακολουθούσε ένα σχέδιο και εφαρμόζε μια τακτική, αναλόγως των περιστάσεων. Ποτέ δεν βρέθηκε να έχει αριθμητικά μεγαλύτερο στρατό από τους Πέρσες, αλλά εκμεταλλευόταν με τον καλύτερο τρόπο όλους τους παράγοντες που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην έκβαση της μάχης. Ποτέ δεν του έλειψαν οι πληροφορίες για το πεδίο της μάχης, καθώς και οι πληροφορίες που αφορούσαν τον αντίπαλο. Τον ίδιο τον στρατό του, παρ' όλη την ταχύτητα κίνησης, τον κρατούσε ξεκούραστο πριν την μάχη, ώστε να διατηρεί όλες του τις δυνάμεις.

Διατηρούσε περίπου την ίδια διάταξη σε όλες τις μάχες, τροποποιώντας μόνο τα απαραίτητα, ανάλογα με τον χώρο και τις πληροφορίες που είχε για τον αντίπαλο. Χαρακτηριστικό ήταν ότι εντόπιζε το ευαίσθητο σημείο του αντιπάλου και, κατά τη διάρκεια της μάχης, περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή, έριχνε το βάρος της δύναμής του εναντίον του.

Ανέλυε τα πάντα στους στρατηγούς του, ώστε όλοι να γνωρίζουν τι ακριβώς θα έκαναν κατά τη διάρκεια της μάχης και το μόνο που θα περίμεναν ήταν το σύνθημά του. Στους ίδιους τους στρατιώτες μετέφερε τη σοβαρότητα των πραγμάτων και τους έκανε να νιώθουν

σιγουριά και υπερηφάνεια. Δε δίσταζε να τους μεταδίδει τον ενθουσιασμό του και πάντα κέρδιζε την εμπιστοσύνη τους και την αναγνώριση.

Αφήνουμε για λίγο τον Αλέξανδρο, για να παραθέσουμε τα κυριότερα στρατιωτικά σημαντικά γεγονότα της καριέρας του Στρατηγού Ναπολέοντα, μετά τη πρώτη του νίκη με την κατάληψη της Τουλόν το 1793.

Τον Μάρτιο του 1796, ως Αρχηγός της Στρατιάς για τις Άλπεις, ξεκινάει μια νικηφόρα εκστρατεία στη Ιταλία όπου κατακρεούργησε 300.000 άνδρες και αιχμαλώτισε 100.000.

Για την επιτυχία του αυτή ο Στρατηγός Μαρτόν είπε: «*Η πρώτη του τοποθέτηση στη στρατιά τού άνοιξε τη θύρα προς τη θανασία*». Η συνθήκη του Κάμπο-Φόρμιο τον Οκτώβριο 1797 τον ανέδειξε οριστικό νικητή.

Επόμενος στόχος ήταν η κατάκτηση της Αιγύπτου. Τον Ιούνιο του 1797 ο Ναπολέων αποβιβάστηκε στη Μάλτα και την κατέλαβε. Τον Ιούνιο του 1799 εισήλθε στην Αλεξάνδρεια. Τον Αύγουστο όμως του 1799 πυρπολήθηκε ο στόλος του από τους Άγγλους και αναγκάστηκε να επιστρέψει στη Γαλλία.

Τον Ιούνιο του 1800 αντιμετώπισε τον Αυστριακό Στρατό τον οποίο και κατέστρεψε.

Από το 1805 έως το 1809 ξεκίνησε μια περίοδος πολεμική με τους λεγόμενους αυτοκρατορικούς πολέμους. Ακολούθησε η εκστρατεία στη Ρωσία από το 1810 και τον Σεπτέμβριο του 1812 μπήκε θριαμβευτικά στη Μόσχα. Όμως τελικά έχασε τον πόλεμο, παραδόθηκε στους Άγγλους, λόγω προδοσίας, και μεταφέρθηκε στο νησί Έλβα, στο τόπο της εξορίας του.

Πηγή: www.gutenberg.org

Τελευταία αναλαμπή της δόξας του διαφαίνεται όταν το 1815 απέδρασε από το Νησί Έλβα, ανακηρύχθηκε εκ νέου Αυτοκράτορας των Γάλλων, ανασυγκρότησε τις γαλλικές δυνάμεις και αντιμετώπισε τους Αγγλο-Ολανδούς στη τελευταία του μάχη στο Βατερλώ. Έχασε τον πόλεμο και μεταφέρθηκε στην Αγία Ελένη, την νέα εξορία του.

Ο Ναπολέοντας έχασε την αυτοκρατορία, που έκανε εννέα χρόνια για να δημιουργήσει. Έδωσε συνολικά 83 μάχες, από τις οποίες 18 αποφασιστικές και σχεδόν σε όλες επικράτησε συντριπτικά.

Η στρατηγική του ιδιοσυγκρασία είχε αποκαλυφθεί ήδη από τα παιδικά και νεανικά του χρόνια: ενεργητικότητα και επιμονή, ζωηρότητα και φαντασία, ηγετικά χαρίσματα και φιλοδοξία.

Διάβαζε πολύ τους αρχαίους ιστορικούς επί στρατιωτικών θεμάτων (Πλούταρχο, Κικέρωνα), καθώς και σύγχρονους (Μοντεσκιέ, Μακιαβέλι), παίρνοντας τη γνώση τους: «Ο σκοπός του πολέμου είναι η νίκη, της νίκης η κατάκτηση, της κατάκτησης η κατοχή [...]. Να διεξάγεις τον πόλεμο, έτσι ώστε αυτός να είναι σύντομος και αποτελεσματικός [...]. Το νεύρο του πολέμου δεν είναι ο χρυσός αλλά η αξία του στρατιώτη».

Μιούσε τον εαυτό του στις απόψεις των θεωρητικών της πολεμικής τακτικής του 18ου αιώνα, ασχολούνταν εξαντλητικά με τις εκστρατείες του Τυρέν, μελετούσε με πάθος ό,τι είχε σχέση με το Πυροβολικό και την τεχνική της βολής, τα κείμενα του Ζαν-Μπατίστ Γκριμπωβάλ, έδινε προσοχή στους δασκάλους του και

ειδικά στον Διοικητή του, τον Στρατηγό Βαρόνο Ζαν Φιλίπ Ντυ Τέιγ.

Δημιούργησε έναν στρατό ευκίνητο και με ηθικό μεγάλο. Δεν είχε μισθοφορικό χαρακτήρα, αλλά αποτελούνταν από τους ίδιους επαναστάτες πολίτες, οι οποίοι πίστεψαν για πρώτη φορά ότι έπρεπε να πολεμούν για την ίδια τους την πατρίδα όπως ο αρχηγός τους. Με την υποχρεωτική στράτευση, επιπλέον, εξασφάλισε και τις εφεδρείες που θα χρειαζόταν. Αυτός ο στρατός έγινε ένα με τον αρχηγό του και απέκτησε τέτοια δύναμη που κατόρθωσε να φθάσει μέχρι την ίδια την πρωτεύουσα της Ρωσίας, τη Μόσχα.

Επιδίωκε συστηματικά την πρωτοβουλία και ακολουθούσε την πορεία των γεγονότων, αντί να τα αναμένει και να τα υφίσταται, διότι η σταθερή του μέριμνα ήταν η επιλογή του στρατηγικά αποφασιστικού στόχου, του στόχου, δηλαδή, από τον οποίο εξαρτάται η έκβαση του πολέμου. Σ' αυτό έδινε μεγάλη σημασία. Μόλις έπαιρνε την απόφασή του πορευόταν πάντοτε κατευθείαν προς τον στόχο του, χωρίς να ασχολείται καθόλου με τα στρατηγικά σχέδια του εχθρού. Γι' αυτόν τον στόχο κατέβαλλε όλες του τις δυνάμεις, με ένα σταθερά προσχεδιασμένο συνδυασμό άμυνας και επίθεσης, επίθεσης της ισχυρής πτέρυγας στην ασθενή.

Αψηφούσε τους κινδύνους, ζούσε τη ζωή του στρατιώτη, νοιαζόταν γι' αυτόν, ήξερε να του μιλά. Κανένας αρχηγός δεν έχει απαιτήσει τόσα πολλά από τους στρατιώτες του και κανένας, ίσως, δεν τους αγάπησε περισσότερο, αλλά και κανένας δεν αγαπήθηκε περισσότερο από αυτούς. (Πανηγυρικός του Στρατηγού Φός το 1921 για την επέτειο των εκατό χρόνων από τον θάνατό του).

Από τη συνολική παρουσίαση-παράθεση βλέπουμε ότι υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία ανάμεσα στους δύο ηγέτες, στοιχεία στα οποία στηρίχθηκαν για να πετύχουν τον σκοπό τους.

Αδιαφιλονίκητα μεγάλοι Στρατηγοί και οι δύο δεν στηρίχθηκαν μόνο στις ικανότητες και την εκπαίδευσή τους, αλλά και στον στρατό τους. Μικρός και ευκίνητος, είχε την ικανότητα να βρίσκεται σε μικρό χρονικό διάστημα στη θέση που έπρεπε. Ευέλικτος κατά τη διάρκεια της μάχης, στη φάση των ελιγμών, στην επίθεση και υποχώρηση των τμημάτων.

Ο Αλέξανδρος ή ο Ναπολέων, ως επικεφαλής, μετέδιδαν στον στρατό τους τον ενθουσιασμό τους, κάνοντάς τον να μην υπολογίζει τη δύναμη του αντιπάλου. Οι στρατιώτες ήταν ενήμεροι για την τακτική κατάσταση και πιστεύοντας στις ικανότητες του Αρχηγού τους, ένωσαν τη σιγουριά που χρειαζόταν. Στρατηγός και στρατός είχαν γίνει μία ψυχή.

Και τον Αλέξανδρο και τον Ναπολέοντα τους διέκρινε σταθερότητα στις αποφάσεις. Η αστάθεια που φαινόταν μερικές φορές στον Ναπολέοντα οφειλόταν σε παράγοντες που δεν μπορούσε να ξεπεράσει.

Ως προς την τακτική που εφαρμόζαν, μεγάλο ρόλο έπαιζαν οι πληροφορίες για το πεδίο της μάχης και για τον αντίπαλο. Χάρη στην ευφυΐα τους και την τακτική τους, εντοπίζονταν πλήρως τα αδύνατα σημεία του αντιπάλου.

Γνώριζαν και αντιλαμβάνονταν όλες τις κινήσεις στο πεδίο της μάχης, καθώς και την κατάλληλη στιγμή που θα εξαπέλυαν τη βασική τους δύναμη στο πιο αδύνατο και καθοριστικό σημείο του αντιπάλου. Τίποτα δεν αφηνόταν στην τύχη και όλα είχαν μελετηθεί εκ των προτέρων.

Και σ' αυτόν τον τομέα υπερτερεί πάλι ο Αλέξανδρος που ήταν αήττητος, ενώ ο Ναπολέοντας έχασε και μάχες που έμειναν ιστορικές, όπως το Βατερλό. Μάχες βέβαια, που επηρεάστηκαν από παράγοντες τους οποίους δεν μπορούσε να ελέγξει ή τις έδωσε από υπέρμετρη φιλοδοξία.

Ανακεφαλαιώνοντας, εντοπίσαμε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο ηγετών, του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Ναπολέοντα, εξετάζοντας τα πρώτα χρόνια της ζωή τους μέχρι και την επικράτησή τους στην εξουσία, το πολιτικό, πολιτιστικό και στρατιωτικό τους έργο, καθώς και τις αρχές στις οποίες στηρίχθηκαν για να υλοποιήσουν το έργο τους.

Οι Μεγάλοι Ηγέτες της ιστορίας πέρασαν στην αιωνιότητα, ο μεν Αλέξανδρος καθιστώντας πρώτος δυνατή τη γένεση μιας «Οικουμένης», με την ουσιαστική έννοια της λέξης, μιας, δηλαδή, σχετικά μεγάλης περιοχής της γης, που δεν είναι μόνο γη κατοικημένη από ανθρώπους, αλλά που φέρει επάνω της τη σφραγίδα μιας λίγο ή πολύ κοινής παιδείας, ενός κοινού πολιτισμού. Αυτή η πρώτη Οικουμένη, η «Ελληνιστική Οικουμένη» που δημιούργησε ο Αλέξανδρος, άνοιξε τον δρόμο για τη δεύτερη, την «Ελληνορωμαϊκή Οικουμένη», που ολοκλήρωσαν ο Ιούλιος Καίσαρ και ο Αύγουστος, όσο και για την τρίτη, τη «Χριστιανική Οικουμένη», που διαμόρφωσε ο Απόστολος των Εθνών, ο Παύλος. Περισσότερο από όλα τα παραπάνω, ο Αλέξανδρος ήταν μια ύπαρξη ανεπανάληπτη στην παγκόσμια ιστορία, εξαιτίας του δυσανάλογου για τα ανθρώπινα μεγέθη πολιτισμικού έργου του, που ώθησε τον Σατοβριάνδο

να πει ότι, αν ποτέ άνθρωπος έμοιαζε στο Θεό, ο άνθρωπος αυτός έπρεπε να ήταν ο Αλέξανδρος. Δεν δικαιολογείται αλλιώς η μυθικών διαστάσεων παρουσία του στην παράδοση όλων σχεδόν των λαών, περισσότερο δε εκείνων που με τη βία κατέκτησε. Η μητέρα του Δαρείου δεν άντεξε τον θάνατο του Αλεξάνδρου και πέθανε λίγες μέρες μετά. Αυτό και μόνο το γεγονός θα αρκούσε για να τεκμηριώσει το ανεπανάληπτο της φυσιογνωμίας του Μακεδόνα εκπολιτιστή. Το πιο συγκλονιστικό όμως τεκμήριο του ισχυρισμού μας βρίσκεται στο ορεινό βόρειο Πακιστάν. Εκεί, 2.300 χρόνια μετά, η μικρή φυλή ΚΑΛΑΣ, απομονωμένη αιώνες ανάμεσα στην πλημμυρίδα των ισλαμικών, βουδιστικών και ινδουιστικών λαών, λέει στο τραγούδι της: *Υπάρχει μια αιώνια φλόγα. Παραμένουμε εδώ, δεν μπορούμε να φύγουμε. Ο Σικαντέρ μας είπε να περιμένουμε. Θα γυρίσει μια μέρα όταν έρθει η ώρα. Ο Σικαντέρ θα ξανάρθει...*

Ο δε Ναπολέων ως καταλύτης θρόνων και κρατών, αφήνοντας τη σφραγίδα της προσωπικότητάς του σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, έδωσε όλο του το είναι για τις ανάγκες του γαλλικού έθνους, ενός έθνους υπερήφανου και αδιαπραγμάτευτου.

Και οι δύο θα παραμένουν δύο ανεξίτηλοι φάροι στην Ιστορία του ανθρώπου, καθοδηγώντας τις νέες γενιές και αποτελώντας πρότυπα ηγετών του παρόντος και του μέλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Εγκυκλοπαίδεια ΗΛΙΟΥ.
- 📖 Εγκυκλοπαίδεια ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ.
- 📖 Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια.
- 📖 Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.
- 📖 Καργάκος, Σαράντος, Φίλιππος και Αλέξανδρος.

Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας

Ε Ν Ο Π Λ Ω Ν Δ Υ Ν Α Μ Ε Ω Ν

Το Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ενόπλων Δυνάμεων (ΔΚΨΥΕΔ) είναι μια εξωνοσοκομειακή δομή παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, η οποία απευθύνεται στη στρατιωτική κοινότητα. Φιλοδοξεί να προσεγγίσει τόσο το έφεδρο όσο και το μόνιμο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, παρέχοντας πληροφόρηση, υποστήριξη και θεραπεία.

Η φιλοσοφία του ΔΚΨΥΕΔ διαφοροποιείται από την κλασική ιατρική αντιμετώπιση της ψυχικής νόσου, η οποία θέλει το άτομο παθητικό δέκτη των ιατρικών οδηγιών, και εστιάζει σε μια ενεργό κινητοποίηση και συμμετοχή. Επιδίδκει την εκπαίδευση των μελών της στρατιωτικής κοινότητας, ώστε να αναγνωρίζουν και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ψυχολογικών προβλημάτων.

Στόχοι

- Πρόληψη των ψυχικών νοσημάτων στη στρατιωτική κοινότητα και προαγωγή της ψυχικής υγείας
- Πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών εκδηλώσεων της συμπεριφοράς (τάση αυτοκτονίας, βιαιότητα, κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών) στο στρατιωτικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον
- Υποβοήθηση των στρατευσίμων στην ομαλή προσαρμογή και ολοκλήρωση της θητείας τους
- Υποστήριξη των οικογενειών του εν ενεργεία και εν αποστρατεία στρατιωτικού προσωπικού και πολιτικών υπαλλήλων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας
- Πρόληψη και διαχείριση του καθημερινού στρες
- Πρόληψη και διαχείριση εργασιακού στρες
- Διαχείριση στρες οφειλόμενου σε ψυχικά τραυματικό γεγονός
- Πρόληψη και διαχείριση στρες οφειλόμενου σε στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες

- Λειτουργία σε 24ωρη βάση της Τηλεφωνικής Γραμμής Ψυχολογικής Υποστήριξης και Παρέμβασης σε Κρίση. Τηλέφωνα επικοινωνίας: 8001145551-2-3 χωρίς χρέωση από σταθερό τηλέφωνο και 2108105068, 2105574121 με αστική χρέωση
- Συμβουλευτική Διοικήσεων για χειρισμό ειδικών περιστατικών και καταστάσεων
- Πρόγραμμα πρόληψης και διαχείρισης εργασιακού στρες
- Πρόγραμμα πρόληψης και διαχείρισης επιχειρησιακού στρες ειρηνευτικών αποστολών και ανθρωπιστικών επιχειρήσεων
- Εκπαιδευτικές και ενημερωτικές δράσεις με στόχο την ευαισθητοποίηση του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων, την πρόληψη και προαγωγή της ψυχικής υγείας
- Ψυχοθεραπεία, συμβουλευτική ατόμου-ζεύγους-γονέων-οικογένειας, ατομική και ομαδική ψυχοθεραπεία
- Ψυχιατρική παρακολούθηση ενηλίκων
- Παρέμβαση σε δυνητικά ψυχικά τραυματικά γεγονότα για τον περιορισμό των ψυχικών επιπτώσεων του συμβάντος
- Λειτουργία εξειδικευμένου κέντρου μελέτης και εφαρμογής συστημάτων επιλογής στρατιωτικού προσωπικού
- Έρευνα σε θέματα στρατιωτικής ψυχικής υγείας
- Εξειδικευμένο γραφείο συμβουλευτικής των εξαρτήσεων.

Τα τμήματα

- Πρόληψης
- Θεραπείας-Αποκατάστασης
- Εκπαίδευσης-Έρευνας
- Ψυχικής Υγείας στη διάρκεια Επιχειρήσεων
- Επιλογής-Ανάπτυξης προσωπικού.

Το προσωπικό

Το προσωπικό αποτελείται από ειδικούς ψυχικής υγείας και των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων: Ψυχιάτρους, Ψυχολόγους, Νοσηλευτές, Κοινωνικούς Λειτουργούς κ.ά.

Οι δικαιούχοι των υπηρεσιών

- Εν ενεργεία στρατιωτικό προσωπικό Ενόπλων Δυνάμεων, μόνιμο και στρατευμένης θητείας
- Εν αποστρατεία μόνιμο στρατιωτικό προσωπικό
- Πολιτικοί υπάλληλοι Υπουργείου Εθνικής Άμυνας
- Συνταξιούχοι πολιτικοί υπάλληλοι Υπουργείου Εθνικής Άμυνας
- Ενήλικα μέλη των οικογενειών των ανωτέρω κατηγοριών.

Πρόσβαση

Το Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ενόπλων Δυνάμεων εδρεύει στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων, Ταξιάρχου Βέλιου 6, 15236-Παλαιά Πεντέλη, ΣΤΓ 902.

Η πρόσβαση με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς πραγματοποιείται με τις λεωφορειακές γραμμές 460 και 461 από τον σταθμό Μετρό Χαλανδρίου και τη γραμμή λεωφορείου 446 από το σταθμό ΗΣΑΠ Αμαρουσίου.

Τώρα έχεις επιλογή

Ραντεβού -Επικοινωνία

8001145551-2-3

από σταθερό τηλέφωνο
χωρίς χρέωση

2108105068 &

2105574121

με αστική χρέωση

ΕΛΒΙΤΕΞ ΑΕΒΕ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΛΒΙΤΕΞ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ

ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΜΑΣ

- ΣΤΟΛΕΣ ΑΣΚ. ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ M71
- ΥΠΝΟΣΑΚΟΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ
- ΤΖΑΚΕΤ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΣΜΑ 3 ΣΤΡΩΣΕΩΝ
- ΑΤΟΜΙΚΑ ΑΝΤΙΣΚΗΝΑ
- ΜΠΟΥΦΑΝ ΚΑΙ ΠΑΝΤΕΛΟΝΙΑ ΑΔΙΑΒΡΟΧΑ
- ΠΟΝΤΣΟ

ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΙ
ΒΑΣΕΙ
ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ Γ.Ε.Σ.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΛΒΙΤΕΞ ΣΤΗ Ν.ΙΩΝΙΑ - ΑΘΗΝΑ

ΕΔΡΑ

ΕΛΒΙΤΕΞ ΑΕΒΕ ΕΞΠΟΡΤ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
ΕΔΡΑ: ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 30-32
142 31 Ν. ΙΩΝΙΑ
ΤΗΛ: 210- 2770421
FAX: 210- 2770403
Website: www.elvitex.gr
E-mail: elvitex@elvitex.gr

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΞΑΝΘΗΣ

28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 17
67 100, ΞΑΝΘΗ
ΤΗΛ. & FAX: 25410-31163

ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΔΡΑ: ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 30-32
142 31 Ν. ΙΩΝΙΑ
ΤΗΛ: 210- 2770421
FAX: 210- 2770403
E-mail: elvitex@elvitex.gr

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ**

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	70	Κατασκοπεία	1970	0.59
2	84	Ιστορία Σταυροφοριών - Τόμος Γ'	1976	0.88
3	92	Προβλήματα πολέμου στην Αρχαία Ελλάδα	1981	0.88
4	96	Ρόμμελ	1982	0.88
5	97	Ήπειρος Προμαχούσα	1982	0.88
6	99	Η Επανάσταση του 1821	1983	1.17
7	100	Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	1.17
8	107	Θεωρία και κείμενα Διεθνούς Δικαίου	1985	1.32
9	108	Ο επιτήδειος ουδέτερος	1985	1.17
10	109	Ο Μ. Αλέξανδρος και η ΔΜ του Μακεδονικού στρατού	1986	0.88
11	110	Παντουρκισμός	1986	0.88
12	111	Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος - Τόμος Γ'	1986	1.03
13	112	Εισαγωγή στη Στρατηγική	1987	0.44
14	113	Ιστορία Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Τόμος Α'	1988	0.88
15	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0.44
16	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0.15
17	118	Διοικητική	1988	0.29
18	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση - Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβα)	1994	0.88
19	122	Προσωπικός Υπολογιστής (Τχη Παν. Βαχαβιόλου)	1989	0.29
20	124	Γεροντική ή Τρίτη Ηλικία (Χατζημπαλλή Ελευθ.)	1991	0.29
21	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1994	2.93
22	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Β' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1995	2.93
23	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγνου ε.α. Κων'νου Κανακάρη)	1996	2.05
24	129	Στρατιωτική Επιθεώρηση 1883-1884	1995	1.47
25	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμάτων 1981-1995	1996	1.47
26	131	Στρατιωτική Επιθεώρηση - 1 ^ο τεύχος Μάιος 1883	1998	0.88
27	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγνου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	0.88
28	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγου Dereney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	4.40
29	134	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998 - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1997	2.35
30	135	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998 - Τόμος Β' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1998	2.35
31	136	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998 - Τόμος Γ' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1998	2.35
32	137	Πακτωλός γνώσεων, παροιμιών και γνωμικών	2000	1.47
33	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. - Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	1.47
34	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	4.00
35	140	Αναμνήσεις ενός Ευέλπιδος του '40 (Υπτγνου ε.α. Γεωργίου Μπερδεκλή)	2011	5.00
36	ΔΙΑΦ. 21	«Ωδές» του Α. Κάλβου	1992	7.34
37	ΔΙΑΦ. 29	Η Έμμεσος Στρατηγική (Β. Η. Liddell Hart)	2001	2.93

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΕΣ/ΔΙΣ

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	3.52
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου, 1912 (Α')	1988	2.35
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912-13) (Β')	1992	3.48
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-14) (Γ')	1992	4.7
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912-13)	1987	1.76
6	8	Η Ελλάς και ο Πόλεμος στα Βαλκάνια	1958	1.76
7	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	2012	2.09
8	10	Επίτομη Ιστορία της Συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	3.23
9	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία (1919)	1955	7.44
10	13	Ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη	1957	2.49
11	14	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσης - Ουσάκ	1957	2.05
12	15	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσης - Ουσάκ (σχεδιαγράμματα)	1957	1.17
13	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1957	9.61
14	17	Επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921	2012	2.75
15	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α') 1921	2012	2.71
16	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β') 1921	1965	1.76
17	20	Τα προ της Τουρκικής Επιθέσεως γεγονότα Σεπ 1921-Αυγ 1922	2012	2.44
18	21	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Α' Τόμος (Υποχωρ. Αγώνες Α' και Β' Σ.Σ.)	1960	1.76
19	22	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Β' Τόμος	2012	2.50
20	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	9.75
21	27	Αίτια και Αφορμαί Ελληνοϊταλικού Πολέμου (1940-41)	1959	1.47
22	28	Ιταλική Εισβολή 1940	2012	3.06
23	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	2012	2.11
24	30	Χειμερινές Επιχειρήσεις - Ιταλική Επίθεση Μάρτιος 1941	2012	1.74
25	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940-41)	2012	2.80
26	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	14.62
27	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	2012	1.76
28	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ.-Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	2012	1.62
29	40	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα της Κορέας, 1950-65	1977	1.47
30	45	Η Υγειονομ. Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	2012	2.17
31	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	10.96
32	47	Ανεφ/σμοί-Μεταφοραί κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	1967	2.64
33	48	Εφοδ/μοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940-41)	1982	1.17
34	49	Η Υγειον. Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940-41	1982	0.88
35	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	2.05
36	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940-45	1989	7.92
37	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	3.23
38	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	2.49
39	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή, 1941-45 (Ελ Αλαμίν-Ρίμνι-Αιγαίο)	1996	2.64
40	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), 8 τόμοι	1998	28.00

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
41	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), 16 τόμοι	1998	52.00
42	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	2.35
43	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ.-Αυγ. 1997)	1998	2.35
44	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	2.93
45	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	2.93
46	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War, 1940-41	1997	2.93
47	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	2.93
48	67	An Abridged of the Hellenic Army Participation in the World War I	1999	3.37
49	68	History of the Hellenic Army 1821-1997	1999	4.25
50	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	9.68
51	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	6.93
52	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία, 1919-1922	2012	2.13
53	74	The Battle Of Crete	2002	10.07
54	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους, 1912-1913	2002	7.52
55	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace, 1904-1908	2003	6.40
56	77	A Concise History of the Campaign in M. Asia, 1919-22	2004	16.20
57	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	12.40
58	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού, 1821-1954	2006	11.00
59	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	5.48
60	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	1.27
61	82	Concise History of the Hellenic Army General Staff	2007	4.35
62	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχειακό Υλικό	2009	1.89
63	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2012	1.56
64	85	Η Συμβολή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	2009	4.16
65	86	Οι πολιτικο-στρατιωτικές σχέσεις Ελλάδας – Γαλλίας	2011	1.20
66	87	Οι κυριότερες μάχες του Ελληνικού Στρατού (1897-1955)	2012	1.21
67	88	Μνήμες Πολέμου 1897-1974	2012	3.64
68	89	Επιχείρηση Καλάβρυτα	2012	0.72
69	301	The Northern Epirus Struggle	2002	6.79

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τις παραπάνω εκδόσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να τις προμηθευτούν όλο το έτος, εκτός από τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο από τα παρακάτω σημεία:

- Το ΤΥΕΣ/Β΄ Δνση, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210-6552673, για τους μεν διαμένοντες στην Αττική, προσωπικά, κάθε **Τετάρτη από 09.00 έως 13.00 π.μ.**, για τους δε εκτός Αττικής, ταχυδρομικά, στέλνοντας το ακριβές αντίτιμο της αξίας τους, με ταχυδρομική επιταγή, στην παραπάνω διεύθυνση (μαζί με αριθμό τηλεφώνου).

- Το Γραφείο Ενημέρωσης Κοινού, Λ. Μεσογείων 227-231 (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας) τηλ: 210-6598661, 210-6598666.

- Το ΕΚΕΜΣ Αθήνας (τηλ: 210-7652478, 210-7675495).

- Το Στρατιωτικό Πρατήριο 1ης Στρατιάς.

- Τα Στρατιωτικά Πρατήρια Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ Σωμάτων Στρατού.

Η τιμή διάθεσης των βιβλίων σε τρίτους, πλην του προσωπικού του ΥΕΘΑ, προσαυξάνεται κατά 100%.